ÇÖZÜM

VİDEO

unicef
her çocuk için

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

ORTAOKUL 6. SINIF

TÜRKÇE DERSİ

SINIF İÇİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİ KILAVUZ KİTABI

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

unicef
her çocuk için

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve Değerlendirme
Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

ORTAOKUL
6. SINIF
TÜRKÇE
DERSİ

SINIF İÇİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİ KILAVUZ KİTABI

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Erdal KILINÇ - *Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürü*

YAYIN KURULU

Umut Erkin TAŞ - *Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı*
Hayrullah KOLAN - *Araştırma Geliştirme ve Projeler Daire Başkanı*
Dr. Emel ILICAN
Amine CANIDEMİR
Onur ÖZYOL
Ergül ASLAN
Burçin KARABAY
Mehtap KIZILKAYA
Davut YURTTAŞ

KİTAP YAZIM KOMİSYONU

Prof. Dr. Kemalettin DENİZ, *Gazi Üniversitesi*
Prof. Dr. Yusuf UYAR, *Gazi Üniversitesi*
Doç. Dr. İsmail Yavuz ÖZTÜRK, *Mersin Üniversitesi*
Doç. Dr. Mehmet ŞATA, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi*

KATKI SAĞLAYANLAR

Cihad OKYAR
Derya OVACIK
Elif Ece SARANA TUNAY
Elif Nur ŞEN
Evren DOĞAN
Fatma KARATAŞ
Fatma ŞAŞMAZ
Gülser FINDIK
Hatice ÇUBUK CANER
Kübra Gözde ŞİMŞEK
Merve SARITUNÇ
Netice TOPRAK
Dr. Sezgi DENİZ
Dr. Tuğba ZENGİN
Yasemin YAKIN ŞENOL

GENEL YAYIN NUMARASI

11243

DİZİ NUMARASI

4050

ISBN

978-625-5024-01-5

Bu yayın, "Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında, Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF Türkiye iş birliğinde hazırlanmıştır.

Sunuş

Türkçe dersi; öğrencilerin dünyayı anlamlandırmalarına, başkalarıyla etkili iletişim kurmalarına, duygu, düşünce ve hayallerini Türkçenin zengin anlatım olanaklarından yararlanarak ifade etmelerine katkı sağlar. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı; öğrencilerin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini bütüncül bir yapıda geliştirmelerini; Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmalarını; söz varlıklarını, dil zevklerini ve dil bilinçlerini geliştirmelerini amaçlamaktadır. Programda dil becerileri; kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, eğilimler ve değerlerle ilişkilendirilmekte; eleştirel düşünme, sorgulama, yorumlama ve problem çözme süreçleri de desteklenmektedir.

6. sınıfta öğrencilerin önceki sınıfta geliştirdikleri anlama becerilerini farklı metin ve içeriklerde daha kapsamlı bir şekilde kullanmaları beklenmektedir. Ek olarak açıklama paragraflarını, tanıtıcı metin yapısı ve karşılaştırma/zıtlık metin yapısıyla yazılan bilgilendirici metinleri çözümleyip anlamaları, bu yapılarda özgün metinler oluşturmaları hedeflenmektedir. Dinleme/izleme, okuma, konuşma ve yazma etkinlikleri birbirini besleyen bir bütün olarak ele alınmaktadır. Bu süreçte öğrencilerin kavramsal becerilere ek olarak yönetme, anlam oluşturma, çözümleme, içerik oluşturma, kural uygulama ve kendini uyarlama (öz yansıtma) alan becerilerini geliştirmeleri beklenmektedir. Öğrencilerin öğrenme çıktısına dönüştürülen bu becerilere hangi düzeyde ve nasıl ulaştıkları ile kendi öğrenmelerini nasıl gözden geçirdikleri de önemli öğrenme kanıtları olarak değerlendirilmektedir. Bu anlayışta ölçme ve değerlendirme, öğrenme sürecini destekleyen ve geliştiren bir bileşen olarak ele alınmaktadır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda süreç ve ürün birlikte değerlendirilmektedir. Sürecin ve ürünün; öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleriyle uyumlu, öğrenci düzeyi ve yaşantısıyla ilişkili görevler vasıtasıyla değerlendirilmesi öngörülmektedir. Farklı ölçme yöntemlerinden yararlanılması ve geri bildirimin sürecin doğal bir parçası olarak kullanılması esas alınmaktadır. Elde edilen öğrenme kanıtları, öğrencinin güçlü yönlerinin ve gelişim ihtiyaçlarının belirlenmesine yardımcı olmakta; açık ve betimleyici geri bildirimler öğrencinin bir sonraki adımını görmesini kolaylaştırmaktadır. Öğrenci de bu geri bildirimlerden yararlanarak anlam oluşturma ve çözümlemeye ilişkin cevabını, açıklamasını, konuşmasını veya yazılı ürününü geliştirme fırsatı bulmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı ile UNICEF Türkiye Temsilciliği iş birliğinde yürütülen Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında, öğretmenlerin sınıf içi ölçme ve değerlendirme uygulamalarını desteklemek ve programın bütüncül, beceri temelli, geliştirici değerlendirme anlayışının sınıf ortamına yansıtılmasına katkı sağlamak amacıyla kılavuz kitaplar hazırlanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Dersi Sınıf İçi Ölçme ve Değerlendirme Etkinlikleri Kılavuz Kitabı, Türkçe öğretmenlerinin sınıf içi ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yararlanabilecekleri etkinlik ve ölçme-değerlendirme aracı örnekleri sunmaktadır.

Kitapta yer alan etkinlikler, 6. sınıf düzeyindeki öğrenme çıktıları arasından ölçme ve değerlendirmede öncelikli görülenler arasından seçilerek hazırlanmış ve ilgili öğrenme çıktılarının ait süreç bileşenlerini

ihtiva edecek şekilde tasarlanmıştır. Tüm etkinliklerde tema yapısı ve öğrenme kanıtlarına ilişkin esaslar temel alınmıştır. Etkinliklerde öğrencilerin dinleme/izleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini kullanma biçimlerinin, düşünme süreçlerinin ve ortaya koydukları performansların gözlenebilir hâle getirilmesine önem verilmiştir. Kitaptaki etkinliklerin öğretmenler tarafından etkili biçimde kullanılabilmesi için aşağıdaki hususların dikkate alınması önem taşımaktadır:

- Etkinliklerin, ilgili öğrenme çıktısı ve süreç bileşeninin ele alındığı temada uygulanması önerilmektedir. Her etkinliğin, hedeflediği dil becerileri ve düşünme süreçlerine ilişkin öğrencilerin mevcut durumunu ve gelişimini ortaya koyacak öğrenme kanıtları elde etmek amacıyla kullanılması beklenmektedir.
- Etkinliklerin uygulanmasında öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme hızları, ilgi ve ihtiyaçları, öğrenme profilleri ile sınıf ve okul koşullarının dikkate alınması önem taşımaktadır. Gerektiğinde etkinliğin sunuluş biçimi, süresi, kullanılacak materyaller ve sağlanacak destek, hedeflenen öğrenme çıktısı ve süreç bileşenleri korunarak uyarlanabilir. Değerlendirme sonuçlarına göre destekleme ve zenginleştirme çalışmalarından yararlanılabilir.
- Etkinlik süreleri; öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve öğrenme hızları ile görevlerin kapsamı, bilişsel düzeyi ve sınıf koşullarına göre esnek biçimde planlanabilir. Ölçme ve değerlendirme görevlerinin öğrenci düzeyi ve yaşantısıyla ilişkili, açık ve anlaşılır bir yapıda sunulması; ihtiyaç doğrultusunda dijital teknolojilerden, oyunlardan ve farklı materyallerden yararlanılması uygulama sürecini destekleyecektir.
- Çalışma kâğıtlarının, cevap anahtarlarının, kontrol listelerinin, dereceli puanlama anahtarlarının ve diğer ölçme ve değerlendirme araçlarının öğrencinin öğrenme sürecini çok yönlü biçimde ortaya koyacak şekilde kullanılması önem taşımaktadır. Puanlama ve doğru cevap bilgisinin yanında öğrencinin metinden yararlanma biçimi, kullandığı ipuçları ve stratejiler, yaptığı çıkarım ve çözümlemeler, açıklama ve gerekçeleri ile konuşma ve yazma süreçleri de değerlendirmeye dâhil edilmelidir. Elde edilen bulgular, geri bildirimlerin ve sonraki öğretim adımlarının planlanmasına rehberlik etmelidir.
- Kitapta sunulan geri bildirim örneklerinin öğretmene yol gösteren bir çerçeve olarak ele alınması ve öğrencinin ortaya koyduğu somut öğrenme kanıtlarına göre uyarlanması önerilmektedir. Geri bildirimlerde öğrencinin güçlü yönünün, geliştirebileceği noktanın ve uygulayabileceği bir sonraki adımın açık biçimde belirtilmesi önem taşımaktadır. Ardından öğrencinin cevabını, açıklamasını, konuşmasını veya yazılı ürününü yeniden gözden geçirerek geliştirmesine fırsat verilmesi ve kaydettiği ilerlemenin kısa bir yeniden kontrolle izlenmesi beklenmektedir.
- Etkinliklerden elde edilen sonuçların öğrencilerin güçlü yönlerini, öğrenme ihtiyaçlarını ve dil becerilerindeki gelişimlerini belirlemek amacıyla kullanılması önem taşımaktadır. Bu öğrenme kanıtlarından hareketle öğretim süreci yeniden düzenlenebilir; uygun destekleme veya zenginleştirme çalışmaları planlanabilir ve öğrencilerin gelişimi sonraki etkinliklerde izlenebilir.

Kitabın, sınıf içi ölçme ve değerlendirme uygulamalarında Türkçe öğretmenlerimize yol gösteren; öğrencilerimizin dili anlama, etkili kullanma ve kendi öğrenmelerini geliştirme süreçlerini destekleyen yararlı bir kaynak olmasını diliyoruz.

Etkinliklerde Yer Alan Alt Başlıklar ve Açıklamaları

Tema-Beceri: Etkinliğin öğretim programında yer aldığı temayı ve ilişkili olduğu temel dil becerisini gösterir. Etkinliğin konusu, bağlamı, kullanılacak metin veya görevler ve öğrenme kanıtları bu tema çerçevesinde ve dinleme/izleme, okuma, konuşma ya da yazma becerisinin programdaki işlevine uygun olarak belirlenir.

Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri: Etkinlikte öğrenciden hangi bilgi ve beceriyi kullanarak nasıl bir performans göstermesinin beklendiğini belirler. Öğrenme çıktısı ve ona bağlı süreç bileşenleri öğretim programındaki ifadeleriyle esas alınır; etkinlikte toplanacak öğrenme kanıtları ve değerlendirme ölçütleri bu performansları gözlenebilir hâle getirecek biçimde yapılandırılır.

Etkinlik Adı: Etkinliğin temel görevini, içeriğini veya bağlamını kısa ve anlaşılır biçimde yansıtan addır. Başlık, öğrencinin gerçekleştireceği çalışma ile anlamlı bir ilişki kurmasını ve etkinliğin odağını kolayca fark etmesini sağlayacak biçimde seçilir.

Kullanılacak Materyaller: Öğrencinin etkinlikteki görevi gerçekleştirirken yararlanacağı metin, görsel, video, ses kaydı, kart, sözlük, gibi somut materyaller ile dijital içerikleri gösterir. Performansı kaydetme, puanlama veya değerlendirme amacı taşıyan araçlar ise bu başlık yerine Ölçme ve Değerlendirme Araçları bölümünde belirtilir.

Ölçme ve Değerlendirme Araçları: Öğrencinin öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerine ilişkin performansından öğrenme kanıtı elde etmek, bu kanıtı kaydetmek ve ölçütlere göre değerlendirmek için kullanılan araçları gösterir. Çalışma kâğıdı, cevap anahtarı, analitik dereceli puanlama anahtarı, kontrol listesi, gözlem formu, öz değerlendirme veya akran değerlendirme araçlarına bu kapsamda yer verilir.

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları: Etkinliğin sınıfta hangi sırayla ve nasıl yürütüleceğini açıklar. Uygulama öncesinde amaç ve başarı ölçütlerinin açıklanması, görevin gerçekleştirilmesi, öğrenme kanıtlarının toplanması, öğrencinin ürününü veya performansını gözden geçirmesi, geri bildirim alması, gerekli düzenlemeyi yapması ve gelişimin yeniden kontrol edilmesi gibi adımlar etkinliğin yapısına uygun bir akış içinde bu başlık altında açıklanır.

Geri Bildirim ve Yönlendirme: Öğrencinin etkinlik sürecinde ortaya koyduğu somut öğrenme kanıtlarına dayanan ve performansını geliştirmesine rehberlik eden bilgilerin paylaşıldığı süreci ifade eder. Geri bildirimde öğrencinin güçlü yönü, kanıtıyla birlikte belirtilir. Geliştirebileceği nokta ise başarı ölçütüyle ilişkilendirilir ve hemen uygulanabilecek açık bir "sonraki adım" sunulur. Öğrenciye bu yönlendirmeyi kullanarak cevabını, açıklamasını, konuşmasını veya yazılı ürününü yeniden düzenleme ve gelişimini gösterebilme fırsatı verilir.

Düzey: Öğrencinin gözlenen performansının niteliğini belirtir. Bu niteliğe her bir ölçüt için analitik dereceli puanlama anahtarında yapılan tanımlamalar doğrultusunda karar verilir. Etkinliklerde düzeyler Yetkin, Gelişmekte, Başlangıç ve Performans Gözlenmedi olarak adlandırılmıştır.

Farklılaştırma: Öğrenme çıktısı ve temel değerlendirme odağı korunarak öğrencilerin hazır bulunuşlukları, öğrenme hızları, ilgi ve ihtiyaçları ile öğrenme profillerine göre öğretim ve değerlendirme sürecinin uyarlanmasını ifade eder. İçerik, süreç, materyal, öğrenme ortamı, verilen destek ve ürünün sunuluş biçiminde yapılacak düzenlemeler destekleme ve zenginleştirme başlıkları altında planlanır.

Destekleme: Hedeflenen öğrenme çıktısına ulaşmak için ek zamana, daha fazla somut örneğe, yönlendirmeye veya yapılandırılmış desteğe ihtiyaç duyan öğrencilerin ilgili beceriyi geliştirmelerini kolaylaştıran uygulamaları ifade eder. Model olma, görsel veya sözel ipucu, alternatif temsil, görevi adımlara ayırma, yönlendirici soru, ek örnek, tekrar ve kısa yeniden uygulama gibi destekler öğrencinin gereksinimine göre seçilir; hedeflenen öğrenme çıktısı ve temel performans beklentisi korunur.

Zenginleştirme: Hedeflenen öğrenme çıktısına ilişkin beklenen performansı gösteren öğrencilerin becerilerini daha derin ve farklı bağlamlarda kullanmalarını sağlayan uygulamaları ifade eder. Öğrenilenleri yeni bir duruma aktarma, farklı bakış açılarını karşılaştırma, gerekçelendirme, alternatif çözüm veya anlatım yolları geliştirme, daha karmaşık metin ve görevlerle çalışma ya da özgün sözlü, yazılı veya çoklu ortam ürünü oluşturma gibi çalışmalar bu kapsamda planlanabilir.

İçindekiler

Sıra	Etkinlik Adı	Öğrenme Alanı/Tema	Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	Sayfa No
1	Ana Dili	1. Tema: Dilimizin Zenginlikleri-Dinleme/İzleme	T.D.6.17. Dinlediğinden/izlediğinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Dinlediğinin/izlediğinin temayla ilgili söz varlığı unsurlarını belirler.* *b) Söz varlığı unsurlarının anlam ilişkilerini inceler.*	12
2	Çiçekler Dile Gelse	1. Tema: Dilimizin Zenginlikleri-Okuma	T.O.6.20. Metinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Metnin temayla ilgili söz varlığı unsurlarını belirler.* *b) Söz varlığı unsurlarının anlam ilişkilerini inceler.* *Odak: Gerçek, mecaz, terim anlamlı kelimeler ve söz varlığı ilişkileri.*	18
3	Dilimizi Zengin Yapan Değerler	1. Tema: Dilimizin Zenginliği-Konuşma	T.K.6.1. Konuşma sürecini yönetebilme *a) Konuşmayı başlatma, sürdürme, sonlandırmayla ilgili selam, hitap vb. kalıp ifadeleri kullanır.* *b) Söz sırası alır ve/veya verir.* *T.K.6.8. Konuşmasında sesini uygun şekilde kullanabilme.*	26
4	Mustafa'nın Büyük Emaneti	2. Tema: Bağımsızlık Yolu-Dinleme/İzleme	T.D.6.14. Dinlediğinin/izlediğinin bölümlerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Metnin türüne uygun olarak giriş, gelişme, sonuç veya serim, düğüm, çözüm bölümlerini belirler.* *b) Metnin bölümlerinin birbirleriyle bağlantısını belirler.*	31
5	Müze Dedektifi	2. Tema:Bağımsızlık Yolu-Dinleme/İzleme	T.D.6.16. Dinlediğindeki/izlediğindeki söz sanatlarını belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Dinlediğindeki/izlediğindeki söz sanatlarını belirler.* *b) Söz sanatlarının metnin anlatımıyla ilişkisini ortaya koyar.(Karşıtlık, abartma, kişileştirme, konuşturma ve benzetme.)*	38
6	Bir Ulağın Taşıdığı Sır	2. Tema: Bağımsızlık Yolu-Okuma	T.O.6.9. Üst düzey çıkarımlar yoluyla metnin derin anlamını belirleyebilme *a) Metnin bütününden ve varsa görselden yararlanarak bağlama dair ipuçlarını bulur.* *b) Ön bilgileri ve ipuçlarından hareketle anlamı belirler.*	45
7	Millî Mücadele Radyosu Canlı Yayında!	2. Tema: Bağımsızlık Yolu-Konuşma	T.K.6.3. Konuşmasında amaç ve içeriğe yönelik seçimlerini yönetebilme *a) Konuşma amacını, konusunu, türünü ve anlatım biçimini belirler.* *b) Amaç, konu, tür ve anlatım biçimi tercihleri doğrultusunda konuşmasını sürdürür.*	52
8	Ay Gülüm	3. Tema: Farklı Dünyalar-Dinleme/İzleme	T.D.6.6. Basit çıkarımlar yoluyla dinlediğinin/izlediğinin derin anlamını belirleyebilme *a) Dinlediğinin/izlediğinin sınırlı bir bölümünden bağlama dair ipuçlarını bulur.* *b) Ön bilgileri ve ipuçlarından hareketle anlamı belirler.*	57

9	Renkli, Bir O Kadar Da Sıcak İnsanların Ülkesi Peru	3. Tema: Farklı Dünyalar-Dinleme/ İzleme	T.D.6.17. Dinlediğinden/izlediğinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Dinlediğinin/izlediğinin temayla ilgili söz varlığı unsurlarını belirler.* *b) Söz varlığı unsurlarının anlam ilişkilerini inceler.*	**64**
10	Enes, Coğrafi İşaretli Ürünler Festivalinde	3. Tema: Farklı Dünyalar-Okuma	T.O.6.16. Metnin bölümlerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Metnin türüne uygun olarak giriş, gelişme, sonuç veya serim, düğüm, çözüm bölümlerini belirler.* *b) Metnin bölümlerinin birbirleriyle bağlantısını belirler.*	**71**
11	Hint Okyanusu'nun Eşsiz Ülkesi: Maldivler	3. Tema: Farklı Dünyalar-Okuma	T.O.6.18. Bilgilendirici metinde düşünceyi geliştirme yollarını belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Yazarın başvurduğu düşünceyi geliştirme yollarını belirler.* *b) Düşünceyi geliştirme yollarının içerikle ilişkisini ortaya koyar.*	**78**
12	Ormanda Görgü Yarışması	3. Tema: Farklı Dünyalar-Yazma	T.Y.6.18. Yazım ve noktalama işaretleriyle ilgili kuralları uygulayabilme	**85**
13	İletişimin Değişen Yüzü	4. Tema: İletişim ve Sosyal İlişkiler-Dinleme/İzleme	T.D.6.9. Dinlediğindeki/izlediğindeki unsurları sınıflandırabilme *a) Sınıflandırma ölçütüne karar verir.* *b) Dinlediğini/izlediğini ölçüte göre inceler.* *c) Dinlediğindeki/izlediğindeki unsurları ölçüte göre gruplandırır.* *ç) Oluşturulan grupları adlandırır.*	**90**
14	Yazılımın Gizli Kodlarını Çözüyoruz	4. Tema: İletişim ve Sosyal İlişkiler-Okuma	T.O.6.9. Üst düzey çıkarımlar yoluyla metnin derin anlamını belirleyebilme *a) Metnin bütününden ve varsa görselden yararlanarak bağlama dair ipuçlarını bulur.* *b) Ön bilgileri ve ipuçlarından hareketle anlamı belirler.*	**97**
15	Sosyal Ortamlara ve Kişilere Göre Değişen İletişim Biçimlerimiz	4. Tema: İletişim ve Sosyal İlişkiler-Konuşma	T.K.6.12. Konuşmasında sınıflandırma yapabilme *a) Sınıflandırma ölçütüne karar verir.* *b) Konuşma içeriğindeki unsurları ölçüte göre ayırır.* *c) Unsurları ayırt edici özelliklerinden hareketle gruplandırır.* *ç) Gruplamaları adlandırarak konuşmasında sınıflandırmaya yer verir.*	**104**
16	Dijital Teknolojiler Bağımlılık mı, Gereklilik mi?	5. Tema: Bilim ve Teknoloji-Okuma	T.O.6.9. Üst düzey çıkarımlar yoluyla metnin derin anlamını belirleyebilme *a) Metnin bütününden ve varsa görselden yararlanarak bağlama dair ipuçlarını bulur.* *b) Ön bilgileri ve ipuçlarından hareketle anlamı belirler.*	**110**
17	Dijital Teknolojiler Bağımlılık mı, Gereklilik mi?	5. Tema: Bilim ve Teknoloji-Okuma	T.O.6.12. Metni yorumlayabilme *a) Metindeki olay, bilgi, durum vb.ni inceler.* *b) Metindeki olay, bilgi, durum vb.ni yazarın, okurun veya bunların dışında bir başkasının bakış açısını dikkate alıp genişleterek veya daraltarak dönüştürür.* *c) Metindeki olay, bilgi, durum vb.ni seçilen bakış açısıyla kendine özgü bir biçimde yeniden ifade eder.*	**117**

18	Yapay Zekâ	5. Tema: Bilim ve Teknoloji-Konuşma	T.K.6.4. İletişimi sürdürmek amacıyla soru sorabilme *a) Bağlamdaki olay, bilgi, durumu belirler.* *b) Bağlamı ve karşısındakini dikkate alarak soru sorar.*	**124**
19	Yapay Zekânın Duyguları Olabilir mi?	5. Tema: Bilim ve Teknoloji-Yazma	T.Y.6.9. Yorumunu yazılı olarak ifade edebilme *a) Yorumlayacağı olay, bilgi, durum vb.ni inceler.* *b) Olay, bilgi, durum vb.ni bağlamdan kopmadan, farklı bakış açısıyla, genişleterek veya daraltarak dönüştürür.* *c) Olay, bilgi, durum vb.ni belirlenen bakış açısıyla kendine özgü biçimde yazısında yeniden ifade eder.* T.Y.6.17. Uygun bağlantı ifadelerini kullanabilme	**129**
20	Azı Karar, Çoğu Zarar	5. Tema: Bilim ve Teknoloji-Yazma	T.Y.6.16. Yazısında açık ve örtük ifadeleri kullanabilme *a) Kullanacağı örtük ileti unsurlarını (söz sanatları, mecaz, deyim, atasözü ve diğer söz varlığı unsurları) belirler.* *b) Yazısında açık ve örtük iletilere bağlama uygun şekilde yer verir.*	**135**
21	Leyla Gencer	6. Tema: Lider Ruhlar-Dinleme/İzleme	T.D.6.12. Bilgilendirici metinde metin yapılarından hareketle önemli bilgileri belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Metin yapısından hareketle önemli bilgileri belirler.* *b) Bilgiler arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.*	**140**
22	İsmini Tarihe Yazdıranlar	6. Tema: Lider Ruhlar-Konuşma	T.K.6.18. Hazırlıklı konuşmasını yapılandırabilme *a) Konuşma sürecini planlar.* *b) Plana uygun hazırlık yapar.* *c) Konuşma içeriğine yönelik metin veya taslak hazırlar.* *ç) Dinleyici/izleyici kitlesinden gelebilecek sorulara yönelik tahminde bulunur.* *d) Konuşmasını yapar.* *T.K.6.23. Konuşmasında beden dilini kullanabilme* *a) Dinleyicilerle/izleyicilerle göz teması kurar.* *b) Baş, el, kol, bacak ve bedenin genel duruşunu içeriğe uygun kullanır.* *c) İçeriğe uygun olarak yaygın yüz ifadelerini kullanır.*	**149**
23	İz Bırakan Bir Yaşam	6. Tema:Lider Ruhlar-Yazma	T.Y.6.10. Yazılı olarak özetleyebilme *a) Olay, bilgi, durum vb.ni çözümler.* *b) Çözümlemeden hareketle önemli ve önemsiz bilgileri sınıflandırır.* *c) Önemli bilgileri kronolojik akışa ve/veya düşünce akışına uygun olarak kendi cümleleriyle ifade eder.* T.Y.6.17. Uygun bağlantı ifadelerini kullanabilme	**156**
24	Cüzdanlarımızdaki Gizli Kahraman	6.Tema: Lider Ruhlar-Yazma	T.Y.6.12. Yazılı üretiminde ve yazılı etkileşiminde tartışabilme *a) Düşüncelerini savunurken önermelerine yönelik mantıklı temellendirme yapar.* *b) Varsa içerikteki tutarsız, geçersiz görüş ve bilgiyi tespit eder.* *c) Doğru görüş ve bilgiyi kabul eder; tutarsız, geçersiz görüş ve bilgiyi çürütür.*	**160**

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

ETKİNLİKLER

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

1. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	1. Tema: Dilimizin Zenginlikleri-Dinleme/İzleme
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.D.6.17. Dinlediğinden/izlediğinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Dinlediğinin/izlediğinin temayla ilgili söz varlığı unsurlarını belirler.* *b) Söz varlığı unsurlarının anlam ilişkilerini inceler.*

Etkinlik Adı: Ana Dili

Kullanılacak Materyaller

Dinleme Metni/Şiir (Ek-1), Çalışma Kâğıdı (Ek-2)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-2), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-3)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-3'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-2'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. a, b, c ve geri bildirim sonrası yeniden deneme bölümleri kısaca incelenir.
3. Ek-1'deki şiir iki kez dinletilir ya da okunur. İlk dinlemede şiirin genel anlamına, ikinci dinlemede ana dil ve kültür temasıyla ilişkili söz varlığı unsurlarına odaklanılması beklenir. İkinci dinleme sırasında kısa notlar alınmasına izin verilir.
4. Çalışma kâğıdının a bölümünde ana dil ve kültür temasıyla ilişkili en az iki kelime, kelime grubu veya kalıplaşmış/mecazlı ifade belirlenir.
5. Çalışma kâğıdının b bölümünde belirlenen unsurlardan biri seçilir, bağlamdaki anlamı kendi cümleleriyle açıklanır ve bu anlamı gösteren dize/ifade kanıt olarak belirtilir. Ardından erişilebilir bir sözlük veya başvuru kaynağındaki anlam kontrol edilerek bağlamdaki anlam ile kaynak anlamı arasındaki ilişki açıklanır.
6. Çalışma kâğıdının c bölümünde seçilen söz varlığı unsuru için en az iki farklı anlam ilişkisi türü ve uygun örnek yazılır.
7. Çalışma kâğıdındaki kanıtlar, Ek-2'deki kabul edilebilir kanıtlar/cevap rehberi dikkate alınarak Ek-3'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir.
8. Ölçüt profiline göre kısa sözlü geri bildirim verilir. Öğrencinin seçtiği bir bağlam açıklamasını, kaynakla ilişkiyi veya anlam ilişkisini geri bildirim doğrultusunda yeniden düzenlemesine fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışma kâğıdındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin çalışma kanıtı
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü olarak verilir, öğrenciye ilgili yanıtını yeniden düzenleme fırsatı sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Şiirin temasına uygun söz varlığı unsurlarını seçmiş, bağlamdaki anlamı dizeyle kanıtlayıp kaynak anlamıyla ilişkilendirmiş ve farklı anlam ilişkileri kurmuşsun. Seçtiğin ifadenin şiirdeki kullanımını kanıtlarla açıklamam senin en güçlü yönün. Sonraki adım olarak aynı unsurun başka bir bağlamda anlamının nasıl değişebileceğini tek bir örnekle gösterebilirsin.
Gelişmekte	Söz varlığı seçimlerin ve anlam açıklaman uygun. Ancak bağlam ile kaynak anlamı arasındaki ilişki veya kurduğun anlam ilişkilerinden biri açıklanmaya ihtiyaç duyuyor. Geliştireceğin tek bölümü seçip "Bu dize bana ne gösteriyor?" sorusundan hareketle gerekçeni belirginleştirebilirsin.
Başlangıç	Şiirde temayla ilişkili bir ifadeyi fark etmişsin, bağlamdaki anlamı ve anlam ilişkisini birlikte açıklamada bir desteğe ihtiyacın olduğu görülüyor. Seçtiğin ifadeyi yeniden dinleyip önce cümledeki/şiirdeki anlamını, ardından bir yakın anlam, zıt anlam veya çağrışım ilişkisini yazman uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Bu etkinliğin ölçütlerine ilişkin değerlendirilebilir bir çalışma kanıtı bulunmamaktadır. Şiirin kısa bir bölümü yeniden dinletilebilir, temayla ilişkili bir ifade birlikte belirlenip öğrencinin bağlam anlamı ve bir anlam ilişkisi için yeniden yanıt oluşturmasına fırsat verilebilir.

Eksik veya yanlış öğrenmeleri bulunan öğrencilere aşağıdaki öneriler verilebilir:

Söz varlığı seçimlerin ve anlam açıklaman genel olarak doğru. Ancak bağlam ile kaynak anlamı arasındaki ilişki veya kavram alanındaki bir ilişkiyi daha açık gerekçelendirmelisin. Yeniden denemede tek bir ifadeyi seçip "Bu dize bana ne gösteriyor?" cümlesiyle açıklamanı güçlendir.

Öğretmen, öğrencinin yalnız geliştireceği tek performans kanıtına odaklanır; doğru cevabı doğrudan vermek yerine kısa bir ipucu ve yeniden deneme fırsatı sağlar.

Farklılaştırma

Destekleme

- Şiirden dört veya beş ifade kartı sunulabilir, öğrenciden önce bunları "temayla ilişkili / ilişkisiz" biçiminde ayırması istenebilir.
- Bağlam anlamı için "Bu dizede ifade neyi anlatıyor?" sorusundan ve bir örnek anlam ilişkisinden yararlanılabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden iki söz varlığı unsurunun kavram alanlarını karşılaştırmaları, ortak ve farklı çağrışımları bir kavram ağına yerleştirerek şiirin ana dil temasına katkılarını açıklamaları istenebilir.

EK-1 DİNLEME METNİ / ŞİİR

ANA DİLİ

Konuşmaya başladığımızda ilk önce ana deriz biz,
"Ana dili"dir bizim ilk dersimiz.
İlk türkümüz ninnimizi anamız öz sütüyle
İçirir ruhumuza bu dilde damla damla.
(…)
En kıymetli mirastır, onu gözlerimiz gibi,
Koruyup, nesillere biz de hediye edelim.
Bizim yüce dağlarımızın sonsuz azametinden,
Yatağına sığmayan çayların hiddetinden,
Bu topraktan, bu yerden,
Memleketin bağrından kopan yanık nağmelerden,
Güllerin renklerinden, çiçeklerin kokusundan,
Mil düzünün, Muğan'ın sonsuz genişliğinden
Ak saçlı dedelerin aklından, kemalinden
Düşman üstüne atılan o kır atın nalından
Kopan sesten yaratıldın.
Sen halkının aldığı ilk nefesten yaratıldın.
Ana dilim sendedir halkın aklı, hikmeti,
Arap oğlu Mecnun'un derdi sende dile gelmiş.
Yüreklere yol açan Fuzuli'nin sanatı,
Ey dilim, kudretinle dünyalara yol açmış.
Sende benim halkımın kahramanlıkla dolu
Sende kaç bin yılık kültürüm,
Şan, şöhretim saklanır.
Benim adım sanımsın,
Namusum, vicdanımsın.
(…)

Bahtiyar Vahapzade
(Kısaltılmıştır.)

KAYNAKÇA: Sakallı, E. (2015). Türk Dünyası şairlerinde millî kimlik simgesi olarak ana dili. Türk Dünyası, 39.

EK-2 ÇALIŞMA KÂĞIDI

a. Şiirde ana dil ve kültür temasıyla ilişkili bulduğunuz kelime, kelime grubu veya kalıplaşmış/mecazlı ifadelerden en az ikisini yazınız.

.....

.....

b. Seçtiğiniz bir söz varlığı unsurunu çözümleyiniz.

Söz varlığı unsuru	
Bağlamdaki anlamı	
Bu anlamı gösteren metin/dize ipucu	
Kaynak sözlük anlamı	
Bağlam ile kaynak (sözlük) anlamının ilişkisi	

c. Anlam ilişkileri: Seçtiğiniz söz varlığı unsuru için en az iki farklı ilişki türü ve örneğini yazınız (eş/yakın/zıt/çağrışım/gerçek-mecaz/terim vb.).

.....

.....

Geri bildirim sonrası yeniden deneme:	
Geliştireceğim bölüm:	☐ Bağlam anlamı ☐ Kaynakla ilişki ☐ Anlam ilişkisi.
Yeni açıklamam:	

ÖĞRETMEN İÇİN KABUL EDİLEBİLİR KANITLAR / CEVAP REHBERİ

- "Dile gelmek" ve "yol açmak" gibi kalıplaşmış ifadeler öğrencinin çözümleyebileceği örneklerdir.
- Şiirdeki "gözlerimiz gibi koruyup" ifadesi, "gözü gibi korumak" deyimini çağrıştıran bir kullanım olarak ele alınabilir; öğrenciden şiirde öğrencinin kalıbı aynen yazması zorunlu tutulmamalıdır.
- Anlam ilişkilerinde tek doğru liste yoktur, ilişki türü ve örnek anlamca uygun ve gerekçelendirilebilir olmalıdır.

EK-3 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Dinlediği şiirde ana dil ve kültür temasıyla ilişkili söz varlığı unsurlarını belirleyebilir.
- Seçtiği söz varlığı unsurunun bağlamdaki anlamını şiirden bir kanıtla açıklayıp kaynak anlamıyla ilişkilendirebilir.
- Seçtiği söz varlığı unsuru için en az iki farklı anlam ilişkisi kurup uygun örnekler verebilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Temayla ilgili söz varlığı unsurlarını belirleme	Şiirin ana dil ve kültür temasıyla doğrudan ilişkili en az iki söz varlığı unsurunu doğru seçer, seçimlerinin tema bağını metindeki kullanımla ilişkilendirir.	En az iki söz varlığı unsuru seçer, bunlardan biri tema ile doğrudan ilişkiliyken diğer seçimin tema bağı açıklanmadan kalır.	Ana dil veya kültür temasıyla ilişkili bir söz varlığı unsurunu belirler, ikinci uygun unsuru seçmek için yönlendirmeye ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir bir söz varlığı seçimi bulunmaz.
Bağlamdaki anlamı kaynak (sözlük) anlamıyla ilişkilendirme	Seçtiği unsurun bağlamdaki anlamını uygun dize/ifadeyle açıklar, kaynak anlamını belirler ve iki anlam arasındaki benzerliği veya farkı doğru biçimde ilişkilendirir.	Bağlamdaki anlamı ve kaynak anlamını doğru belirler, metin kanıtı veya iki anlam arasındaki ilişki açıklamasından biri eksik kalır.	Bağlamdaki anlam veya kaynak anlamından birini uygun biçimde belirler, iki anlamı ilişkilendirmek ve metin kanıtını kullanmak için desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir anlam açıklaması bulunmaz.
Söz varlığı unsurunun anlam ilişkilerini inceleme	Seçtiği unsur için iki farklı anlam ilişkisi türünü doğru belirler ve her ilişkiyi uygun bir örnekle açıklar.	İki farklı anlam ilişkisi yazar, ilişkilerden birinde tür ile verilen örnek arasında uyum sorunu bulunur.	Bir anlam ilişkisini doğru kurar, ikinci ilişki türünü veya uygun örneği belirlemek için yönlendirmeye ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir anlam ilişkisi örneği bulunmaz.

Toplam Puan	..... / 9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. Bir ölçütte 0 puan yalnız o ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığını gösterir, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa kullanılır.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

2. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	1. Tema: Dilimizin Zenginlikleri-Okuma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.O.6.20. Metinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Metnin temayla ilgili söz varlığı unsurlarını belirler.* *b) Söz varlığı unsurlarının anlam ilişkilerini inceler.* *Odak: Gerçek, mecaz, terim anlamlı kelimeler ve söz varlığı ilişkileri.*

Etkinlik Adı: Çiçekler Dile Gelse

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Cevap Anahtarı (Ek-2), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-3)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-3'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır, metin sessiz olarak okunur.
3. Metnin çiçek/doğa kavram alanıyla ilgili söz varlığı unsurları belirlenir. Aynı çiçeği karşılayan farklı adlandırmalar ve metinde geçen kalıplaşmış ifadeler işaretlenir.
4. "Gönlünü çalmak", "bir içim su", "boynu bükük olmak" ve "kök salmak" gibi örneklerin metindeki bağlama göre gerçek veya mecaz anlamı incelenir; anlamları kısa cümlelerle açıklanır.
5. "Çuha çiçeği - mart çiçeği", "kurşunkök - yalancı yasemin", "şubat çiçeği - yılbaşı çiçeği" gibi adlandırmalar arasındaki ilişki incelenir.
6. Çalışma Ek-2'den yararlanılarak Ek-3'teki analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Geri bildirimden sonra sadece yanlış anlamlandırılan veya ilişkilendirilen örnek yeniden incelenir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Metindeki tema söz varlığını doğru belirlemiş; "gönlünü çalmak", "bir içim su" ve "boynu bükük olmak" ifadelerinin mecaz anlamını bağlamdan açıklamışsın. Ayrıca aynı çiçeğin farklı adlandırmalarını doğru ilişkilendirmişsin. Bir sonraki adımda gerçek anlamda kullanılan bir söz varlığı unsuruyla mecaz kullanım arasındaki farkı tek cümlede karşılaştırman uygun olabilir.
Gelişmekte	Çiçek adlarını ve bazı kalıplaşmış ifadeleri doğru belirlemişsin. Bir ifadede gerçek-mecaz ayrımı veya aynı çiçeğe ait farklı adları ilişkilendirme eksik kalmış. İfadenin geçtiği cümlenin öncesi ve sonrasını yeniden okuyup "Burada sözcük gerçek anlamıyla mı kullanılıyor?" sorusunu kullanman uygun olabilir.
Başlangıç	Metinden bazı çiçek adlarını doğru seçmişsin. Kalıplaşmış sözlerin bağlamdaki anlamını ve adlandırmalar arasındaki ilişkiyi belirlemede desteğe ihtiyaç duyuyorsun. Önce "bir içim su" ve "boynu bükük olmak" örneklerini günlük anlamlarıyla karşılaştırarak yeniden incelemen uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Temaya ilişkin söz varlığı veya anlam ilişkileri hakkında değerlendirilebilir bir yanıt bulunmamaktadır. Metinden üç çiçek adı ve bir kalıplaşmış ifade birlikte işaretlenerek kısa anlamlandırma çalışmasıyla başlanabilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Metnin tamamı yerine seçilmiş kısa paragraflar kullanılabilir.
- Öğrenciye çiçek adları ve kalıplaşmış ifadeler iki ayrı renkte işaretletilebilir. Gerçek-mecaz ayrımı için "Bu ifade gerçekten yapılan bir işi mi anlatıyor, yoksa başka bir anlam mı taşıyor?" sorusu verilebilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden aynı söz varlığı unsurunun gerçek ve mecaz anlamda kullanılabileceği iki cümle oluşturmaları veya metindeki farklı adlandırmaların anlam ve kullanım bakımından nasıl ilişkilendiğini açıklamaları istenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki metni okuyunuz.

ÇİÇEKLER DİLE GELSE

Doğayı hünerli bir sanatkâra benzetiyorum. Çünkü o; dağları, ovaları, nehirleri, denizleri süslemede pek mahirdir. İçinde yaşadığımız bu dünyayı her mevsim bambaşka renklerle, birbirinden farklı seslerle ve mis gibi kokularla yeniden yaratır. Kimi zaman göğü bulutlarla donatır ve yeryüzünü yağmur damlalarıyla şenlendirir; kimi zaman kırları yeşilliklere bezeyip yapraklara kırağılar, çiğler kondurur; kimi zaman da kar tanelerini atlas bir yorgan gibi toprağa örtüverir. Ama bana kalırsa doğanın en güzel süsü çiçekleridir. Dağların eteklerinde burcu burcu kokan, nehir kıyılarında küçüklü büyüklü boy veren, meyveye duran ağaçlarda tomurcuk tomurcuk patlayan, kamelyalarla sarmaş dolaş olup bahçelere binbir renk katan o güzelim çiçekler…

Çiçek denince aklımıza elbette önce ilkbahar gelir. Bu taze mevsim, zemheri günlerini uğurlayan tabiatın uykudan uyanışını müjdeler. Şubat sonuna doğru ilkin badem ağaçları donanır, dallarda beyazlı pembeli çiçekleri belirir. Hemen ardından şeftali çiçeklerinin mis kokuları sarar dört bir yanı. Sırf ağaçlar mı canlanır? Havanın yavaş yavaş ısınmasıyla kırlar da kıpırdanmaya başlar. Çuha çiçekleri pek sabırsızdır. Az biraz güneş yüzü gördü mü hemencecik sökün eder topraktan; toz pembesi, sarısı… Bu alımlı çiçekler martın gelişinin habercisi gibidir. Bu yüzden halk arasında mart çiçeği adıyla da anılır. Ya Cezayir menekşeleri? Mordan maviye, maviden mora çalan pervaneler gibi bezeyiverir ağaç diplerini. Lakin Cezayir menekşesi çuhalara pek benzemez, öyle her toprakta boy vermez. Çünkü zatıâlileri nemli havayı pek sever. Bu yüzden gözleriniz onu güneşin kavurduğu sıcak memleketlerde aramasın. Nerede gölgeli bir ağaç dibi varsa bizim menekşecik orada filizlenir. Aynısefaların mizacıysa bambaşkadır. Güneşle arasından su sızmaz. Sabah olup gün ışığı bulutların arasından süzüldü mü, bizimki yaprak yaprak açılır, "Hadi bakalım, sen mi daha turuncusun, ben mi?" diye seslenir güneşe. Güneş de bu küçük çiçeğin kendisine meydan okuyan hâliyle pek eğlenir.

Sanmayın ki çiçekler sırf ormanların, kırların incisidir. Kalabalık şehirlerin kasvetli havasını bir parça dağıtan da onlar değil midir? Hele bir de aylardan mayıs geldi mi bahçe çitlerine sarılan ballı hanımelilerle rayihası ciğerlerimize işleyen yaseminler günümüzü nasıl da aydınlatır. Taş binaların, yüksek apartmanların arasında okula giden çocuklar da ekmek parası için yola düşen anne babalar da bu kokuyu içlerine çekti mi yürekleri ferahlar. İnsan, şehrin göbeğindeyken bile kendini yemyeşil bir vadide sanıverir. Hele maviden eflatuna dönen çehreleriyle kurşunkökler… Yasemine benzedikleri için halk arasında yalancı yasemin adıyla da anılan bu çiçeklerin namını duymayan kalmamıştır. Zira bu zarif çiçekler, adanın denize bakan yamaçlarını süslediklerinden nice yelkenlinin gönlünü çaldıkları dilden dile dolaşır. Böyledir baharın çiçekleri; kimi ormanın baş tacıdır, kimi şehrin ilacı.

Derken yaz inceden inceye "Ben buradayım." demeye başlar. Yağmurlar istirahate çekilir, rüzgâr da yüzünü eskisi kadar göstermez olur. Meydan böylece güneşe kalır. Cemreler bir bir düşer; önce göğe, sonra toprağa, sonra da "Hop!" diye suya. Hava iyice ısınınca ilkin papatyalar cana gelir. Tarla demez yetişir, bahçe demez biter; nazı edası yoktur öyle, pek dirayetlidir. Toprağı bulsun, güneşi görsün, azıcık da su; başka bir şey istemez. Bir köklenir, bir köklenir ki sormayın. Misal, köyünüze giderken bir yol kenarında çıkıverir karşınıza sağlı sollu; yol boyu serilmiştir toprağa. Gözleriniz kamaşır aydınlığından, ne yana bakacağınızı şaşırırsınız. Bu eşsiz güzellik

belleğinize öyle bir işlenir ki gözünüzü yumsanız bile bir vakit papatyalar sıra sıra akmaya devam eder hayalinizde.

Peki ya gelincikler… Al duvaklı bir gelin gibi nazlı nazlı salınır tepelerde. Gelincik, doğanın en zarif çiçeğidir zannımca. Öyle papatya gibi her yerde de rast gelmeyiz ona. Çünkü gelincik hem güneş ister başının üstünde hem nem ister ayaklarının dibinde. Hem "Biraz rüzgâr olsun da serinleyeyim." der hem de "Çok esmesin, narindir çiçeklerim." diye nazlanır. İşittiğiniz gibi demleri birdir papatya ile gelinciğin, lakin mizaçları apayrıdır. Tıpkı aynı anne babadan doğup huyları birbirine pek benzemeyen kardeşler gibi.

Derken ağustos sıcağı iyiden iyiye kendini hissettirmeye başlar. Gündüzü ayrı, gecesi ayrı güzeldir bu ayın. Kâh tarlalarda ekinler biçilir, kâh akşamüstleri dutlar silkelenir dallardan. Akşam olunca ailecek parka çıkılır, dondurma kuyruğunda "Çilekli mi olsun, limonlu mu olsun?" seslerine çocuk kahkahaları karışır. İnsancıklar tarlalarda, sokaklarda yazın tadını çıkarırken saksıları süsleyen begonyalar da pencere pervazlarından göz kırpar onlara. "Aman neyleyim gezmeyi tozmayı; ben köşemde oturur, geleni geçeni seyrederim. Hem kök salmaktan güzeli var mıdır?" der. Hele o güller yok mu? Pembesi ayrı güzel, beyazı pür pak, kırmızısı bir içim su. Elvan elvan açar bahçelerde. Kimi sevdanın rengi olur, kimi şefkatin, kimi de heyecanın. Ah o sarı güller peki… Ayrı düştüğü sevdiğini özleyen aşıkların çiçeğidir onlar. Hem ümidin hem ümitsizliğin emsali…

Her şeyin bir sırası var elbet âlem-i cihanda. Gün gelir, yaz yerini yavaş yavaş sonbahara bırakır. Rüzgâr da "Usul usul estiğim yeter, gücüm kuvvetim yerinde çok şükür; şöyle bir coşayım da görsün cümlesi." der. Ağaçlar deli yelin haşmetinden payına düşeni alıp yapraklarını ağır ağır dökmeye başlarken yaylalarda güz çiğdemleri görünür. Sarı yıldızlar gibi açarlar toprağın bağrında. Hava biraz daha soğuyunca bu kez kasımpatılar gösterir yüzünü. Hazanın son günlerini haber veren bu çiçekler, başlarındaki yüzlerce taç yaprağıyla âdeta bahçelerin sultanıdır. Soğuğa dayanıklılığıyla bilinen bu çiçekler, sanmayın ki güneşle dargındır. Onlar sabah güneşini de sever, akşamüstü güneşini de. Lakin öğle sıcağının altında kaldığı vakit kurumaya yüz tutarlar. Bu sebeple güneşi ince ince süzülen hüzmelerle alan yerlerde rahatları pek yerinde olur.

Bir vakit sonra kara kış kapıyı çalar: "Tık tık!" Beyaz kardelenlerin zamanıdır şimdi. Bana hep bir parça hüzünlü gelir bu çiçek. Öyle ki boynu hep büküktür. Oysa bir yorgan misali toprağı örten karı delebilecek kadar güçlü ve ayazdan korkmayacak denli cesurdur. Düşünür dururum: Madem böylesine yüreklisin, ne demeye boynunu bükersin canım kardelen? Belli ki gönlün kırık senin. Bundandır, bu masum çiçeğe baktıkça duygulanırım. Derdine derman olmak isterken masumiyetinin efsununa kapılırım. Yavaşça yanına varırım. Koparmak ne mümkün, dokunmaya kıyamam. Kardelenler böyle karlı dağları süslerken sıcacık yuvalarda şubat çiçekleri açar, namı diğer yılbaşı çiçekleri. Evlerin salonlarında, baş köşedeki fiskosların üstünde bütün ihtişamıyla kurulurlar. Aşağı doğru sarkan dallardan patlayan onlarca çiçek… Kimi fuşya, kimi kan kırmızı, kimi mor… Ev ahalisine yeni yılın gelişini hatırlatır.

İşte doğanın nice çiçeği… Her biri başka bir tonla, başka bir kokuyla, başka bir hâlle çıkar insanın karşısına. Kimi rengârenk manzaralarla yaşama sevincini işler içimize, kimi bahara eş ıtırıyla nefes alabilmenin mutluluğunu hatırlatır, kimi de hayatın acı tatlı bütün duygularla yaşanan bir serüven olduğunu fısıldar kulaklarımıza. Bizim payımıza düşense doğanın el emeği göz nuru olan bu eşsiz eserlerine kalp gözüyle bakabilmeyi başarmaktır.

Dr. Tuğba Zengin

a. Metinde geçen çiçek/doğa kavramları ile ilgili söz varlığı unsurlarından en az sekizini yazınız. Çiçek adlarının yanında metindeki kalıplaşmış ifadelerden de örnekler gösterebilirsiniz.

Tema söz varlığı	Metindeki örneğim / geçtiği bölüm

b. Aşağıdaki ifadelerin metindeki bağlama göre anlamını yazınız ve gerçek/mecaz kullanımını belirleyiniz.

İfade	Bağlamdaki anlamı	Gerçek / Mecaz
gönlünü çalmak		☐ Gerçek ☐ Mecaz
bir içim su		☐ Gerçek ☐ Mecaz
boynu bükük olmak		☐ Gerçek ☐ Mecaz
kök salmak		☐ Gerçek ☐ Mecaz

c. Aşağıdaki adlandırmalar arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

Adlandırmalar	
Çuha çiçeği - mart çiçeği	
Kurşunkök - yalancı yasemin	
Şubat çiçeği - yılbaşı çiçeği	

EK-2 CEVAP ANAHTARI

a. Metinde geçen çiçek/doğa kavramları ile ilgili söz varlığı: badem çiçeği, şeftali çiçeği, çuha çiçeği/mart çiçeği, Cezayir menekşesi, aynısefa, hanımeli, yasemin, kurşunkök/yalancı yasemin, papatya, gelincik, begonya, gül, güz çiğdemi, kasımpatı, kardelen, şubat çiçeği/yılbaşı çiçeği; ayrıca metindeki "güneş yüzü görmek", "gönlünü çalmak", "bir içim su", "boynu bükük olmak" gibi kalıplaşmış ifadeler. Anlamca ve bağlamca uygun farklı seçimler kabul edilir.

b. "Gönlünü çalmak": beğenisini/sevgisini kazanmak (mecaz). "Bir içim su": çok güzel/çekici görünmek (mecaz). "Boynu bükük olmak": üzgün, mahzun görünmek (metinde mecaz çağrışımıyla kullanılmıştır). "Kök salmak": begonya bağlamında bitkinin köklenmesi anlamında gerçek kullanıma yakındır.

c. "Çuha çiçeği - mart çiçeği" ve "şubat çiçeği - yılbaşı çiçeği" aynı çiçeğin metinde verilen farklı adlandırmalarıdır. "Kurşunkök - yalancı yasemin" ilişkisinde ikinci adlandırma, yasemine benzerliğe dayalı halk arasındaki addır.

EK-3 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Temaya ilişkin söz varlığı unsurlarını belirleyebilir.
- Bağlamdaki anlamı ve gerçek-mecaz kullanımını inceleyebilir.
- Söz varlığı unsurları arasındaki anlam ilişkilerini ortaya koyabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Temayla ilgili söz varlığı unsurlarını belirleme	Metindeki çiçek/doğa kavramlarıyla ilgili kelime ve kelime gruplarını doğru, çeşitli ve bağlama uygun biçimde belirler.	Metinden çiçek/doğa kavramlarıyla ilişkili en az altı uygun söz varlığı unsuru belirler, seçimlerinden biri tema dışı kalabilir.	Yönlendirmeyle metinden temaya uygun üç veya dört kelime veya kelime grubunu seçer.	Tema söz varlığına ilişkin değerlendirilebilir seçim bulunmaz.
Bağlamdaki anlamı ve gerçek-mecaz ilişkisini inceleme	Seçilen söz varlığı unsurlarının bağlamdaki anlamını doğru açıklar, gerçek ve mecaz kullanımları gerekçesiyle ayırt eder.	Dört söz varlığı unsurunun üçünün bağlamdaki anlamını doğru açıklar, bir kullanımda gerçek-mecaz ayrımı veya gerekçe hatası vardır.	Yönlendirmeyle bir-iki söz varlığı unsurunun bağlamdaki anlamını veya gerçek-mecaz kullanımını belirler.	Bağlam anlamı veya gerçek-mecaz ilişkisine ilişkin kanıt bulunmaz.
Söz varlığı unsurları arasındaki anlam ilişkisini belirleme	Aynı varlığı karşılayan farklı adlandırmaları ve benzerliğe dayalı adlandırmaları metindeki kanıtlarla doğru ilişkilendirir.	Üç adlandırma eşleştirmesinden ikisinin ilişkisini doğru kurar, bir çiftte aynı varlığı karşılama veya benzerliğe dayalı adlandırma niteliği açıklanamaz.	Yönlendirmeyle bir adlandırma çiftinin ilişkisini belirler.	Anlam ilişkisine ilişkin değerlendirilebilir açıklama bulunmaz.

Toplam Puan	..... / 9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

3. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	1. Tema: Dilimizin Zenginliği-Konuşma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.K.6.1. Konuşma sürecini yönetebilme *a) Konuşmayı başlatma, sürdürme, sonlandırmayla ilgili selam, hitap vb. kalıp ifadeleri kullanır.* *b) Söz sırası alır ve/veya verir.* *T.K.6.8. Konuşmasında sesini uygun şekilde kullanabilme.*

Etkinlik Adı: Dilimizi Zengin Yapan Değerler

Kullanılacak Materyaller	Ölçme ve Değerlendirme Araçları
Konuşma Hazırlık Kartı(Ek-1)	Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-2)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-2'deki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki Konuşma Hazırlık Kartı öğrencilere dağıtılır. Kavram havuzundan konuşma içeriğini destekleyecek sözcük, deyim veya atasözleri seçilir; bu seçimlerin bağımsız bir puanlama ölçütü olmadığı belirtilir.
3. Konuşmanın uygun bir selam veya hitap ifadesiyle başlatılması, düşüncelerin sürdürülmesi ve uygun bir kapanış ifadesiyle sonlandırılması sağlanır.
4. Söz almak için uygun işaret veya ifade kullanılması, konuşma tamamlandığında sözün açık ve saygılı bir ifadeyle bir sonraki kişiye devredilmesi beklenir. Böylece söz sırası alma ve verme gerçek etkileşim içinde gözlenir.
5. Konuşma sırasında ses düzeyi, telaffuz/boğumlama, vurgu-tonlama ve nefes kullanımı dinleyici bağlamına uygunluk açısından gözlenir.
6. Performans Ek-2'deki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir. Ölçüt profiline dayalı kısa sözlü geri bildirimden sonra açılış-kapanış, söz devri veya ses kullanımıyla ilgili tek bir bölümün yeniden denenmesine fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin performans kanıtına göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin çalışma kanıtı
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü olarak verilir, ilgili performansın yeniden denenmesine fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Konuşmayı bağlama uygun selam/hitap ve kapanış ifadeleriyle yönetip söz sırasını uygun biçimde alıp devrettin. Ses düzeyin ve telaffuzun dinleyicinin seni rahat takip etmesini sağlarken vurgu-tonlama ve nefes kullanımın anlamı destekledi. Sonraki adım olarak aynı ses kullanımını kısa bir karşılıklı konuşmada da sürdürmeyi deneyebilirsin.
Gelişmekte	Konuşmayı uygun bir kalıp ifadeyle başlatıp sonlandırdın ve söz sırasını gözettin. Ancak söz devri, ses düzeyi veya vurgu-tonlamadan birinde performansın diğer bölümlere göre daha zayıf kaldı. Yeniden denemede yalnız bu bölüme odaklanıp aynı cümleyi daha uygun biçimde söylemen yararlı olabilir.
Başlangıç	Konuşmayı başlatırken uygun bir ifade kullandın ve konuşmanın bazı bölümlerinde sesini anlaşılır şekilde kullandın. Söz devri veya vurgu-tonlama için desteğe ihtiyaç duyduğun görülüyor. Önce kısa bir selamlama, bir cümle ve uygun söz devri kalıbını birlikte kurup ardından aynı bölümü uygun ses düzeyiyle yeniden söylemen uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Bu etkinliğin ölçütlerine ilişkin değerlendirilebilir bir sözlü performans kanıtı bulunmamaktadır. Kısa bir selamlama ve tek cümlelik konuşma örneği verildikten sonra öğrencinin söz alma-verme ve ses kullanımını gösteren kısa bir yeniden deneme yapmasına fırsat verilebilir.

Eksik veya yanlış öğrenmeleri bulunan öğrencilere aşağıdaki öneriler verilebilir:

Konuşma sürecini büyük ölçüde doğru yönettin ve sesin genel olarak anlaşılırdı. Ancak söz devri, ses düzeyi veya vurgu-tonlamadan birinde küçük bir aksaklık var. Yeniden denemede yalnız bu bölümü seçip daha bilinçli uygula. Öğretmen, öğrencinin yalnız geliştireceği tek performans kanıtına odaklanır; doğru cevabı doğrudan vermek yerine kısa bir ipucu ve yeniden deneme fırsatı sağlar.

Farklılaştırma

Destekleme

- Selam, hitap, söz isteme, söz devretme ve kapanış kalıplarını içeren küçük bir kart verilebilir.
- Ses kullanımı için öğrenci önce tek cümleyi uygun ses düzeyi ve vurgu ile modelden sonra tekrar edebilir.

Zenginleştirme

İki öğrenciden kısa bir karşılıklı konuşma yapmaları, söz alma-verme ve ses kullanımı becerilerini etkileşim içinde sürdürmeleri istenebilir. Konuşma sonunda hangi ses kullanımının anlamı güçlendirdiğini kısa biçimde açıklamaları sağlanabilir.

EK-1 KONUŞMA HAZIRLIK KARTI

Kavram havuzu

Sözcükler: vefa, gönül, hoşgörü, sırdaşlık, muhabbet.

Atasözleri: Dost kara günde belli olur; Dost acı söyler; Bana arkadaşını söyle, kim olduğunu söyleyeyim.

Deyimler: el üstünde tutmak, baş üstünde tutmak, can dostu, aralarından su sızmamak.

Kavram havuzundan konuşmanıza uygun olanları seçebilirsiniz. Belirli sayıda unsur kullanmak puan ölçütü değildir.

Başlangıçta kullanacağım selam / hitap	
Konuşmamın ana fikri	
Konuşurken kullanacağım 2–3 anahtar kavram	
Kapanış ifadem	
Sözü arkadaşımın alması için kullanacağım ifade	

Ses kullanımı kontrolü:

☐ Ses düzeyim ortama uygun. ☐ Sözcükleri açık telaffuz ediyorum.

☐ Vurgu ve tonlamam anlamı destekliyor. ☐ Nefesimi cümleleri bölmeyecek biçimde kullanıyorum.

Geri bildirim sonrası yeniden destekler, Tekrar edeceğim bölüm:

☐ Açılış/kapanış ☐ Söz devri ☐ Ses/telaffuz

☐ Vurgu-tonlama/nefes. Yeni denemede dikkat edeceğim tek şey: .....

ÖĞRETMEN İÇİN KABUL EDİLEBİLİR KANITLAR / CEVAP REHBERİ

- Kavram havuzu konuşma içeriğini destekler, belirli sayıda söz varlığı unsuru kullanmak bağımsız puan ölçütü değildir.
- Konuşma süreci selam/hitap, söz sırası alma-verme ve uygun kapanışla gerçek etkileşim içinde gözlenir.
- Ses kullanımı; ortama uygun ses düzeyi, anlaşılır telaffuz/boğumlama, vurgu-tonlama ve nefes kullanımı üzerinden değerlendirilir.

EK-2 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Konuşmasını bağlama uygun selam, hitap ve kapanış ifadeleriyle başlatıp sürdürebilir ve sonlandırabilir.
- Söz sırasını uygun biçimde alabilir ve konuşması bittiğinde sözü uygun biçimde devredebilir.
- Ses düzeyini ortama uygun ayarlayıp sözcükleri açık ve anlaşılır telaffuz edebilir.
- Vurgu, tonlama ve nefesini anlamı destekleyecek biçimde kullanabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Konuşmayı kalıp ifadelerle başlatma, sürdürme ve sonlandırma	Konuşmayı bağlama uygun selam veya hitapla başlatır, konuşma sırasında gerekli kalıp ifadeleri kullanır ve konuşmayı uygun bir kapanışla sonlandırır.	Konuşmayı uygun bir selam/hitapla başlatır ve kapanış ifadesi kullanır, bu iki aşamadan birindeki ifade bağlama tam uymadığı için kısa bir düzeltmeye ihtiyaç duyar.	Uygun bir selam/hitap ya da kapanış ifadesinden birini kullanır, diğer aşamayı tamamlamak için kısa bir hatırlatmaya ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir sözlü performans kanıtı bulunmaz.
Söz sırası alma ve verme	Söz sırasını uygun işaret veya ifadeyle alır, konuşmasını bitirdiğinde sözü açık ve saygılı bir ifadeyle devreder.	Söz alma ve söz devretme davranışlarının ikisini de gösterir, bunlardan birinde kısa bir hatırlatma ya da yeniden deneme gerekir.	Söz sırasını alır veya devreder, diğer davranışı gerçekleştirmek için yönlendirmeye ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir sözlü performans kanıtı bulunmaz.
Ses düzeyi, telaffuz ve boğumlamayı uygun kullanma	Ses düzeyini ortam ve dinleyiciye uygun ayarlar; sözcükleri açık, anlaşılır telaffuz ve boğumlamayla söyler.	Ses düzeyi dinleyiciye uygundur, bir-iki sözcüğün telaffuzu anlaşılmayı kısa süreli zorlaştırır veya yeniden söylenmesi gerekir.	Konuşmanın bir bölümünde ses düzeyi ve telaffuz anlaşılırdır, diğer bölümlerde sesini ya da söyleyişini ayarlamak için desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir sözlü performans kanıtı bulunmaz.
Vurgu, tonlama ve nefes kullanımını anlamı destekleyecek biçimde kullanma	Vurgu ve tonlamayı anlamla uyumlu kullanır, nefesini cümleleri gereksiz yere bölmeden konuşmayı sürdürecek biçimde ayarlar.	Vurgu-tonlama anlamı destekler, bir bölümde tekdüzelik ya da nefes nedeniyle cümlenin akışı bozulur.	Bir cümlede vurgu, tonlama veya nefes kullanımını uygun gösterir, diğer bölümlerde bu özellikleri kullanmak için desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir sözlü performans kanıtı bulunmaz.

Toplam Puan	..... / 12			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	10-12 Yetkin | 6-9 Gelişmekte | 1-5 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. Bir ölçütte 0 puan yalnız o ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığını gösterir, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa kullanılır.			

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	2. Tema: Bağımsızlık Yolu-Dinleme/İzleme
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.D.6.14. Dinlediğinin/izlediğinin bölümlerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Metnin türüne uygun olarak giriş, gelişme, sonuç veya serim, düğüm, çözüm bölümlerini belirler.* *b) Metnin bölümlerinin birbirleriyle bağlantısını belirler.*

4. ETKİNLİK

Etkinlik Adı: Mustafa'nın Büyük Emaneti

Kullanılacak Materyaller

Dinleme Metni (Ek-1), Çalışma Kâğıdı (Ek-2)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-2), Cevap Anahtarı (Ek-3), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-4)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-4'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-2'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Soruların incelenmesi için kısa bir süre verilir.
3. Ek-1'deki metin iki kez dinletilir. İlk dinlemede olayın genel akışına, ikinci dinlemede olayın değiştiği noktalara ve bölümler arasındaki bağlantılara odaklanılması beklenir.
4. Öğrencilerden metnin türüne uygun bölüm adlarını belirlemeleri ve her bölümde anlatılan temel olayı bir cümleyle ifade etmeleri istenir.
5. Öğrencilerden serimden düğüme ve düğümden çözüme geçişi sağlayan olayları belirlemeleri, bölümler arasındaki bağlantıyı metinden hareketle açıklamaları istenir.
6. Çalışmalar Ek-3'teki cevap anahtarından yararlanılarak Ek-4'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir. Anlamca eş değer ve metinle tutarlı yanıtlar kabul edilir.
7. Değerlendirme sonucunda öğrencinin güçlü olduğu ölçüt ve geliştirmesi gereken ölçüt belirlenir. Kanıta dayalı geri bildirim verildikten sonra gerekli görülen sorunun yeniden ele alınması ve düzeltilmesi için fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışma kâğıdındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin metin kanıtı
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü olarak verilir, öğrenciye ilgili yanıtını yeniden düzenleme fırsatı sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Serim, düğüm ve çözümü doğru belirlemiş; geçişleri metindeki olaylarla açıkça ilişkilendirmişsin. Güçlü yönün, muhtarın verdiği görev ile haritanın teslimi arasındaki olay zincirini doğru kurman. Açıklamanı güçlendirmek için serimden düğüme geçişte Mustafa'nın yardım etme isteğinin rolünü bir cümleyle eklemen uygun olabilir.
Gelişmekte	Bölüm adlarını doğru belirlemiş ve temel olayları genel olarak uygun yerlere yazmışsın. Düğümden çözüme geçişte olay sırası var ancak bağlantı açık değil. "Mustafa ilerlemeye devam ettiği için ..." cümlesini tamamlayarak bu geçişi yeniden açıklaman yararlı olabilir.
Başlangıç	Metindeki bir bölümün temel olayını doğru fark etmişsin. Bölüm sınırları ve bağlantılar için desteğe ihtiyaç duyduğun görülür. "Başlangıç durumu - sorun - çözüm" başlıklarıyla üç temel olayı yeniden sıralayıp bölüm adlarıyla eşleştirmen uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Bu etkinliğin ölçütlerine ilişkin değerlendirilebilir bir yanıt bulunmamaktadır. Metin, değişim noktalarında durdurularak yeniden dinletilebilir, üç temel olay kartıyla ilk bölümden başlayarak yeniden yanıt oluşturmasına fırsat verilebilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Ölçüt 1 ve 2'de desteğe ihtiyaç görülen öğrenciler için metin, değişim noktalarında durdurularak yeniden dinletilebilir; "başlangıç durumu - sorun - çözüm" olay şeridi ve üç kısa olay kartı kullanılabilir.
- Ölçüt 3 için "Muhtar görev verince ..." ve "Mustafa ilerlemeye devam ettiği için ..." cümle başlangıçlarından yararlanılabilir, geri bildirimden sonra bağlantı yeniden yazdırılabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden düğüm bölümündeki bir engeli değiştirmeleri ve bu değişikliğin serim-düğüm-çözüm bağlantısını nasıl etkileyeceğini açıklamaları istenebilir. Özgün ve yeni olay akışı, bölümler arasındaki bağlantı bakımından karşılaştırılabilir.

EK-1 DİNLEME METNİ

MUSTAFA'NIN BÜYÜK EMANETİ

İşgal yıllarıydı. Anadolu'nun küçük bir köyünde yaşayan on iki yaşındaki Mustafa, günlerdir köy meydanından geçen askerleri ve kağnıları izliyordu. Herkesin yüzünde derin bir kaygı ama aynı zamanda büyük bir kararlılık vardı. Mustafa da bu vatan için bir şeyler yapmak istiyor, nasıl yardım edebileceğini düşünüyordu ama ne yapacağını bilemiyordu. Köyün yaşlıları toplanmış, cephaneliğe taşınacak yeni erzak ve mühimmatın hazırlığını yapıyordu.

Bir sabah, köy muhtarı Mustafa'yı yanına çağırdı. Elindeki tahta kutuyu göstererek, "Bu kutuda cephedeki komutanımıza ulaştırılması gereken çok önemli bir harita var Mustafa. Büyükler dikkat çeker, bu yüzden bu kutsal görevi sana ve sadık atın Rüzgâr'a veriyoruz. Yapabilir misin?" diye sordu. Mustafa kutuyu gururla göğsüne bastırdı ve evdekilere bile hiçbir şey söylemeden yola çıktı. Ancak yolun yarısına gelmeden etrafı sis kaplamaya başladı. Bir süre sonra patika yol zor görünür olmuştu ve uzaklardan yabancı askerlerin sesleri geliyordu. Mustafa'nın kalbi hızla çarpmaya başladı. Yanlış bir yöne giderse yakalanacaktı hem de emaneti ulaştıramayacaktı. Atının kulağına eğildi, "Hadi dostum, bağımsızlığımız sana bağlı!" diye fısıldadı ve sisin içinde atının sezgilerine güvenerek yavaşça ilerlemeye devam etti.

Saatler süren gergin, dikkatli ilerleyişten sonra sis dağılmaya başladı ve Mustafa, tepenin ardında parıldayan Türk bayrağını ve askerlerimizi gördü. Yaklaşınca atından inerek askerlerin yanına koştu. Askerler onu komutanın çadırına götürdüler ve tahta kutuyu komutana teslim etti. Komutan Mustafa'nın başını okşayarak, "Senin gibi cesur çocuklar olduğu sürece bu millet daima bağımsız olacaktır evladım." dedi. Mustafa, vatanına hizmet edebildiği için kendiyle gurur duyuyordu.

Komisyon

EK-2 ÇALIŞMA KÂĞIDI

a. Dinlediğiniz metnin türüne uygun bölüm adlarını yazınız. Her bölümde anlatılan temel olayı bir cümleyle ifade ediniz.

Bölüm	
……	
……	
……	

b. Serimden düğüme ve düğümden çözüme geçişi sağlayan olayları belirleyiniz. Bölümler arasındaki bağlantıyı metinden hareketle açıklayınız.

Geçiş	Bağlantının açıklaması
Serim → Düğüm	
Düğüm → Çözüm	

EK-3 CEVAP ANAHTARI

a. Bölüm adları ve temel olaylar

Bölüm	Örnek cevap
Serim	İşgal yıllarında köyde yaşayan Mustafa'nın vatanına yardım etmek istemesi ve ne yapabileceğini düşünmesi anlatılır.
Düğüm	Muhtarın Mustafa'ya önemli haritayı cephedeki komutana ulaştırma görevi vermesi, Mustafa'nın yola çıkması ve sis ile yabancı askerlerin oluşturduğu tehlikeyle karşılaşması anlatılır.
Çözüm	Mustafa'nın güçlüğe rağmen ilerleyerek Türk askerlerine ulaşması, haritayı komutana teslim etmesi ve görevini tamamlaması anlatılır.

b. Serim → Düğüm: Mustafa'nın vatanına yardım etme isteği, muhtarın ona haritayı ulaştırma görevi vermesiyle somut bir göreve dönüşür. Düğüm → Çözüm: Mustafa, sis ve yabancı askerlerin oluşturduğu tehlikeye rağmen ilerlemeyi sürdürür; sis dağıldığında Türk askerlerine ulaşır ve haritayı teslim ederek sorunu çözer.

Açıklama: Öğrencilerin ifadelerinin örnek cevaplarla birebir aynı olması beklenmez. Metnin olay akışıyla uyumlu, anlamca eş değer ve gerekçelendirilebilir cevaplar kabul edilir.

EK-4 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Dinlediği metnin türüne uygun olarak serim, düğüm ve çözüm bölümlerini belirleyebilir.
- Her bölümde anlatılan temel olayı metne uygun ve kısa bir ifadeyle açıklayabilir.
- Serimden düğüme ve düğümden çözüme geçişi sağlayan olayları belirleyerek bölümler arasındaki bağlantıyı açıklayabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Metnin bölümlerini belirleme	Metnin anlatı yapısına uygun olarak serim, düğüm ve çözüm bölümlerini doğru ve bağımsız biçimde belirler.	Bölüm yapısını genel olarak doğru belirler, bir bölümün sınırında veya adında bir karışıklık gösterir.	Yönlendirmeyle bölümlerden en az birini doğru belirler, bölüm yapısının bütününü ayırt etmede desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir bir bölüm belirleme kanıtı bulunmaz.
Bölümlerdeki temel olayları ifade etme	Her bölümdeki temel olayı metne uygun, kısa ve bölümün işlevini yansıtacak biçimde ifade eder.	Temel olayları genel olarak doğru ifade eder, bir bölümde önemli bir olay eksik kalır veya başka bölümle kısmen karışır.	Yönlendirmeyle en az bir bölümdeki temel olayı metinle ilişkili biçimde ifade eder, diğer bölümlerde açıklama sınırlıdır.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir bir açıklama bulunmaz.
Bölümler arasındaki bağlantıyı belirleme	Serimden düğüme ve düğümden çözüme geçişi sağlayan olayları doğru belirler, iki geçişteki neden-sonuç veya devamlılık ilişkisini metne dayalı ve açık biçimde açıklar.	İki geçişten birini doğru ve açık biçimde açıklar, diğer geçişte bağlantı kısmen görünür veya gerekçesi sınırlı kalır.	Yönlendirmeyle iki bölüm arasında basit bir önce-sonra veya neden-sonuç bağlantısı kurar, açıklaması metindeki olaylarla sınırlı biçimde ilişkilidir.	Bölümler arasında değerlendirilebilir bir bağlantı kurulmaz.

Toplam Puan	..... / 9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. Bir ölçütte 0 puan yalnız o ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığını gösterir, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa kullanılır.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

5. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	2. Tema:Bağımsızlık Yolu-Dinleme/İzleme
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.D.6.16. Dinlediğindeki/izlediğindeki söz sanatlarını belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Dinlediğindeki/izlediğindeki söz sanatlarını belirler.* *b) Söz sanatlarının metnin anlatımıyla ilişkisini ortaya koyar. (Karşıtlık, abartma, kişileştirme, konuşturma ve benzetme.)*

Etkinlik Adı: Müze Dedektifi

Kullanılacak Materyaller

Dinleme Metni (Ek-1), Çalışma Kâğıdı (Ek-2)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-2), Cevap Anahtarı (Ek-3), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-4)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-4'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Başarı ölçütlerindeki düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-2'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Söz sanatları listesi ve "Müze Dedektifi" tablosu incelenir.
3. Ek-1'deki şiirler salon sırasına göre ikişer kez dinletilir. İlk dinlemede öğrencilerden şiirin genel anlamına, ikinci dinlemede ise söz sanatını gösteren sözcük ve dizelere odaklanmaları istenir. İkinci dinlemede öğrencilerin kısa notlar almasına izin verilir.
4. Öğrencilerden her şiirde öne çıkan söz sanatını belirlemeleri ve adlandırmalarını şiirden seçtikleri kanıtla desteklemeleri istenir.
5. Öğrencilerden belirledikleri söz sanatlarından iki örnek seçerek söz sanatının ilgili şiirde duygu veya düşüncenin aktarımına nasıl katkı sağladığını birer cümleyle açıklamaları istenir.
6. Çalışmalar Ek-3'teki cevap anahtarından yararlanılarak Ek-4'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir. Bir dizede birden fazla söz sanatı bulunabileceği dikkate alınır, alan açısından doğru ve metin kanıtıyla tutarlı alternatif yanıtlar yalnız örnek anahtardan farklı olduğu için yanlış sayılmaz.
7. Değerlendirme sonucunda öğrencinin güçlü olduğu ölçüt ve geliştirmesi gereken ölçüt belirlenir. Kanıta dayalı geri bildirim verildikten sonra gerekli görülen satırın yeniden dinlenmesi, gözden geçirilmesi ve düzeltilmesi için öğrencilere fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışma kâğıdındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin metin kanıtı
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü olarak verilir, öğrenciye ilgili satırı yeniden dinleyip yanıtını düzeltme fırsatı sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	"Gökler ağladı" ve "rüzgâr sustu" ifadelerini kişileştirme olarak doğru belirlemiş, kanıtını doğrudan şiirden göstermiş ve bu kullanımın çekilen zorluğun daha canlı hissettirdiğini açıklamışsın. Açıklamanı derinleştirmek için seçtiğin ikinci örnekte söz sanatının hangi duygu veya düşünceyi özellikle güçlendirdiğini bir cümleyle belirtmen uygun olabilir.
Gelişmekte	"Kükremiş bir aslandım" ifadesinde benzetmeyi doğru belirlemiş ve kanıtını göstermişsin. Benzetmenin şiirin anlatımına katkısını yalnız "şiiri etkileyici yapar" biçiminde genel bırakmışsın. Bu ifadenin Gördesli Makbule'nin cesaretini nasıl vurguladığını açıklayan kısa bir cümle eklemen yanıtını güçlendirebilir.
Başlangıç	"Yer yerinden oynadı" ifadesinin dikkat çekici olduğunu fark etmişsin. Söz sanatının adını ve nedenini belirlerken desteğe ihtiyaç duyduğun görülüyor. "Bu olay gerçekte bu ölçüde olabilir mi?" sorusundan hareketle ifadeyi yeniden değerlendirip söz sanatını adlandırman uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Bu etkinliğin ölçütlerine ilişkin değerlendirilebilir bir yanıt bulunmamaktadır. Verilen şiirlerden biri yeniden dinletilir ve dikkat çekici ifade öğrenciyle birlikte belirlenebilir, ardından öğrenciden söz sanatı kartlarından uygun olanı seçmesi ve kanıtıyla birlikte yeniden yanıt oluşturmasına fırsat verilebilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Ölçüt 1 ve 2'de desteğe ihtiyacı olduğu tespit edilen öğrenciler için şiirler söz sanatının öne çıktığı dizeden sonra kısa duraklama verilerek yeniden dinletilebilir. Öğrencilere "İnsan olmayan bir varlığa insan özelliği verilmiş mi?", "İki kavram karşı karşıya mı getirilmiş?", "Gerçek durum olduğundan çok daha güçlü mü anlatılmış?" gibi kısa ipuçları verilebilir.
- Ölçüt 3 için "Bu söz sanatı ... duygusunu/düşüncesini daha ... gösterir." cümle başlangıcından yararlanılabilir ve ilgili satır yeniden cevaplanabilir.

Zenginleştirme

Öğrencilerden birden fazla söz sanatıyla yorumlanabilen bir dize seçmeleri, iki olası söz sanatını metinden kanıtlarıyla açıklamaları ve bu iki kullanımın anlatıma sağladığı katkıları karşılaştırmaları istenebilir.

EK-1 DİNLEME METNİ

MÜZE DEDEKTİFİ - MİLLÎ MÜCADELE MÜZESİ

1. SALON: ŞERİFE BACI
"Kış bastırdı cephede, yollar buzdan bir izdi,
Kağnımla yola çıktım, gece karanlık ve gizdi.
Gökler ağladı hâlime, rüzgâr sustu o gece,
Vatan sevgisi kalbimde kutsal bir hece."
(Komisyon)

2. SALON: GÖRDESLİ MAKBULE
"Vatan tehlikedeyken ben evimde duramazdım,
Düşmanın tehdidine asla göz yumamazdım.
Gördes'in dağlarında kükremiş bir aslandım,
Millî Mücadele için cepheye doğru koştum."
(Komisyon)

3. SALON: SÜTÇÜ İMAM
"Maraş'ta haksızlığa karşı durdu bu yürek,
Zulme sessiz kalmak kimseye değildi gerek.
İlk kurşunu sıkınca yer yerinden oynadı,
Bağımsızlık ateşi damarımda kaynadı."
(Komisyon)

4. SALON: ŞAHİN BEY
"Düşman ordusu gelse de Antep'in köprüsüne,
Gözümü kırpmadan bakarım ölümün gözlerine.
Benim bu aydınlık yolum korkutur karanlığı,
Asla teslim etmem bu güzel vatanı."
(Komisyon)

5. SALON: HALİDE EDİP ADIVAR
"Siyahları giyinip çıktım o gün kürsüye,
Seslendim meydanda toplanan binlerce yüreğe.
Tarihi meydan haykırdı: "Türk milleti eğilmez!",
Bu inançla coşan ordular asla ama asla yenilmez."
(Komisyon)

EK-2 ÇALIŞMA KÂĞIDI

a. Müze görevi: Şiirleri dikkatle dinleyiniz. Karşıtlık, abartma, kişileştirme, konuşturma ve benzetme söz sanatlarından şiirde öne çıkanı belirleyiniz ve kararınızı şiirden bir kanıtla destekleyiniz.

Açıklama: Bir dizede birden fazla söz sanatı görülebilir. Seçtiğiniz söz sanatını şiirdeki ifadeyle gerekçelendirmeniz beklenir.

Salon / Kahraman	Bulduğum söz sanatı	Şiirdeki ipucum / kanıtım
1. Şerife Bacı		
2. Gördesli Makbule		
3. Sütçü İmam		
4. Şahin Bey		
5. Halide Edip Adıvar		

b. Yukarıdaki örneklerden ikisini seçiniz. Söz sanatının seçtiğiniz örneklerde duygu veya düşüncenin aktarımına nasıl katkı sağladığını birer cümleyle açıklayınız.

Seçtiğim salon	Söz sanatı	Anlatıma katkısı

EK-3 CEVAP ANAHTARI

a. Aşağıdaki yanıtlar, etkinlikte hedeflenen söz sanatlarını göstermektedir. Öğrencinin yanıtı örnek ifadeyle birebir aynı olmak zorunda değildir; söz sanatı adlandırması, seçilen metin kanıtı ve açıklaması birlikte değerlendirilir

Salon	Hedeflenen söz sanatı	Örnek kanıt	Anlatıma katkısına örnek açıklama
Şerife Bacı	Kişileştirme	"Gökler ağladı hâlime, rüzgâr sustu o gece."	Gökyüzü ve rüzgâra insana özgü davranışlar verilmesi, zorlu koşulları ve duygusal yoğunluğu daha canlı hissettirir.
Gördesli Makbule	Benzetme	"Gördes'in dağlarında kükremiş bir aslandım."	Kahramanın aslana benzetilmesi cesaretini ve kararlılığını güçlü biçimde vurgular.
Sütçü İmam	Abartma	"İlk kurşunu sıkınca yer yerinden oynadı."	Olayın etkisinin gerçek ölçüsünün ötesinde büyütülmesi, direnişin önemini ve sarsıcı etkisini güçlendirir.
Şahin Bey	Karşıtlık	"Benim bu aydınlık yolum korkutur karanlığı."	Aydınlık ile karanlığın karşı karşıya getirilmesi bağımsızlık ile baskı arasındaki çatışmayı belirginleştirir.
Halide Edip Adıvar	Konuşturma	"Tarihi meydan haykırdı: 'Türk milleti eğilmez!'"	Meydanın konuşuyormuş gibi verilmesi, toplumsal kararlılığı ortak ve güçlü bir ses hâline getirir.

Değerlendirme notu: 4. şiirde "aydınlık-karanlık" karşıtlığı hedeflenmektedir, aynı dizedeki "yolun karanlığı korkutması" kişileştirme yönünden de gerekçelendirilebilir.

5. şiirde konuşturma hedeflenmektedir, konuşturmanın kişileştirme özelliği de taşıdığı dikkate alınmalıdır. Alan açısından doğru ve şiirden uygun kanıtla desteklenen alternatif yorumlar yalnız örnek anahtardan farklı olduğu için yanlış kabul edilmez.

b Öğrenci iki örnekte söz sanatı ile anlatım etkisi arasında açık bir ilişki kurmalıdır. Öğrenciden "Şiiri etkileyici yapar" gibi yalnız genel etki belirten ifadeler yerine söz sanatının hangi duygu veya düşünceyi nasıl güçlendirdiğini açıklaması beklenir.

EK-4 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Dinlediği şiirlerde karşıtlık, abartma, kişileştirme, konuşturma ve benzetme söz sanatlarını ayırt edebilir.
- Belirlediği söz sanatını şiirden uygun bir sözcük veya dizeyle kanıtlayabilir.
- Seçtiği örneklerde söz sanatının duygu veya düşüncenin aktarımına katkısını açıklayabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Söz sanatlarını belirleme	Karşıtlık, abartma, kişileştirme, konuşturma ve benzetmeyi, ifadelerin ayırt edici özelliklerinden hareketle doğru adlandırır; yakın türleri gerekçesiyle ayırır.	Belirgin örnekleri doğru adlandırır; kişileştirme-konuşturma gibi yakın özellikli örneklerde kavram ayrımını gerekçelendirmede kararsızlık gösterir.	Verilen kısa bir ipucuyla belirgin bir ifadede bir söz sanatını adlandırır, türleri bağımsız ayırt etmede desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir bir söz sanatı belirleme kanıtı bulunmaz.
Metinden kanıt gösterme	Adlandırdığı söz sanatının oluştuğu sözcük veya dizeyi doğrudan gösterir, seçtiği kanıt söz sanatının ayırt edici özelliğini açıkça destekler.	Şiirden ilgili bir ifade seçer, seçtiği ifade söz sanatıyla ilişkilidir ancak ayırt edici özelliği açıklamada eksiklik bulunur.	Yönlendirmeyle dikkat çekici bir ifadeyi seçer, bu ifadenin söz sanatını neden kanıtladığını göstermede desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir bir metin kanıtı bulunmaz.
Söz sanatı-anlatım ilişkisini açıklama	Seçtiği örneklerde söz sanatının hangi duygu veya düşünceyi nasıl güçlendirdiğini şiirdeki ifadeye dayalı, açık ve göreve özgü biçimde açıklar.	Söz sanatının şiirdeki duygu veya düşünceyi güçlendirdiğini doğru belirtir, seçilen ifadeyle bu etki arasındaki bağlantı tam açıklanmaz.	Cümle başlangıcı veya soru desteğiyle "daha etkili/güçlü anlatır" gibi basit bir etki belirtir, etkiyi seçilen ifadeyle ilişkilendirmede desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir bir anlatım ilişkisi açıklaması bulunmaz.

Toplam Puan	..... / 9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. Bir ölçütte 0 puan yalnız o ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığını gösterir, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa kullanılır.			

TÜRKÇE / 6. SINIF

6. ETKİNLİK

Tema-Beceri	2. Tema: Bağımsızlık Yolu-Okuma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.O.6.9. Üst düzey çıkarımlar yoluyla metnin derin anlamını belirleyebilme *a) Metnin bütününden ve varsa görselden yararlanarak bağlama dair ipuçlarını bulur.* *b) Ön bilgileri ve ipuçlarından hareketle anlamı belirler.*

Etkinlik Adı: Bir Ulağın Taşıdığı Sır

Kullanılacak Materyaller	Ölçme ve Değerlendirme Araçları
Çalışma Kâğıdı (Ek-1)	Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Cevap Anahtarı (Ek-2), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-3)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-3'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Yalnız başlık incelenerek metindeki "sır"ın neyle ilgili olabileceğine ilişkin kısa bir tahmin yapılır.
3. Metin sessiz olarak okunur. Gizlilik, düşman denetimi, ulak kullanımı ve delegelerin yolculuğuyla ilgili bağlam ipuçları işaretlenir.
4. "Ulak" ve "delege" sözcüklerinin anlamı, sözcüklerin geçtiği cümlelerdeki ipuçlarından hareketle belirlenir.
5. Delegelerin kimliklerini gizlemesinin nedeni, metindeki ipuçları ile Millî Mücadele/işgal dönemine ilişkin ön bilgiler birlikte kullanılarak açıklanır.
6. Hasan'ın yaşadığı duygular ve metnin bağımsızlıkla ilgili derin mesajı, seçilen metin kanıtlarıyla gerekçelendirilir.
7. Çalışma Ek-2'den yararlanılarak Ek-3'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir. Geri bildirimden sonra eksik ölçüt için ilgili paragraf yeniden okunarak yanıtın düzeltilmesine fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Telgraf hatlarının düşman denetiminde olması ve delegelerin kimliklerini gizlemesi gibi iki güçlü ipucunu birlikte kullanmışsın. Bu ipuçlarını işgal dönemine ilişkin ön bilginle ilişkilendirerek gizliliğin toplantının güvenliği için gerekli olduğu sonucuna ulaşmışsın. Hasan'ın korku ve umut duygularını da metindeki ifadelerle gerekçelendirmişsin. Bir sonraki adımda bu kanıtların "birlik ve kararlılık" mesajına nasıl bağlandığını tek cümleyle açıklaman yorumunu tamamlayabilir.
Gelişmekte	Gizliliğe ilişkin metin ipuçlarını bulmuş ve delegelerin korunması gerektiğini açıklamışsın. Ön bilgi bağlantın doğru ancak metindeki "telgraf hatları düşman kontrolünde" kanıtını gerekçende kullanmamışsın. Bu ifadeyi ekleyerek çıkarımının nedenini daha görünür hâle getirmen uygun olabilir.
Başlangıç	Metinde "ulak" sözcüğünün haber taşıyan kişiyle ilgili olduğunu fark etmişsin. Gizlilik ile işgal koşulları arasındaki ilişkiyi kurmakta desteğe ihtiyaç duyuyorsun. Önce "Telgraf hatları düşman denetimindeydi, bu yüzden ..." cümlesini tamamlayıp ardından delegelerin neden gizlendiğini yeniden açıklaman uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Metindeki bağlam ipuçları veya çıkarımlara ilişkin değerlendirilebilir bir cevap bulunmamaktadır. Gizlilikle ilgili tek bir cümle işaretlenerek bu cümlenin ne düşündürdüğü sözlü biçimde sorulabilir ve çalışma buradan yeniden başlatılabilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Bağlama dair ipuçlarını bulmakta zorlanan öğrenciler için metindeki "düşman kontrolü", "gizlilik", "ulak" ve "kimliklerini gizleyerek" ifadeleri işaretletilebilir.
- Ön bilgiyle ilişkilendirme için "İşgal döneminde bu haberin öğrenilmesi neye yol açabilirdi?" gibi tek basamaklı sorular kullanılabilir.
- Yanıt, geri bildirimden sonra yeniden yazdırılabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden metindeki gizlilik düşüncesini en güçlü biçimde destekleyen iki ipucunu seçip önem sırasına koymaları ve neden bu iki ipucunu daha güçlü bulduklarını açıklamaları istenebilir.
- Ardından aynı ipuçlarından hareketle metnin birlik/kararlılık mesajını daha ayrıntılı yorumlamaları beklenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

BİR ULAĞIN TAŞIDIĞI SIR

1919 yılının bir yaz günüydü. Amasya'da yaşayan on dört yaşındaki Hasan, dedesinin yanına oturmuş, onun anlattıklarını dikkatle dinliyordu. Dedesi, o günlerde ülkenin çok zor bir dönemden geçtiğini söylüyordu. Şehirler bir bir yabancı devletlerin askerleri tarafından işgal ediliyor, insanlar bu duruma nasıl bir çözüm bulunacağını merak ediyordu.

Dedesi, sesi hafifçe titreyerek şöyle dedi: "Hasan'ım, geçen hafta şehrimize önemli bir misafir geldi. Mustafa Kemal Paşa adında bir komutan, Samsun'dan yola çıkıp Amasya'ya uğradı. Burada, ülkenin dört bir yanından gelen komutanlarla uzun uzun görüştü. Bu görüşmelerin sonunda önemli bir karar aldılar: Milletin bağımsızlığını yine milletin kendisi kazanacaktı. Bunun için Sivas'ta büyük bir toplantı yapılmasına karar verildi. Her ilden temsilciler seçilip bu toplantıya gönderilecekti."

Hasan, dedesinin anlattıklarını dinlerken içi hem korku hem de umutla doluyordu. "Peki dede," dedi, "bu haberi düşman askerleri duyarsa ne olur?" Dedesi gülümseyerek, "İşte bu yüzden her şey büyük bir gizlilik içinde yürütülüyor. Kararlar önce kâğıda yazıldı, sonra güvenilir kişiler aracılığıyla şehir şehir dolaştırıldı. Telgraf hatları bile düşman kontrolünde olduğu için bazı haberler ulaklarla, yani atıyla haber taşıyan kişilerle gönderildi." dedi.

Hasan biraz düşündükten sonra sordu: "Peki bu toplantıya kimler katılacak?" Dedesi, "Her ilden, halkın güvendiği, dürüst ve cesur üç kişi seçilecek. Bu kişiler kimliklerini gizleyerek, gizlice Sivas'a doğru yola çıkacaklar. Böylece hem kendileri güvende olacak hem de toplantının haberi düşman kulağına gitmeyecek." diye anlattı.

O gün Hasan, evine döndüğünde defterine şunları yazdı: "Bugün öğrendim ki bir milletin bağımsızlığı, o milletin azmiyle ve birlik olmasıyla kazanılır. Ben de büyüyünce ülkem için elimden geleni yapacağım."

Komisyon

a. Başlıkta geçen "sır"ın neyle ilgili olduğunu düşündüren metinden iki ipucunu yazınız.

İpucu	Bu ipucu bana ne düşündürüyor?

b. "Ulak" **ve** "delege" **sözcüklerinin anlamını, metindeki cümle ipuçlarından yararlanarak açıklayınız.**

Sözcük	Metindeki ipucu	Çıkardığım anlam
Ulak		
Delege		

c. Delegelerin kimliklerini gizleyerek yola çıkmasının nedenini metindeki ipuçları ve Millî Mücadele Dönemi'ne ilişkin ön bilgilerinizden yararlanarak açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

ç. Hasan'ın yaşadığı duyguların metnin derin mesajıyla nasıl ilişkili olduğunu açıklayınız. Metinden en az bir kanıt kullanınız.

.....

.....

.....

.....

.....

EK-2 CEVAP ANAHTARI

a. Örnek ipuçları: "…her şey büyük bir gizlilik içinde yürütülüyor.", "Telgraf hatları bile düşman kontrolünde…", "…kimliklerini gizleyerek, gizlice Sivas'a doğru yola çıkacaklar."; bu ipuçları önemli karar ve haberlerin düşman tarafından öğrenilmemesi gerektiğini düşündürür.

b. Ulak: Metindeki "atına binip haber taşıyan kişiler" açıklamasından hareketle haber/mektup taşıyan kişi, haberci. Delege/temsilci: "Her ilden temsilciler seçilip bu toplantıya gönderilecekti." ifadesinden hareketle bir yer veya grup adına toplantıya katılmak üzere seçilen kişi.

c. Delegelerin kimliklerini gizlemesi; haberin düşman denetimindeki koşullarda açığa çıkmasını önlemek, delegelerin güvenliğini korumak ve toplantının yapılmasını tehlikeye atmamakla ilişkilendirilebilir. Öğrencinin metin ipucu ile döneme ilişkin ön bilgisini birlikte kullanması beklenir.

ç. Metinde hem korku hem umut yaşamaktadır. İşgal ve gizlilik gereği kaygıyı; komutanların çözüm araması, birlik ve bağımsızlık kararlılığı ise umudu destekler. Derin mesaj; bağımsızlığın birlik, kararlılık, örgütlü hareket ve sorumlulukla ilişkilendirilebileceğidir. Metne dayalı anlamca eş değer çıkarımlar kabul edilir.

EK-3 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Metnin bütününden bağlama dair ipuçlarını bulabilir.
- Bu ipuçlarını döneme ilişkin ön bilgiyle ilişkilendirebilir.
- Kanıtlardan hareketle metnin derin anlamını belirleyebilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performans, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Bağlama dair ipuçlarını bulma	Metnin bütününden gizlilik, düşman denetimi, ulak/delege ve Hasan'ın duygularıyla ilgili anlam kurmaya yarayan ipuçlarını seçer; sözcük anlamlarını bağlamla ilişkilendirir.	Metinden anlam kurmaya yarayan ilgili ipuçlarını seçer, seçtiği ipuçlarından birinin sır ve gizlilik bağlamıyla ilişkisini açıklamada eksiklik bulunur.	Yönlendirmeyle metinden belirgin bir ipucu seçer ve temel anlamını ifade eder.	Bağlam ipuçlarına ilişkin değerlendirilebilir bir kanıt bulunmaz.
Ön bilgi ve ipuçlarını ilişkilendirme	İşgal/Millî Mücadele Dönemi'ne ilişkin uygun ön bilgiyi metindeki gizlilik ve güvenlik ipuçlarıyla açık biçimde ilişkilendirir.	Döneme ilişkin ön bilgiyi metindeki bir ipucuyla doğru ilişkilendirir, bağlantının nedenini açıklamakta veya ikinci bir kanıt göstermekte eksik kalır.	Yönlendirici soruyla metindeki bir ipucunu döneme ilişkin temel bir bilgiyle ilişkilendirir.	Ön bilgi ve ipuçlarını ilişkilendirmeye ilişkin değerlendirilebilir bir açıklama bulunmaz.
Derin anlamı belirleme	Metin kanıtlarını bir araya getirerek Hasan'ın duygularını ve bağımsızlıkla ilgili örtük mesajı tutarlı, gerekçeli biçimde açıklar.	Metnin bağımsızlık, birlik ve kararlılık yönündeki derin mesajını doğru belirler; Hasan'ın duyguları veya mesajla ilgili metin kanıtlarından biri açıklamada eksik kalır.	Verilen cümle başlangıcıyla korku/umut veya birlik/bağımsızlık arasında sınırlı ama anlamlı bir çıkarım kurar.	Derin anlama ilişkin değerlendirilebilir bir çıkarım bulunmaz.

Toplam Puan	..... / 9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

7. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	2. Tema: Bağımsızlık Yolu-Konuşma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.K.6.3. Konuşmasında amaç ve içeriğe yönelik seçimlerini yönetebilme *a) Konuşma amacını, konusunu, türünü ve anlatım biçimini belirler.* *b) Amaç, konu, tür ve anlatım biçimi tercihleri doğrultusunda konuşmasını sürdürür.*

Etkinlik Adı: Millî Mücadele Radyosu Canlı Yayında!

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-2)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-2'deki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Millî Mücadele'yi konu alan okunmuş bir kitap, izlenmiş bir film veya tiyatro oyunundan hareketle kısa bir radyo konuşması hazırlanacağı açıklanır.
3. Ek-1'deki Radyo Rotası çalışma kâğıdı dağıtılır. Konuşmanın amacı, konusu, sözlü üretim türü ve kullanılacak anlatım biçimi seçilir; seçimlerin birbiriyle neden uyumlu olduğu kısa notlarla açıklanır.
4. Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri için konuşmayı yönlendiren kısa notlar oluşturulur. Tam metin yazılması yerine konuşmanın akışını destekleyen notlar kullanılır.
5. Konuşma; seçilen amaç, konu, tür ve anlatım biçimine bağlı kalınarak sınıfta gerçekleştirilir. Seçimlerin konuşmanın giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine nasıl yansıdığı gözlenir.
6. Performans Ek-2'deki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir. Ölçüt profiline dayalı sözlü geri bildirimden sonra seçimlerle uyumsuz kalan tek bir bölümün kısa biçimde yeniden denenmesine fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin performans kanıtına göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin çalışma kanıtı
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü olarak verilir, ilgili performansın yeniden denenmesine fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Konuşma amacını, konunu, sözlü üretim türünü ve anlatım biçimini birbiriyle uyumlu seçmiş; bu seçimleri konuşmanın akışına yansıtmışsın. Seçimlerinin neden uygun olduğunu açıklaman da güçlü bir kanıt oluşturuyor. Sonraki adım olarak aynı içeriği farklı bir amaçla sunup anlatım biçimini bilinçli olarak değiştirmeyi deneyebilirsin.
Gelişmekte	Amaç, konu ve tür seçimlerin açık; anlatım biçimin de konuşmanın önemli bölümlerinde bu seçimlerle uyumlu. Ancak bir bölümde konuşma, seçtiğin amaçtan uzaklaşıyor veya gerekçen seçimlerinin bağlantısını tam göstermiyor. Yeniden denemede yalnız bu bölümü seçtiğin amaç ve anlatım biçimine göre düzenlemen uygun olabilir.
Başlangıç	Konuşman için amaç veya konu gibi temel bir seçim yapmışsın ancak tür ve anlatım biçimiyle bağlantı henüz açık değil. "Neyi, niçin ve nasıl anlatıyorum?" sorularını kısa notlarla yanıtlayıp tek bir bölümü bu kararlara göre yeniden söylemen uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Bu etkinliğin ölçütlerine ilişkin değerlendirilebilir bir konuşma performansı bulunmamaktadır. Amaç, konu, tür ve anlatım biçiminden başlanarak kısa bir konuşma planı oluşturulabilir ve tek bir bölüm üzerinden yeniden deneme yapılabilir.

Eksik veya yanlış öğrenmeleri bulunan öğrencilere aşağıdaki öneriler verilebilir:

Seçimlerinin çoğu uygun ve konuşmanda büyük ölçüde görülüyor. Ancak bir seçim ile konuşmanın ilgili bölümü arasında uyumsuzluk var. Yeniden denemede yalnız bu bölümü seçtiğin amaç/anlatım biçimine göre düzenle.

Öğretmen, öğrencinin yalnız geliştireceği tek performans kanıtına odaklanır; doğru cevabı doğrudan vermek yerine kısa bir ipucu ve yeniden deneme fırsatı sağlar.

Farklılaştırma

Destekleme

"Amacım - Konum - Türüm - Anlatım Biçimim" seçim kartları kullanılabilir.

- Olası anlatım biçimleri arasından sınırlı seçenek sunulabilir ve her seçim için "Bu seçim konuşmama nasıl yansıyacak?" cümle başlangıcından yararlanılabilir.

Zenginleştirme

- Aynı eser için iki farklı konuşma amacı seçilerek iki kısa açılış hazırlanabilir.
- Amaç değiştiğinde anlatım biçimi ve içerik seçimlerinin nasıl değiştiğinin karşılaştırılması istenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

RADYO ROTASI

Millî Mücadele'yi konu alan okuduğunuz bir kitap, izlediğiniz bir film veya tiyatro oyunundan hareketle yaklaşık iki dakikalık bir radyo konuşması hazırlayınız.

1. Eserim / Konum	**Kitap / Film / Tiyatro:** .....
2. Konuşma amacım	☐ Bilgilendirme ☐ Olaya dayalı anlatım ☐ Mizahi
3. Konuşma türüm	☐ Sözlü üretim (bireysel radyo konuşması)
4. Anlatım biçimim	☐ Olaya dayalı ☐ Betimleyici ☐ Tanıtma ☐ Sıralı-kronolojik ☐ Bilgilendirici ☐ Karşılaştırma-zıtlık
5. Seçimlerimin uyumu	Bu seçimler birbiriyle uyumlu çünkü: .....

Konuşma notlarım
Giriş – dinleyicinin dikkatini çekecek ifade:

.....

.....

Gelişme – anlatacağım 3 ana nokta:

.....

.....

Sonuç – konuşmayı nasıl bitireceğim:

.....

.....

Geri bildirim sonrası yeniden deneme: Konuşmamın seçimlerimle <u>en az</u> uyumlu bölümü:

..... Bu bölümü yeniden söylerken değiştireceğim tek şey: .....

ÖĞRETMEN İÇİN KABUL EDİLEBİLİR KANITLAR / CEVAP REHBERİ

- Öğrencinin seçtiği eser farklı olabilir, tek doğru içerik yoktur.
- Konuşma amacı, konu, sözlü üretim türü ve anlatım biçiminin birbirini desteklemesi beklenir.
- Puanlama, esere ilişkin bilgi miktarından çok öğrencinin seçimlerini yönetme ve konuşmaya yansıtma performansına dayanır.

EK-2 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Konuşma amacını, konuyu, sözlü üretim türünü ve anlatım biçimini belirleyebilir.
- Seçimlerinin neden birbiriyle ve dinleyiciyle uyumlu olduğunu açıklayabilirim.
- Konuşmasını seçtiği amaç, konu, tür ve anlatım biçimine uygun biçimde sürdürebilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Amaç, konu, tür ve anlatım biçimini belirleme	Konuşma amacını, konusunu, sözlü üretim türünü ve anlatım biçimini açıkça belirler; bu dört seçim konuşma görevi ile uyumludur.	Amaç, konu ve tür açıkça belirlenmiştir; anlatım biçimi bu seçimlerle kısmen uyumsuzdur veya açıklanmaya ihtiyaç duyar.	Amaç veya konu gibi temel bir seçim yapar, tür ve anlatım biçimini belirlemek veya seçimleri bir araya getirmek için yönlendirmeye ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir seçim kanıtı bulunmaz.
Seçimler arasında uyum kurma ve gerekçelendirme	Seçtiği amaç, konu, tür ve anlatım biçiminin birbirini nasıl desteklediğini ve dinleyiciyle neden uygun olduğunu açık bir gerekçeyle açıklar.	Seçimlerinden en az iki tanesi arasındaki uyumu açıklar, diğer seçimle bağlantı gerekçede görünür değildir.	Seçimlerini sıralar ancak bunların neden birbiriyle veya dinleyiciyle uyumlu olduğunu açıklamak için yönlendirmeye ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir gerekçe bulunmaz.
Konuşmayı seçimleri doğrultusunda sürdürme	Konuşmanın giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini seçtiği amaç, konu, tür ve anlatım biçimine tutarlı biçimde bağlı kalarak sürdürür.	Konuşmanın ana bölümleri seçimlerle uyumludur, bir bölümde içerik veya anlatım biçimi seçilen amaçtan uzaklaşır.	Konuşmanın bir bölümü seçilen amaç veya anlatım biçimine uygunluk gösterir, diğer bölümleri seçimleri doğrultusunda sürdürmek için desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir sözlü performans kanıtı bulunmaz.

Toplam Puan	..... / 9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. Bir ölçütte 0 puan yalnız o ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığını gösterir, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa kullanılır.			

8. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	3. Tema: Farklı Dünyalar-Dinleme/İzleme
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.D.6.6. Basit çıkarımlar yoluyla dinlediğinin/izlediğinin derin anlamını belirleyebilme *a) Dinlediğinin/izlediğinin sınırlı bir bölümünden bağlama dair ipuçlarını bulur.* *b) Ön bilgileri ve ipuçlarından hareketle anlamı belirler.*

Etkinlik Adı: Ay Gülüm

Kullanılacak Materyaller

Dinleme Metni/Türkü (Ek-1), Çalışma Kâğıdı (Ek-2)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-2), Cevap Anahtarı (Ek-3), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-4)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-4'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-2'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Soruların incelenmesi için kısa bir süre verilir.
3. Ek-1'deki kısaltılmış dinleme metni iki kez dinletilir veya okunur. İlk dinlemede bu sınırlı bölümün genel anlamına odaklanılması, ikinci dinlemede ise soruları yanıtlamaya yardımcı olacak bağlam ipuçlarının fark edilmesi beklenir. İkinci dinleme sırasında kısa notlar alınmasına izin verilir.
4. Öğrencilerden, çalışma kâğıdının birinci sorusunda anlamı kurmaya yardımcı olan ilgili ifadeleri belirlemeleri; ikinci sorusunda ise bu ifadeler ve ön bilgileri doğrultusunda şairin vermek istediği iletiyi açıklamaları istenir.
5. Çalışma kâğıtları Ek-3'teki cevap anahtarından yararlanılarak Ek-4'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir. Cevap anahtarındaki örneklerle anlamca eş değer, metinle tutarlı öğrenci ifadeleri de geçerli kabul edilir.
6. Değerlendirme sonucunda öğrencinin güçlü olduğu ve geliştirmesi gereken ölçüt/ölçütler belirlenir. Kanıta dayalı geri bildirim verildikten sonra gerekli görülen sorunun yeniden ele alınması ve düzeltilmesi için fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışma kâğıdındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin metin kanıtı
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü olarak verilir, gerekli durumda çalışma kâğıdına kısa bir not düşülebilir.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Şiirdeki ilgili dizeleri doğru seçmiş ve bu dizelerden insanların farklılıklarına rağmen sevgiye ve birbirlerine ihtiyaç duyduğu sonucuna tutarlı biçimde ulaşmışsın. Açıklamanda "ortak umut" düşüncesine daha fazla yer vermelisin. Sonraki adım olarak "Birleşir ümitler, solmaz ay gülüm" dizesinin çıkarımına nasıl katkı sağladığını bir cümleyle eklemen, yorumunu tamamlayabilir.
Gelişmekte	Şiirden anlamlı bir ipucu seçmiş ve sevginin insanları birleştirdiğini belirtmişsin. Ancak seçtiğin dize ile ulaştığın sonuç arasındaki bağlantı açık değil. Sonraki adım olarak seçtiğin dizedeki bir sözcüğü açıklamana bağlayan gerekçe cümlesi eklemen, çıkarımını güçlendirebilir.
Başlangıç	Çalışmanda şiirdeki sevgiyle ilgili bir ifadeyi fark etmişsin. Şairin iletisine ilişkin açıklaman ise metindeki ipucuyla henüz yeterince ilişkilendirilmiyor. Sonraki adım olarak seçtiğin dize için "Bu dize bana ... düşündürüyor çünkü ..." cümle yapısından yararlanman, anlam ilişkisini görünür hâle getirebilir.
Performans Gözlenmedi	Çalışmada bu etkinliğin ölçütlerine ilişkin değerlendirilebilir bir yanıt bulunmamaktadır. Şiir yeniden dinletilerek ilk sorudan başlanması, ilgili bir dizeyi seçmesi için kısa bir ipucu verilmesi ve yeniden yanıt oluşturmasına fırsat sağlanması uygun olur.

Farklılaştırma

Destekleme

- Birinci sıradaki ölçüte göre desteğe ihtiyacı olan öğrenciler için şiir yeniden dinletilebilir; "insan", "yürek", "sevgi", "fark", "ümit" gibi anahtar sözcüklerin geçtiği dizelere dikkat çekilebilir.
- Öğrencilerden bir ilgili dizeyi seçmeleri ve "Bu dize ... anlatıyor." cümle başlangıcını kullanarak kısa bir açıklama oluşturmaları istenebilir.
- İkinci sıradaki ölçüte göre desteğe ihtiyacı olan öğrenciler için "Şair, farklı olsak da ..." veya "Sevgi insanların ..." gibi basamaklandırılmış cümle başlangıçları verilebilir, geri bildirimden sonra ikinci soruyu yeniden yanıtlamaları sağlanabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden aynı iletiyi destekleyen iki farklı dizeyi seçmeleri ve bu dizelerin "ihtiyaç", "farklılık" ve "ortak umut" düşüncelerini nasıl bir araya getirdiğini kısa bir paragrafta açıklamaları istenebilir.
- İlk çıkarımlarını yeni bir metin kanıtıyla güçlendirmeleri veya aynı iletinin başka bir yönünü gerekçeli biçimde ifade etmeleri beklenebilir.

EK-1 DİNLEME METNİ

AY GÜLÜM

İnsan insana muhtaçtır ay gülüm
Zengin de olsa fukara da olsa
Yürek sevgiye muhtaçtır ay gülüm
Sultan da olsa gariban da olsa

(…)

Başka yerde doğsak da ne fark eder
Başka dil konuşsak da ne fark eder
Başka düş kursak da aynıyız beşer
Birleşir ümitler, solmaz ay gülüm

Komisyon
(Kısaltılmıştır.)

EK-2 ÇALIŞMA KÂĞIDI

Adı Soyadı: ..... **Sınıfı:** .....

Açıklama: Dinlerken kısa notlar alabilirsiniz.

No	Sorular ve Yanıt Alanı
1	Dinlediğiniz şiirde, insanların birbirine ve sevgiye ihtiyaç duyması ile farklılıklara rağmen bir arada olmasını düşündüren iki ifadeyi yazınız. 1) ..... 2) .....
2	Yazdığınız ifadelerden ve bu konuda bildiklerinizden hareketle şairin vermek istediği iletiyi açıklayınız. Açıklamanızı seçtiğiniz ifadelerden <u>en az</u> birine dayandırınız. ....

EK-3 CEVAP ANAHTARI

Soru	Beklenen / Olası Yanıtlar
1	Olası ipuçları: "İnsan insana muhtaçtır ay gülüm", "Yürek sevgiye muhtaçtır ay gülüm", "Başka yerde doğsak da ne fark eder", "Başka dil konuşsak da ne fark eder", "Başka düş kursak da aynıyız beşer", "Birleşir ümitler, solmaz ay gülüm". Öğrencinin anlamı kurmaya yardımcı olan uygun iki ifadeyi seçmesi yeterlidir. Metinle tutarlı farklı seçimler de kabul edilir.
2	Örnek yanıt: Şair; insanların zengin ya da fakir olmaları, farklı yerlerde doğmaları, farklı diller konuşmaları veya farklı düşler kurmaları fark etmeksizin birbirlerine ve sevgiye ihtiyaç duyduklarını anlatmaktadır. Sevginin ve ortak umudun insanları birleştirdiğini vurgulamaktadır. Öğrencinin aynı anlamı kendi sözleriyle ve seçtiği en az bir dizeyle ilişkilendirerek açıklaması geçerli kabul edilir.

EK-4 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:• Dinlediği şiirde anlamı kurmaya yardımcı olan ilgili ifadeleri bulabilir.

• Bu ifadelerden ve bildiklerinden hareketle şairin vermek istediği iletiyi açıklayabilir.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Bağlama dair ipuçlarını bulma	Şiirde insanların birbirine ve sevgiye ihtiyaç duyması ve farklılıklara rağmen bir arada olma düşüncesini destekleyen uygun iki ifadeyi bağımsız ve doğru biçimde seçer, ilgisiz ifadeleri seçimine katmaz.	İki ifadeden birini uygun seçer, ikinci seçim sevgi ya da insan ilişkisiyle ilgili olsa da farklılıklar veya ortak umut boyutuna bağlanan bir ipucu göstermez.	Şiirde sevgi veya insan ilişkisine dair bir uygun ifadeyi seçer, ikinci uygun ipucunu bulmak için kısa bir desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir bir ifade seçimi bulunmaz.
İpuçları ve ön bilgilerden hareketle derin anlamı belirleme	Seçtiği en az bir ifadeyi ve ön bilgilerini birlikte kullanarak insanların farklılıklarına rağmen birbirine ve sevgiye ihtiyaç duyduğu, sevgi ile ortak umudun insanları birleştirdiği iletisini metne dayalı ve tutarlı biçimde açıklar.	Seçtiği ifadeden hareketle sevgi, ihtiyaç veya birlik düşüncesini doğru açıklar ancak farklılıklar ya da ortak umut boyutlarından birini açıklamasına katmaz veya seçtiği ifadeyle ulaştığı sonuç arasındaki bağı açıkça kurmaz.	"Sevgi önemlidir" veya "İnsanlar birbirine ihtiyaç duyar" gibi metinle ilgili bir anlam belirtir, bu anlamı seçtiği ifadeyle ilişkilendirmek için desteğe ihtiyaç duyar.	Şairin iletisine ilişkin değerlendirilebilir bir çıkarım bulunmaz.

Toplam Puan	..... / 6			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	5-6 Yetkin | 3-4 Gelişmekte | 1-2 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. Bir ölçütte 0 puan, yalnız o ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığını gösterir; genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa kullanılır.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

9. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	3. Tema: Farklı Dünyalar-Dinleme/İzleme
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.D.6.17. Dinlediğinden/izlediğinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Dinlediğinin/izlediğinin temayla ilgili söz varlığı unsurlarını belirler.* *b) Söz varlığı unsurlarının anlam ilişkilerini inceler.*

Etkinlik Adı: Renkli, Bir O Kadar Da Sıcak İnsanların Ülkesi Peru

Kullanılacak Materyaller

Dinleme Metni (Ek-1), Çalışma Kâğıdı (Ek-2)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-2), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-3)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-3'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-2'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Çalışma kâğıdındaki a, b, c bölümleri ve geri bildirim sonrası yeniden deneme bölümleri kısaca incelenir.
3. Ek-1'deki "Renkli, Bir O Kadar Da Sıcak İnsanların Ülkesi Peru" adlı metin dinletilir veya okunur, gerektiğinde ikinci kez dinletilir. Dinleme sırasında Farklı Dünyalar temasıyla ilişkili söz varlığı unsurlarına odaklanılması ve kısa notlar alınması beklenir.
4. Ek-2'deki a bölümünde Farklı Dünyalar temasıyla ilişkili kelime ve kelime grupları belirlenir ve her seçimin temayla ilişkisi kısaca açıklanır.
5. Ek-2'deki b bölümünde belirlenen unsurlardan biri seçilir, bağlamdaki anlamı metindeki ipucuyla açıklanır. Ardından erişilebilir bir sözlük, ansiklopedi veya başvuru kaynağındaki anlam kontrol edilerek bağlamdaki kullanımla kaynak anlamı arasındaki ilişki yazılır.
6. Ek-2'deki c bölümünde seçilen söz varlığı unsuru için en az iki farklı anlam ilişkisi türü ve uygun örnek yazılır.
7. Çalışma kâğıdındaki kanıtlar, Ek-2'deki kabul edilebilir kanıtlar/cevap rehberi dikkate alınarak Ek-3'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir.
8. Ölçüt profiline göre kısa sözlü geri bildirim verilir. Öğrencinin seçtiği bir bağlam açıklamasını, kaynakla ilişkiyi veya anlam ilişkisini geri bildirim doğrultusunda yeniden düzenlemesine fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışma kâğıdındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin çalışma kanıtı
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü olarak verilir, öğrenciye ilgili yanıtını yeniden düzenleme fırsatı sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Farklı Dünyalar temasıyla ilişkili söz varlığı unsurlarını seçmiş, bağlamdaki anlamı kaynak anlamıyla ilişkilendirip kelimeler arasında farklı anlam bağları kurmuşsun. Seçtiğin kelimeyi metinden ipuçlarıyla açıklayabilmişsin. Sonraki adım olarak iki kelimenin aynı kavram alanındaki ortak ve farklı yönlerini kısa bir karşılaştırmayla gösterebilirsin.
Gelişmekte	Uygun söz varlığı seçimleri yapmışsın. Ancak bir kelimenin bağlamdaki anlamı ile kaynak anlamı arasındaki ilişki veya kurduğun anlam ilişkilerinden biri daha açık olabilir. Tek bir kelime seçip "metin ipucu + kaynak anlam + ilişki türü" sırasıyla açıklaman yanıtını güçlendirebilir.
Başlangıç	Metinden temayla ilişkili bir kelimeyi fark etmeyi başarmışsın ancak, bağlamdaki anlam ile kaynak anlamını ilişkilendirmede desteğe ihtiyaç duyduğun görülüyor. Kelimenin geçtiği cümleyi yeniden dinleyip önce cümledeki anlamı, ardından bir yakın anlam, zıt anlam veya çağrışım ilişkisini barındıran cümleler yazman uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Bu etkinliğin ölçütlerine ilişkin değerlendirilebilir bir çalışma kanıtı bulunmamaktadır. Metnin kısa bir bölümü yeniden dinletilebilir, temayla ilişkili bir kelime birlikte belirlenip bağlam anlamı ve bir anlam ilişkisi için yeniden yanıt oluşturmasına fırsat verilebilir.

Eksik veya yanlış öğrenmeleri bulunan öğrencilere aşağıdaki öneriler verilebilir:

Söz varlığı seçimlerin genel olarak uygun. Ancak bir kelimenin bağlamdaki anlamı ile kaynak anlamı arasındaki ilişki veya kurduğun anlam ilişkilerinden biri daha açık olabilir. Yeniden denemede tek bir kelimeyi seç ve metindeki ipucu + kaynak anlam + ilişki türünü üç adımda göster.

Öğretmen, öğrencinin yalnız geliştireceği tek performans kanıtına odaklanır; doğru cevabı doğrudan vermek yerine kısa bir ipucu ve yeniden deneme fırsatı sağlar.

Farklılaştırma

Destekleme

- Kelime havuzu "coğrafya - kültür - insanlar - canlılar" başlıklarıyla daraltılabilir.
- Bir kelime üzerinde bağlam ipucu öğretmen rehberliğinde bulunabilir, ardından aynı işlemin ikinci kelimede daha bağımsız yapılması istenebilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden seçtikleri iki kelime için ayrıntılı bir kavram ağı oluşturmaları ve hangi anlam ilişkisinin metindeki kullanımı daha iyi açıkladığını gerekçelendirmeleri istenebilir.
- Yeni bir ülke araştırma ürünü yerine aynı dinleme metnindeki söz varlığı derinleştirilebilir.

EK-1 DİNLEME METNİ

RENKLİ, BİR O KADAR DA SICAK İNSANLARIN ÜLKESİ PERU

Söyleyin bakalım, dünyanın en yüksek gölü nerede? Ya dünyanın en kurak çölü? Peki, dünyanın en derin kanyonu?.. O nerede? Bunların hepsi de ilginç coğrafyası, büyüleyici tarihi, olağanüstü doğası, sıcak ve renkli insanlarıyla çok güzel bir ülke olan Peru'da...

Peru, bir Güney Amerika ülkesi. Bu ülkenin ilginç bir coğrafyası var. Batısında Büyük Okyanus bulunuyor. Bu okyanusu, kıyı boyunca bir çöl şeridi izliyor. Bu şeridin yanında ülkeyi dikine ikiye bölen And Dağları yer alıyor. And Dağları, İnka uygarlığına ev sahipliği yapmış. Tarihi kentlerle dolu! Ülkenin doğusundaysa zengin doğasıyla Amazon Yağmur Ormanları ve Amazon Havzası yer alıyor.

Peru'nun renkli ve sıcak insanları var! Peru'da insanların bir bölümü okyanus kıyısında, bir bölümü de dağlık bölgelerde yaşıyor. Ülkenin, yürümenin bile zor olduğu Amazon Yağmur Ormanları bölümündeyse farklı dilleri konuşan ve ilkel koşullarda yaşayan kabileler bulunuyor.

(…)

Yerli insanların giysileri, dağlık bölümlerin soğuğuna dayanıklı. Lama ya da Güney Amerika'ya özgü bir koyun olan alpakadan elde edilen yünlerden dokunan kumaşlar doğal boyalarla boyanıyor. Bu kumaşlardan şapkalar, başlıklar, kemerler, pançolar, tunikler, ceketler, yelekler, etekler dikiliyor. Tüm bu giysiler rengârenk ve desenlerle dolu. Üstelik, giysiler insanların nereli olduğunu, hatta toplum içindeki konumlarını bile belli ediyor. Örneğin, bir kadının giysisinden evli olup olmadığı kolayca anlaşılıyor.

(…)

Peru'da birçok ilginç hayvan yaşıyor. Peru'nun okyanus kıyısında olduğunu hatırlayın. Kıyı bölgesinde çöller var. Bir de And Dağları ve Amazon Yağmur Ormanları... Bu kadar zengin bir coğrafyada elbette birbirinden ilginç hayvanlar da yaşar! Puma, jaguar, Humbolt pengueni, timsah, piton yılanı, And ayısı, And maymunu, örümcek maymunu, And geyiği, And tilkisi, kondor, tembel hayvan ve tapir bu hayvanlardan yalnızca birkaçı! And kaya kuşuysa, Peru'nun ulusal hayvanı!

Tuğba CAN

(Kısaltılmıştır.)

Künye: Can, T. (2009, Ocak). Renkli, bir o kadar da sıcak insanların ülkesi Peru. https://bilimcocuk.tubitak.gov.tr/wp-content/uploads/sites/157/2025/09/268d9671-9b9d-4a0f-9d5c-38602e041234.pdf adresinden 13.07.2026 tarihinde erişilmiştir.

EK-2 ÇALIŞMA KÂĞIDI

a. Dinleme sırasında "Farklı Dünyalar" temasıyla ilişkili gördüğünüz söz varlığı unsurlarını yazınız.

Metinden söz varlığı unsuru	Temayla ilişkisi

b. Seçtiğiniz bir söz varlığı unsurunu çözümleyiniz.

Söz varlığı unsuru	
Bağlamdaki anlamı	
Bu anlamı gösteren metin/dize ipucu	
Kaynak anlamı	
Bağlam ile kaynak anlamının ilişkisi	

c. Anlam ilişkileri: Seçtiğiniz söz varlığı unsuru için en az iki farklı ilişki türü ve örneğini yazınız (eş/yakın/zıt/çağrışım/gerçek-mecaz/terim vb.).

.....

.....

Geri bildirim sonrası yeniden deneme:	
Geliştireceğim bölüm:	☐ Bağlam anlamı ☐ Kaynakla ilişki ☐ Anlam ilişkisi.
Yeni açıklamam:	

ÖĞRETMEN İÇİN KABUL EDİLEBİLİR KANITLAR / CEVAP REHBERİ

- Temayla ilişkili söz varlığı; Peru'nun coğrafyası, kültürü, insanları ve canlılarıyla bağlantılı kelime/kelime gruplarını kapsayabilir.
- Öğrencinin seçtiği kelimelerin listede bulunması zorunlu değildir, metinde geçmesi ve temayla ilişkili olması yeterlidir.
- Kaynak anlamı ile bağlamdaki kullanım aynı olmayabilir, öğrenci uygun benzerlik/farkı açıklayabildiğinde kanıt kabul edilir.

EK-3 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Dinlediği metinde Farklı Dünyalar temasıyla ilgili söz varlığı unsurlarını belirleyebilir.
- Seçtiği söz varlığı unsurunun bağlamdaki anlamını metin ipucuyla açıklayıp kaynak anlamıyla ilişkilendirebilir.
- Seçtiğim söz varlığı unsuru için en az iki farklı anlam ilişkisi kurup uygun örnekler verebilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Temayla ilgili söz varlığı unsurlarını belirleme	Metinden coğrafya, kültür, insanlar veya canlılar boyutlarıyla doğrudan ilişkili söz varlığı unsurlarını seçer; seçtiği unsurların Farklı Dünyalar temasıyla bağlantısını çalışma kâğıdında açıkça gösterir.	Temayla ilişkili birden fazla söz varlığı unsuru seçer, seçimlerden birinin temayla bağlantısı açıklanmadan kalır.	Farklı Dünyalar temasıyla ilişkili bir söz varlığı unsurunu belirler, başka uygun unsurları seçmek için yönlendirmeye ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir bir söz varlığı seçimi bulunmaz.
Bağlamdaki anlamı kaynak anlamıyla ilişkilendirme	Seçtiği unsurun bağlamdaki anlamını metin ipucuyla açıklar, kaynak anlamını belirler ve iki anlam arasındaki benzerliği veya farklılığı doğru biçimde ilişkilendirir.	Bağlamdaki anlamı ve kaynak anlamını doğru belirler, metin ipucu veya iki anlam arasındaki ilişki açıklamasından biri eksik kalır.	Bağlamdaki anlam veya kaynak anlamından birini uygun biçimde belirler, iki anlamı ilişkilendirmek ve metin ipucunu kullanmak için desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir anlam açıklaması bulunmaz.
Söz varlığı unsurlarının anlam ilişkilerini inceleme	Seçtiği unsur için iki farklı anlam ilişkisi türünü doğru belirler ve her ilişkiyi uygun bir örnekle açıklar.	İki farklı anlam ilişkisi yazar, ilişkilerden birinde tür ile verilen örnek arasında uyum sorunu bulunur.	Bir anlam ilişkisini doğru kurar, ikinci ilişki türünü veya uygun örneği belirlemek için yönlendirmeye ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir anlam ilişkisi örneği bulunmaz.

Toplam Puan	..... / 9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. Bir ölçütte 0 puan yalnız o ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığını gösterir, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa kullanılır.			

TÜRKÇE / 6. SINIF

10. ETKİNLİK

Tema-Beceri	3. Tema: Farklı Dünyalar-Okuma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.O.6.16. Metnin bölümlerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Metnin türüne uygun olarak giriş, gelişme, sonuç veya serim, düğüm, çözüm bölümlerini belirler.* *b) Metnin bölümlerinin birbirleriyle bağlantısını belirler.*

Etkinlik Adı: Enes, Coğrafi İşaretli Ürünler Festivalinde

Kullanılacak Materyaller	Ölçme ve Değerlendirme Araçları
Çalışma Kâğıdı (Ek-1)	Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Cevap Anahtarı (Ek-2), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-3)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-3'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Paragrafların karışık sırada verildiği ve öğrencilerden metnin serim, düğüm ve çözüm bölümlerini belirlemelerinin beklendiği açıklanır.
3. Paragraflar sessiz olarak okunur; her paragrafın hangi bölüme ait olduğu, bölümün işlevi ve paragraftaki olay/düşünce dikkate alınarak belirlenir.
4. Bölümler belirlendikten sonra serimde başlatılan durumun düğümde nasıl ilerlediği ve düğümün çözüme nasıl bağlandığı kısa iki açıklamayla ortaya konur.
5. Çalışma Ek-2'deki cevap anahtarından yararlanılarak Ek-3'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir.
6. Geri bildirimden sonra yanlış sınıflandırılan paragrafın veya bağlantı açıklamasının yeniden gözden geçirilmesine ve düzeltilmesine fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	IV. paragrafı serim, II. paragrafı çözüm olarak doğru belirlemiş; diğer paragrafları düğümde toplamışsın. Ayrıca Enes'in festival öncesindeki merakının festivaldeki öğrenme süreciyle nasıl geliştiğini ve dönüş kararıyla nasıl sonuçlandığını açıkça göstermişsin. Bağlantını daha da güçlendirmek için düğümden çözüme geçişte I. paragraftaki kararın rolünü belirtmen uygun olabilir.
Gelişmekte	Serim ve çözüm bölümlerini doğru ayırmışsın, düğüm bölümündeki paragraflardan birinde kararsız kalmışsın. Bölümler arasında genel bağlantıyı fark etmişsin ancak açıklaman metindeki olaya yeterince dayanmıyor. Yanlış sınıflandırdığın paragrafta "Bu paragraf yeni bir sorun/öğrenme süreci mi geliştiriyor, yoksa olay kapanıyor mu?" sorusunu kullanarak yeniden değerlendirmen uygun olabilir.
Başlangıç	Metnin başlangıcını anlatan bir paragrafı fark etmişsin ancak bölüm adlarını bağımsız belirlemekte desteğe ihtiyaç duyuyorsun. Önce "festival öncesi durum", "festivalde gelişen olaylar" ve "festivalden ayrılış" biçiminde üç aşama oluşturup paragrafları bu aşamalara yerleştirmen uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Çalışmada metnin bölümlerini veya bölümler arası bağlantıyı belirlemeye ilişkin değerlendirilebilir bir yanıt bulunmamaktadır. IV. ve II. paragraflar üzerinden başlangıç-sonuç örneği gösterildikten sonra bir düğüm paragrafını öğrencinin kendisinin seçmesi desteklenebilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Bölüm belirlemede desteğe ihtiyaç görülen öğrencilere "başlangıç durumu", "olayın/öğrenmenin geliştiği bölüm" ve "olayın sona erdiği bölüm" başlıklı üç kart verilebilir.
- Paragraflar önce bu kartlarla eşleştirilebilir, ardından serim-düğüm-çözüm adlarıyla yeniden ifade edilebilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden II. paragrafın metnin ortasına alınması durumunda serim-düğüm-çözüm bağlantısının nasıl bozulacağını açıklamaları veya düğümdeki iki paragrafın yer değiştirmesinin olay/düşünce akışına etkisini gerekçelendirmeleri istenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki paragraflar karışık sırada verilmiştir. Paragrafları dikkatle okuyunuz.

III. Enes, festival alanına gelince gözlerine inanamadı. Çok kalabalıktı. Meyveler, peynirler, yemekler ve çeşit çeşit el sanatı ürünleri... Gezerken ürünlerin üzerinde bazı amblemler olduğunu fark etti. Dedesi bu amblemlerin farklı anlamları olduğunu söyledi. (…)

IV. Enes ve dedesi, farklı kentlerden yiyeceklerin ve el sanatı ürünlerinin tanıtılacağı festivale gidiyordu. Dedesi, bu festivalin eğlenceli bir gün geçirmenin yanında coğrafi işaretlerin önemini ve yerel kültürlerin zenginliğini öğrenmek için de eşsiz bir fırsat olduğunu söyledi. Enes coğrafi işaretin ne demek olduğunu tam anlamasa da kentlere özgü bazı özellikleri içeren işaretler olabileceğini düşündü.

VI. Rengârenk ürünlerin arasında gezerken dedesine coğrafi işaretin ne anlama geldiğini sordu. Dedesi bazı ürünlerin ortaya çıkması için coğrafyanın ve üretim biçiminin o ürüne ayırt edici bir nitelik kazandırdığını söyledi. Coğrafi işaretlerin, belirli bir bölgenin özgün ve benzersiz ürünlerini temsil ettiğini ve ürünlerin kökeninin bulunduğu yeri gösterdiğini ekledi. Bunu duyan Enes'in aklına hemen çok sevdiği Finike portakalı geldi.

V. Finike portakalının da sahip olduğu bu işaret; bir ürünün nereden geldiğini belirtmekle kalmaz, aynı zamanda o bölgenin kültürünü ve mirasını da yansıtır. Ayrıca ürünlerin kalitesini ve özgünlüğünü güvence altına alır, kentlerin ekonomisinin gelişmesine de katkı sağlar. Bu nedenle coğrafi işaretli ürünlerin belirlenmesi ve korunması çok önemli.

I. Coğrafi işaretli yiyecekler çok lezzetliydi. Meyveler, hamur işleri, tatlılar ve daha neler neler... Enes, dedesiyle katıldığı bu festivalde hem eğlenmiş hem de pek çok şey öğrenmişti. Bundan sonra satın alacağı ürünleri daha çok coğrafi işaretli olanlardan seçmeye karar verdi.

II. Enes, kardeşine de bir hediye götürmek istedi. El sanatı ürünlerinin bulunduğu bölümde, el işçiliğiyle yapılmış bebekleri çok beğendi. Üzerinde mahreç ambleminin de olduğunu görünce Sivas yöresine ait bebeği aldı ve dedesiyle birlikte dönüş yoluna koyuldular.

Kaynakça: Özder, S. R. (2024, Nisan). "Enes, Coğrafi İşaretli Ürünler Festivalinde", Bilim Çocuk, 4, 28-29. Kaynak bilgisi kullanıcı dosyasındaki biçimiyle korunmuştur.

a. Her paragrafın metnin hangi bölümüne ait olduğunu yazınız.

Paragraf	Bölüm (Serim / Düğüm / Çözüm)
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	

b. Bölümler arasındaki bağlantıyı açıklayınız.

Bağlantı	Açıklamam
Serim → Düğüm	
Düğüm → Çözüm	

EK-2 CEVAP ANAHTARI

a. I: Düğüm | II: Çözüm | III: Düğüm | IV: Serim | V: Düğüm | VI: Düğüm.

b. Örnek bağlantı açıklaması: Serim bölümünde Enes ve dedesinin festivale gidişi, Enes'in coğrafi işaret kavramına ilişkin merakı ve festivalin amacı tanıtılır. Düğüm bölümünde Enes festivalde amblemleri fark eder, coğrafi işaretin anlamını öğrenir ve bu bilginin ürünlerle, kültürle ve seçimleriyle ilişkisini kurar. Çözüm bölümünde öğrendiklerini kullanarak coğrafi işaretli bir hediye seçer ve dedesiyle dönüş yoluna koyulur. Anlamca eş değer, metindeki olay ve düşünce akışına dayalı açıklamalar kabul edilir.

EK-3 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

• Öyküleyici metnin serim, düğüm ve çözüm bölümlerini belirleyebilir.

• Bu bölümlerin birbirine nasıl bağlandığını metne dayalı olarak açıklayabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Metnin bölümlerini belirleme	Paragrafları metnin işlevine ve olay/düşünce akışına göre serim, düğüm ve çözüm bölümlerine doğru yerleştirir.	Serim ve çözüm bölümlerini doğru belirler, düğümdeki bir paragrafın bölümünü ayırmada hata yapar.	Yönlendirmeyle serim veya çözüm gibi belirgin bir bölümü ve buna ait en az bir paragrafı belirler.	Metnin bölümlerine ilişkin değerlendirilebilir bir sınıflandırma bulunmaz.
Bölümler arası bağlantıyı belirleme	Serimde başlatılan durumun düğümde nasıl geliştiğini ve düğümün çözüme nasıl bağlandığını metindeki olay/düşüncelere dayanarak açıklar.	Bölümler arasında anlamlı bir bağlantı kurar, bağlantının bir yönünü veya metinden kanıtı eksik bırakır.	Yönlendirici sorularla iki bölüm arasında temel bir önce-sonra veya gelişme-sonuç ilişkisi kurar.	Bölümler arası bağlantıya ilişkin değerlendirilebilir bir açıklama bulunmaz.

Toplam Puan	..... / 6			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	6 Yetkin | 3-5 Gelişmekte | 1-2 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

11. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	3. Tema: Farklı Dünyalar-Okuma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.O.6.18. Bilgilendirici metinde düşünceyi geliştirme yollarını belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Yazarın başvurduğu düşünceyi geliştirme yollarını belirler.* *b) Düşünceyi geliştirme yollarının içerikle ilişkisini ortaya koyar.*

Etkinlik Adı: Hint Okyanusu'nun Eşsiz Ülkesi: Maldivler

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Cevap Anahtarı (Ek-2), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-3)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-3'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır ve metin sessiz olarak okunur.
3. Tanımlama, örneklendirme, benzetme ve sayısal verilerden yararlanma için metinden örnek ifadeler bulunur.
4. Her örneğin neden ilgili düşünceyi geliştirme yoluna örnek olduğu, yolun temel özelliğiyle ilişkilendirilerek kısaca açıklanır.
5. Seçilen bir düşünceyi geliştirme yolunun Maldivler'e ilişkin bilgiyi nasıl daha anlaşılır, somut, etkileyici veya inandırıcı hâle getirdiği metindeki örnek üzerinden açıklanır.
6. Çalışma Ek-2'den yararlanılarak Ek-3'teki analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Ardından Ek-4'teki öz değerlendirme tamamlanır ve öğrenci bir sonraki adımını yazar.
7. Geri bildirimden sonra yanlış eşleştirilen örnek veya katkı açıklaması yeniden düzenlenir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Tanımlama, örneklendirme, benzetme ve sayısal verileri metinden doğru seçmiş; her birinin neden o düşünceyi geliştirme yoluna örnek olduğunu açıklamışsın. Benzetmenin Maldivler'in görünümünü zihinde canlandırmayı sağladığını ifade etmişsin. Sayısal verinin metnin anlatımına katkısını da aynı şekilde ortaya koymalısın.
Gelişmekte	Düşünceyi geliştirme yollarının çoğunu doğru eşleştirmişsin. Bir örnekte düşünceyi geliştirme yolunun adı doğru olsa da açıklaması yeterince açık değil. İlgili yolun temel özelliğini tek cümlede yazıp metindeki örnekle eşleştirmelisin.
Başlangıç	Metinde sayı kullanılan ve "gibi" sözcüğüyle benzetme kurulan cümleleri fark etmişsin. Tanımlama ve örneklendirmeyi ayırmada desteğe ihtiyaç duyuyorsun. "Bir kavramın ne olduğunu mu açıklıyor, yoksa örnekler mi sıralıyor?" sorusuyla yeniden bakmalısın.
Performans Gözlenmedi	Düşünceyi geliştirme yollarını belirlemeye ilişkin değerlendirilebilir bir yanıt bulunmamaktadır. Metinden bir "gibi" cümlesi ve bir sayı içeren cümle birlikte seçilip ilgili yollarla eşleştirme çalışmasıyla başlanabilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Tanımlama, örneklendirme, benzetme ve sayısal veri için kısa ipucu kartları verilebilir.
- Öğrenci önce iki belirgin örneği eşleştirir, ardından diğer iki örneği metinden bulur.
- Katkı açıklaması için "Bu kullanım okuyucunun ... yapmasını sağlar." cümle başlangıcı kullanılabilir.

Zenginleştirme

Öğrencilerden metindeki iki farklı düşünceyi geliştirme yolunu aynı içerik açısından karşılaştırmaları ve hangisinin bilgiyi daha somut/etkileyici/inandırıcı kıldığını metin kanıtıyla açıklamaları istenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki metni okuyunuz.

HİNT OKYANUSU'NUN EŞSİZ ÜLKESİ: MALDİVLER

Hint Okyanusu'nun ortasında, mavi suların içinde ışıldayan bir ülke var: Maldivler. Çok sayıda küçük adadan oluşan Maldivler, bir ada ülkesidir. Ada ülkesi ana karayla kara bağlantısı bulunmayan, etrafı denizlerle çevrili bir veya birden fazla adadan oluşan ülkelere denir. Uçaktan bakıldığında bembeyaz kumsalları ve yemyeşil palmiyeleriyle bu ülkenin adaları, denizin üzerine serpilmiş zümrüt taşları gibi görünür.

Maldivler'de yaşam büyük ölçüde denizle iç içedir ve burada yaşayan insanlar için deniz önemli bir geçim kaynağıdır. Balıkçılık, ülkede eskiden beri sürdürülen uğraşlardan biridir. Özellikle ton balığı, Maldivler'de en bilinen deniz ürünleri arasında yer alır. Bunun yanında ülkede turizm sektörü de insanlara çeşitli fırsatlar sunuyor. Turistlerin konaklaması, ulaşımlarının sağlanması, denizde dalış yapması ve mercan kayalıklarını görmesi gibi birçok aktivite burada yaşan insanlara iş imkanı sağlar.

Adaların küçük ve alçak yapısı, tarım alanlarını sınırladığından Maldivler'de geniş tarım alanlarına pek rastlanmaz. Buna rağmen doğa yemyeşildir. Çünkü bu topraklarda tropikal muson iklimi görülmektedir. Bu nedenle hava yıl boyunca genellikle sıcak ve nemlidir. Bu iklimi seven hindistan cevizi, muz, papaya ve ekmek ağacı gibi bitkiler yetişir. Kıyı kesimlerde sıra sıra palmiye ağaçları görülür. Bu ağaçların gölgesinde yürümek ne hoştur bir bilseniz.

Bu güzelim ülkede güncel nüfus sayımına göre yaklaşık 515 bin insan yaşamaktadır. Bu nüfusun bir bölümü Maldiv vatandaşlarından, bir bölümü ise ülkede çalışan yabancılardan oluşur. Ama adalarda her zaman bu kadar insan bulunmaz elbette. Doğal güzellikleriyle dünyanın ilgi çeken turizm merkezlerinden biri olan bu ada ülkesi, 2025 yılında yaklaşık iki milyon turisti ağırlamıştır. Turistler bu ada ülkesini pırıl pırıl denizi, dingin tabiatı ve eşsiz mercan kayalıkları için tercih ettiklerini söylüyorlar.

Siz de bu masmavi okyanusun ortasında, bir gerdanlığın değerli taşları gibi dizilen Maldivler'i görmek ister miydiniz?

Komisyon

a. Her düşünceyi geliştirme yolu için metinden uygun örnek cümleyi bulup kutuda karşısına yazınız ve gerekçelendiriniz.

Düşünceyi geliştirme yolu	Metinden örnek ifade	Neden bu yola örnektir?
Tanımlama		
Örneklendirme		
Benzetme		
Sayısal verilerden yararlanma		

b. Tabloda belirlediğiniz düşünceyi geliştirme yollarından birini seçiniz ve metnin içeriğine/anlatımına katkısını metindeki örnekle ilişkilendirerek açıklayınız.

Açıklamam

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK-2 CEVAP ANAHTARI

a.

Yol	Örnek	Gerekçe
Tanımlama	"Ada ülkesi ana karayla bağlantısı bulunmayan, etrafı denizlerle çevrili bir veya birden fazla adadan oluşan ülkelere denir."	"Ada ülkesi" kavramının ne anlama geldiğini doğrudan açıklar.
Örneklendirme	"Hindistan cevizi, muz, papaya ve ekmek ağacı gibi bitkiler yetişir."	Genel bir düşünceyi somut örneklerle destekler.
Benzetme	"Ülkenin adaları, denizin üzerine serpilmiş zümrüt taşları gibi görünür."	Adalar ile zümrüt taşları arasında benzerlik kurar.
Sayısal veriler	"Yaklaşık 515 bin insan..." / "2025 yılında yaklaşık iki milyon turist..."	Anlatımı sayı ve istatistik niteliğindeki bilgilerle destekler.

b. Katkı açıklamasında seçilen yolun metni daha anlaşılır, somut, etkileyici veya inandırıcı hâle getirmesi gibi işlevlerden biri, metindeki örnekle ilişkilendirilerek açıklanmalıdır. Anlamca eşdeğer yanıtlar kabul edilir.

EK-3 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Düşünceyi geliştirme yollarını belirleyebilir.
- Örneğin yöntemle ilişkisini ve yöntemin içeriğe/anlatıma katkısını açıklayabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Düşünceyi geliştirme yollarını belirleme	Metindeki tanımlama, örneklendirme, benzetme ve sayısal verilerden yararlanma örneklerini doğru biçimde belirler.	Dört düşünceyi geliştirme yolundan üçünü doğru örnekle eşleştirir, bir örnekte yol adı veya eşleştirme hatası bulunur.	Yönlendirmeyle en az iki belirgin yolu ve örneği doğru eşleştirir.	Düşünceyi geliştirme yollarını belirlemeye ilişkin değerlendirilebilir bir ifade bulunmaz.
Örneğin yol ile ilişkisini açıklama	Seçtiği ifadelerin neden ilgili düşünceyi geliştirme yoluna örnek olduğunu açıklar.	Dört örnekten en az ikisinin neden ilgili düşünceyi geliştirme yoluna ait olduğunu açıklar, diğer açıklamalardan biri gerekçesiz veya yüzeysel kalır.	Yönlendirmeyle bir örneğin neden ilgili düşünceyi geliştirme yoluna ait olduğunu kısaca açıklar.	Örnek-düşünceyi geliştirme yolu eşleştirmesine yönelik doğru bir açıklama bulunmaz.
İçeriğe/anlatıma katkıyı ortaya koyma	Seçilen düşünceyi geliştirme yolunun metindeki bilgiyi nasıl daha anlaşılır, somut, etkileyici veya inandırıcı hâle getirdiğini metinden hareketle açıklar.	Seçilen düşünceyi geliştirme yolunun metne katkısını doğru açıklar, metin örneğiyle ilişkilendirmesi sınırlıdır.	Yönlendirmeyle düşünceyi geliştirme yolunun metne katkısını kısa ve genel bir açıklama yapar.	Düşünceyi geliştirme yolunun metne katkısına yönelik bir açıklama bulunmaz.

Toplam Puan	..... / 9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır; genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	3. Tema: Farklı Dünyalar-Yazma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	*T.Y.6.18. Yazım ve noktalama işaretleriyle ilgili kuralları uygulayabilme*

12. ETKİNLİK

Etkinlik Adı: Ormanda Görgü Yarışması

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Cevap Anahtarı (Ek-2), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-3)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-3'deki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır ve iki noktanın üç farklı kullanım işlevi kısa örneklerle hatırlatılır.
3. "Ormanda Görgü Yarışması" metni okunur. Öğrencilerden metindeki üç boşluğu, verilen işlevlere uygun cümlelerle tamamlamaları istenir.
4. Birinci boşlukta konuşan kişiyi belirten sözden sonra, ikinci boşlukta örnek verilecek ifadenin sonunda, üçüncü boşlukta açıklama yapılacak ifadenin sonunda iki nokta kullanılır.
5. Çalışma Ek-2'deki cevap anahtarındaki örneklerden yararlanılarak Ek-3'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir.
6. Geri bildirimden sonra sadece yanlış kullanılan iki nokta işlevine uygun şekilde yeniden yazılır.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Üç cümlede de iki noktayı hedeflenen işlevlerde doğru kullanarak konuşan kişiyi belirtmiş, kendisinden sonra örnek verilecek cümlenin sonunda ve açıklama yapılacak cümlenin başında kullanmışsın. Cümlelerin metnin bağlamıyla da uyumlu. Bir sonraki adımda aynı üç işlev için metin dışından birer yeni örnek üretmen uygun olabilir.
Gelişmekte	İki noktanın iki işlevini doğru kullanmışsın, bir cümlede kullanım amacıyla ilgili cevabın tam örtüşmüyor. Hangi işlevin hedeflendiğini tekrar okuyup cümlenin iki noktadan sonraki bölümünü buna göre düzenlemen uygun olabilir.
Başlangıç	İki noktanın bir kullanımını doğru göstermişsin. Ancak diğer iki işlev için verdiğin cevaplar kullanım amacına uymuyor. Önce "Bilge Baykuş:" örneği üzerinden konuşan kişiden sonra gelen kullanımı tamamlayıp ardından örnek/açıklama cümlelerine geçmen uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	İki nokta kullanımına ilişkin değerlendirilebilir bir cümle bulunmamaktadır. Bir işlev örnek üzerinde birlikte tamamlandıktan sonra öğrenciden aynı işlevle yeni bir cümle kurması istenebilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Her işlev için yarım bırakılmış bir cümle verilebilir: "Bilge Baykuş: ...", "Yarışmada üç özellik aranacaktı: ...", "Kural şuydu: ...".
- Öğrenci önce bu yapıları tamamlar, ardından kendi cümlesini kurar.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden iki noktanın üç işlevini aynı kısa metinde farklı cümlelerde kullanmaları ve her kullanımın hangi işlevi karşıladığını yanına yazmaları istenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

Bu etkinlikte iki noktanın kullanılacağı üç işlev şunlardır:

1. Karşılıklı konuşmada konuşan kişiyi belirten sözden sonra kullanılır.
2. Kendisinden sonra örnek verilecek cümlenin sonunda kullanılır.
3. Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlenin sonunda kullanılır.

ORMANDA GÖRGÜ YARIŞMASI

Bir gün ormanda hayvanlar arasında "En Nazik Kim?" yarışması düzenleneceği ilan edilir. Yarışmanın amacı açıktır: Görgü kurallarına en çok uyan orman sakinini seçmek. Bu haber kısa sürede tüm ormana yayılır. Herkes yarışmanın kurallarını merak eder ve Bilge Baykuş'un evinin yolunu tutar. Bilge Baykuş toplanan kalabalığın karşısına çıkar.

1. Konuşan kişiyi belirten sözden sonra iki nokta kullanarak Bilge Baykuş'un ilk cümlesini yazınız.

Bilge Baykuş:

2. Yarışmada değerlendirilecek davranışlara örnekler veren bir cümle yazınız.

Yarışmada şu davranışlara dikkat edilecekti:

3. Yarışmanın temel kuralını açıklayacağınız bir cümle yazınız.

Yarışmanın temel kuralı şuydu:

EK-2 CEVAP ANAHTARI

Örnek cevaplar tek doğru kabul edilmez. Cümlenin metinle uyumlu olması ve iki noktanın hedeflenen işlevde kullanılması esastır.

İşlev	Örnek cevap
1. işlev	Bilge Baykuş: "Yarışmada yalnız nazik sözlere değil davranışlarınıza da dikkat edeceğim." dedi.
2. işlev	Yarışmada şu davranışlara dikkat edilecekti: sıraya girmek, izin istemek ve teşekkür etmek.
3. işlev	Yarışmanın temel kuralı şuydu: Herkes başkasına saygılı davranacaktı.

EK-3 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

• İki noktanın konuşan kişiyi belirtme, örnek verme ve açıklama yapma işlevlerini yazıda doğru uygulayabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Konuşan kişiden sonra iki nokta	Konuşan kişiyi belirten sözden sonra iki noktayı doğru kullanır ve devamındaki konuşmayı uygun biçimde yazar.	İki noktayı doğru yere koyar, devamındaki konuşma veya diğer noktalama işaretlerinde sınırlı hata bulunur.	Yönlendirmeyle konuşan kişiden sonra iki noktayı kullanır ancak cümleyi tamamlamakta desteğe ihtiyaç duyar.	Bu işleve ilişkin değerlendirilebilir bir kullanım bulunmaz.
Örnek verilecek ifadeden sonra iki nokta	Verilen başlangıcı, yarışmada değerlendirilebilecek uygun ve somut davranış örnekleriyle tamamlar; örnekler genel ifadeyle doğrudan ilişkilidir.	Uygun davranış örnekleri yazar, örneklerden biri genel ifadeyle zayıf ilişkili veya yeterince somut değildir.	Yönlendirmeyle yarışmayla ilişkili en az bir davranış örneği yazar; örneklerin genel ifadeyle ilişkisi sınırlıdır.	Bu işleve ilişkin değerlendirilebilir bir kullanım bulunmaz.
Açıklama yapılacak ifadeden sonra iki nokta	Verilen başlangıcı, yarışmanın temel kuralını açık ve metnin bağlamına uygun biçimde açıklayan tamamlanmış bir cümleyle sürdürür.	Temel kurala ilişkin uygun bir açıklama yazar, açıklama anlam veya kapsam bakımından sınırlı kalır.	Yönlendirmeyle temel kurala ilişkin kısa ve anlamlı bir açıklama yazar, açıklamanın kapsamı sınırlıdır.	Bu işleve ilişkin değerlendirilebilir bir kullanım bulunmaz.

Toplam Puan	..... / **9**			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

13. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	4. Tema: İletişim ve Sosyal İlişkiler-Dinleme/İzleme
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.D.6.9. Dinlediğindeki/izlediğindeki unsurları sınıflandırabilme *a) Sınıflandırma ölçütüne karar verir.* *b) Dinlediğini/izlediğini ölçüte göre inceler.* *c) Dinlediğindeki/izlediğindeki unsurları ölçüte göre gruplandırır.* *ç) Oluşturulan grupları adlandırır.*

Etkinlik Adı: İletişimin Değişen Yüzü

Kullanılacak Materyaller

Dinleme Metni (Ek-1)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-2), Örnek Yanıtlar ve Değerlendirme Notları (Ek-3), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-4)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-4'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Günlük iletişim yollarına ilişkin kısa bir sınıf paylaşımı yapılır. Sınıflandırma ve ölçüt kavramları, sınıftaki nesnelerden kısa bir örnek üzerinden hatırlatılır. Öğrencilere hazır bir sınıflandırma ölçütü verilmez, uygun ölçütün dinlenen unsurlardan hareketle belirlenebileceği açıklanır.
3. Ek-2'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Ek-1'deki metin öğrencilere verilmeden iki kez okunur. Öğrencilerden ilk dinlemede genel anlama, ikinci dinlemede iletişimle ilgili unsurlara odaklanarak kısa notlar alınması istenir.
4. Öğrencilerden not ettikleri unsurları anlamlı biçimde ayırabilecek bir sınıflandırma ölçütü belirlemeleri ve ölçütün neye göre ayrım yaptığını bir cümleyle açıklamaları istenir.
5. Unsurlar seçilen ölçüte göre gruplandırılır ve her grup ölçütü yansıtan bir ad verilir. Ardından seçilen bir unsurun neden bulunduğu gruba yerleştirildiği kısa bir gerekçeyle açıklanır.
6. Çalışmalar Ek-3'teki örnek cevaplar ve değerlendirme notlarından yararlanılarak Ek-4'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir. Aynı ölçüte tutarlı biçimde dayanan farklı sınıflandırmalar geçerli kabul edilir.
7. Değerlendirmede öğrencinin güçlü olduğu ve geliştirmesi gereken ölçütler belirlenir. Kanıta dayalı geri bildirimden sonra gerekli görülen ölçüt, gruplandırma veya grup adını gözden geçirmesi ve yeniden denemesi için fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışma kâğıdındaki kanıtlara göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin çalışma kanıtı
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü olarak verilir, gerekli durumda çalışma kâğıdına kısa bir not eklenebilir.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	"Metinde sunulduğu zaman bağlamı" ölçütünü açık biçimde belirlemiş, iletişim unsurlarını geçmiş-günümüz-gelecek gruplarına tutarlı yerleştirmiş ve grup adlarını seçtiğin ölçütle uyumlu yazmışsın. "Telefon" unsurunu büyükannenin çocukluk anlatımına dayandırman gerekçeni güçlendirmiş. Sonraki adım olarak aynı unsurlardan birini farklı bir ölçüte göre yeniden sınıflandırıp neden grup değiştirdiğini kısaca açıklayabilirsin.
Gelişmekte	Ölçütün "gerçekleşmiş/var olan - geleceğe ilişkin hayal edilen" ayrımını gösteriyor ve gruplandırmanın ana yapısı buna uyuyor. Ancak geleceğe ilişkin bir unsur var olanlar grubunda kalmış. Sonraki adım olarak bu unsuru metindeki ifadeyle yeniden karşılaştırıp yerini düzeltmen sınıflandırmanı daha tutarlı hâle getirebilir.
Başlangıç	Kısa bir yönlendirmeden sonra bir ölçüt yazmış ve iki iletişim unsurunu birbirinden ayırabilmişsin. Grup adların seçtiğin ölçütü henüz açık göstermiyor. Sonraki adım olarak bir grup adını "Bu gruptaki unsurların ortak özelliği nedir?" sorusuna cevap verecek biçimde yeniden yazman diğer grupları adlandırmanı kolaylaştırabilir.
Performans Gözlenmedi	Çalışmada bu etkinliğin ölçütlerine ilişkin değerlendirilebilir bir kanıt bulunmamaktadır. Metnin kısa bir bölümü yeniden dinletilip iki unsur üzerinden kısa bir örnek gösterildikten sonra öğrencinin kendi ölçütünü belirleyerek sınıflandırmayı yeniden denemesine fırsat verilebilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Ölçüt belirleme veya ölçütü uygulama konusunda desteğe ihtiyaç görülen öğrenciler için metin bölüm bölüm yeniden dinletilebilir.
- Çalışma kâğıdında sınıflandırılacak altı unsur hazır verilebilir ve "metinde sunulduğu zaman bağlamı: geçmiş-günümüz-gelecek" gibi tek bir ölçüt sunulabilir.
- Öğrencilerden önce iki unsuru örnek olarak ayırmaları, ardından kalan unsurları grup-landırmaları istenebilir.
- Geri bildirimden sonra grup adlarını ve yerleştirmelerini yeniden gözden geçirmeleri sağlanabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden aynı unsurları ikinci ve farklı bir ölçüte göre yeniden sınıflandırmaları istenebilir.
- İki sınıflandırmada hangi unsurun grup değiştirdiğini ve bunun seçilen ölçütle nasıl ilişkili olduğunu kısa bir açıklamayla belirtmeleri beklenebilir.

EK-1 DİNLEME METNİ

İLETİŞİMİN DEĞİŞEN YÜZÜ

(Bu metin öğrencilere dağıtılmaz, sesli olarak okunur.)

Elif, büyükannesiyle oturmuş eski bir fotoğraf albümüne bakıyordu. Bir sayfada, büyükannesinin genç kızlığında elinde bir zarfla çekilmiş siyah beyaz bir fotoğrafı vardı. Elif merakla sordu: "Büyükanne, bu fotoğrafta elinde ne tutuyorsun?" Büyükannesi gülümsedi: "O bir mektup Elif'im. Gençliğimde mektup yazmak çok önemliydi. Bir mektup, İstanbul'dan Ankara'ya bazen bir haftada ulaşırdı. Postacı her sabah kapımıza gelir, elimizdeki zarfları alır götürürdü."

Elif merakla sordu: "Peki mektuptan önce başka bir haberleşme yolu var mıydı?" Büyükannesi gülümsedi: "Benden çok önce, 1800'lerin ortasında telgraf kullanılmaya başlanmış. Kelime başına para ödendiği için telgraflar çok kısa ve öz yazılırmış. Yine ben doğmadan çok önce, 1881 yılında İstanbul'da, birbirine yaklaşık bir kilometre uzaklıktaki iki bina arasında ilk telefon konuşması yapılmış. Ama telefon uzun süre yalnızca birkaç resmî kurumda kullanılabilmiş; benim çocukluğumda bile köyümüzde tek bir telefon vardı, o da muhtarın evindeydi."

Elif şaşkınlıkla sordu: "Yani senin çocukluğunda telefon herkeste yok muydu?" Büyükannesi başını salladı: "Aynen öyle. Köyümüzden birine telefon geldiğinde, muhtar onu evine çağırırdı, herkes sırayla konuşurdu." Elif, büyükannesine kendi telefonunu gösterdi: "Bak büyükanne, ben bu telefonla hem konuşabiliyorum hem mesaj yazabiliyorum hem de görüntülü arayabiliyorum." Büyükannesi hayretle baktı: "Bizim zamanımızda bunların hiçbiri bir arada değildi, hepsi ayrı ayrı, uzun yıllar içinde gelişti."

Elif, ileride iletişimin nasıl olacağını hayal etmeye başladı: Belki bir gün düşüncelerimizi yazmadan, konuşmadan doğrudan birbirimize aktarabiliriz ya da evimizdeki robot asistanlar bizim yerimize mektup yazıp gönderebilir.

Komisyon

EK-2 ÇALIŞMA KÂĞIDI

Adı Soyadı: ..... Sınıfı: .....

a. Dinlediğiniz metinde geçen iletişimle ilgili unsurları kısa cümlelerle not ediniz.

.....

.....

b. Not ettiğiniz unsurları sınıflandırmak için bir ölçüt belirleyiniz.

Ölçütüm: .....

Bu ölçüt unsurları hangi özelliğe göre ayırıyor? .....

c. Unsurları ölçütünüze göre gruplandırınız. Her gruba ölçütünüzü yansıtan bir ad veriniz.

Grup adı	Bu gruptaki unsurlar

Açıklama: İhtiyacınız kadar grup kullanınız, boş kalan satırlar değerlendirmeyi etkilemez.

ç. Seçtiğiniz bir unsurun neden bulunduğu gruba ait olduğunu açıklayınız.

Seçtiğim unsur: .....

Bu gruba yerleştirdim çünkü .....

.....

EK-3 ÖRNEK YANITLAR VE DEĞERLENDİRME NOTLARI

Ek-2 a bölümünde kabul edilebilecek iletişimle ilgili unsurlar:

Mektup, telgraf, telefon, cep telefonu, mesaj yazma, görüntülü arama; ayrıca geleceğe ilişkin hayaller olarak düşüncelerin doğrudan aktarılması ve robot asistanların mektup yazıp göndermesi. Öğrenci metinden iletişim süreciyle ilgili başka bir unsur seçmişse bu unsur sınıflandırma ölçütüyle tutarlı biçimde kullanıldığı sürece değerlendirilebilir.

Örnek sınıflandırma 1:

Ölçüt: Metinde sunulduğu zaman bağlamı. Geçmişte anlatılanlar: mektup, telgraf, telefon. Günümüzde Elif'in kullandıkları: cep telefonu, mesaj yazma, görüntülü arama. Geleceğe ilişkin hayal edilenler: düşüncelerin doğrudan aktarılması, robot asistanların mektup yazıp göndermesi.

Örnek sınıflandırma 2:

Ölçüt: Metinde gerçekleşmiş/var olan iletişim unsurları ile geleceğe ilişkin hayal edilenler. Gerçekleşmiş/var olanlar: mektup, telgraf, telefon, cep telefonu, mesaj yazma, görüntülü arama. Geleceğe ilişkin hayal edilenler: düşüncelerin doğrudan aktarılması, robot asistanların mektup yazıp göndermesi.

Değerlendirme notu:

Örnekler tek doğru yanıt değildir. Öğrencinin belirlediği ölçütün açık ve metindeki unsurlara uygulanabilir olması, aynı ölçütün grupların tamamında tutarlı kullanılması, grup adlarının seçilen ölçütü ve grup içeriğini yansıtması esas alınır. Metinle tutarlı farklı ölçütler, grup sayıları ve adlandırmalar kabul edilir.

Çalışma kâğıdının ç bölümünde öğrencinin gerekçesi, seçilen unsurun grup üyeliğini kendi ölçütüne dayandırdığını göstermelidir. Aynı unsur farklı bir ölçüt kullanıldığında başka bir grupta yer alabilir, değerlendirmede ölçüt-grup tutarlılığı esas alınır.

EK-4 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:• Dinlediklerini sınıflandırmak için uygun bir ölçüt belirleyebilir.
• Dinlediği unsurları seçtiği ölçüte göre inceleyip kararını açıklayabilir.
• Dinlediği unsurları seçtiği ölçüte uygun gruplara ayırabilir.
• Oluşturduğu grupları ölçütü ve grup içeriğini yansıtacak biçimde adlandırabilir.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Sınıflandırma ölçütüne karar verme	Metindeki iletişimle ilgili unsurları anlamlı biçimde ayırabilecek açık ve uygulanabilir bir ölçüt belirler, ölçütün hangi özelliğe göre ayrım yaptığını kendi ifadesiyle açıklar.	Unsurları ayırmaya uygun bir ölçüt belirler, ölçüt ifadesi tam açık değildir ancak çalışma kâğıdındaki gruplandırmadan hangi özelliğe göre ayrım yaptığı anlaşılır.	Kısa bir yönlendirmeyle bir ölçüt belirler, ölçüt bazı unsurları ayırmaya yardımcı olur ancak bütün unsurlar için nasıl uygulanacağı açık değildir.	Sınıflandırma ölçütüne ilişkin değerlendirilebilir bir ifade bulunmaz.
Unsurları ölçüte göre inceleme	Not ettiği iletişim unsurlarını seçtiği ölçütün ayırıcı özelliğine göre inceler; d bölümündeki gerekçe, ölçütü bir unsur üzerinde nasıl uyguladığını açıkça gösterir.	Ölçütün ayırıcı özelliğini açıklar ve seçtiği unsurun grup yerini gerekçelendirir ancak sınıflandırmadaki bir karar seçilen ölçütle uyuşmaz.	Kısa bir yönlendirmeyle bir unsurun hangi gruba ait olduğunu belirler, aynı ölçütü başka unsurlara uygularken tutarlılık kurmak için desteğe ihtiyaç duyar.	Unsurları seçilen ölçüte göre incelemeye ilişkin değerlendirilebilir bir kanıt bulunmaz.
Unsurları ölçüte göre gruplandırma	Sınıflandırdığı iletişim unsurlarını seçtiği ölçüte uygun gruplara tutarlı biçimde yerleştirir, aynı ölçüt bütün gruplarda korunur.	Gruplandırmanın ana yapısı seçilen ölçüte uygundur, bir unsurun yeri ölçütle açıklanamaz veya ölçüt gruplardan birinde farklı uygulanır.	Kısa bir yönlendirmeyle en az iki ilgili unsuru ölçüte göre ayırır, diğer unsurların yerini belirlerken ölçütü tutarlı kullanmak için desteğe ihtiyaç duyar.	Unsurların gruplandırılmasına ilişkin değerlendirilebilir bir çalışma bulunmaz.
Oluşturulan grupları adlandırma	Her grup için içeriği ve seçilen ölçütü doğrudan yansıtan, grupları birbirinden ayıran bir ad yazar.	Grup adları içerikle ilişkilidir ancak bir grup adı seçilen ölçüte göre diğer gruplardan nasıl ayrıldığını açıkça göstermez.	Bir grubu içeriğine uygun adlandırır, diğer grup adlarında ölçütü yansıtan ortak özelliği göstermek için desteğe ihtiyaç duyar.	Grupların adlandırılmasına ilişkin değerlendirilebilir bir ifade bulunmaz.

Toplam Puan	..... / **12**			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	10-12 Yetkin | 6-9 Gelişmekte | 1-5 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. Bir ölçütte 0 puan yalnız o ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığını gösterir, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa kullanılır.			

14. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	4. Tema: İletişim ve Sosyal İlişkiler-Okuma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.O.6.9. Üst düzey çıkarımlar yoluyla metnin derin anlamını belirleyebilme *a) Metnin bütününden ve varsa görselden yararlanarak bağlama dair ipuçlarını bulur.* *b) Ön bilgileri ve ipuçlarından hareketle anlamı belirler.*

Etkinlik Adı: Yazılımın Gizli Kodlarını Çözüyoruz

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Cevap Anahtarı (Ek-2), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-3)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-3'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır ve "İnsanlık Simülasyonu v6.0" metni sessiz olarak okunur.
3. "Esneklik modülü", "mahremiyet duvarı" ve "empati gözlüğü" ifadelerinin gerçek yaşamda hangi davranış veya değeri simgelediğini anlamaya yardımcı olan kelime ve cümleler metinde işaretlenir.
4. Her modül için bir bağlam ipucu seçilir ve bu ipucundan çıkarılan anlam çalışma kâğıdına yazılır.
5. Sonuç bölümündeki "asıl kazanan" ifadesi ile üç modül birlikte düşünülerek metinde doğrudan söylenmeyen ortak mesaj belirlenir.
6. Çıkarım, öğrencinin konuya ilişkin ön bilgisi, gözlemi veya uygun bir deneyimiyle ilişkilendirilerek kısa biçimde gerekçelendirilir.
7. Çalışma Ek-2'deki cevap anahtarından yararlanılarak Ek-3'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir, geri bildirimden sonra eksik ölçütün yeniden yanıtlanmasına fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	"Özel veri odasına izinsiz girmek" ifadesini mahremiyete saygı göstermenin önemine ilişkin güçlü bir ipucu olarak seçmiş ve bunu güven ilişkisiyle ilişkilendirmişsin. Üç modülü birleştirerek gerçek başarının puandan çok sağlıklı insan ilişkileri kurabilmek olduğunu açıklamışsın. Bir sonraki adımda esneklik ile empati arasındaki ortak yönü tek cümleyle belirginleştirmen yorumunu derinleştirebilir.
Gelişmekte	Teknolojik terimlerin gerçek bir yazılımı değil insan davranışlarını anlattığını fark etmişsin ve iki modül için uygun ipuçları seçmişsin. Ortak mesajın doğru yönde ancak ön bilgiyle bağlantın genel kalmış. Bir sonraki adım olarak seçtiğin bir ipucunun gerçek hayatta hangi davranışa karşılık geldiğini somut bir gözlemle açıklaman uygun olabilir.
Başlangıç	Metindeki "empati gözlüğü" gibi dikkat çekici bir ifadeyi fark etmişsin. Ancak bu ifadenin hangi insani davranışı simgelediği ve metnin ortak mesajına nasıl bağlandığı henüz açık değil. Önce "Empati gözlüğü aslında ... demektir çünkü metinde ..." cümlesini tamamlayarak yeniden denemen uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Metindeki bağlam ipuçlarını veya derin anlamı belirlemeye ilişkin değerlendirilebilir bir yanıt bulunmamaktadır. Tek bir modül seçilerek metindeki ilgili cümlenin işaretlenmesi ve günlük yaşamdaki karşılığının sözlü olarak ifade edilmesiyle başlanabilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Bağlam ipucu bulmakta zorlanan öğrenciler için üç modülün başlığı ile metindeki açıklayıcı cümleler eşleştirilebilir.
- "Bu ifade bilgisayarla mı, insan davranışıyla mı ilgili?" ve "Gerçek hayatta buna benzeyen davranış nedir?" soruları basamaklandırılmış destek olarak kullanılabilir.
- İlk denemeden sonra yalnız bir modül yeniden ele alınabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden üç modülden birinin metinden çıkarılması durumunda ortak mesajın nasıl zayıflayacağını iki metin ipucuyla gerekçelendirmeleri veya "asıl kazanan" düşüncesini destekleyen en güçlü iki ipucunu önem sırasına koyup açıklamaları istenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki metni okuyunuz.

PROJE: İNSANLIK SİMÜLASYONU V6.0

Geleceğin dünyasında insanların birbirini anlaması için geliştirilen bir yazılım hayal edin: "İnsanlık Simülasyonu v6.0". Bu yazılımda başarılı olmanın yolu yalnızca yüksek puan toplamakta değil; asıl ölçüt iletişim, empati ve sosyal farkındalık kodlarını doğru kullanmaktır. Peki, bu yazılımın temel bileşenleri nelerdir? Gelin, sistemin katmanlarını birlikte keşfedelim.

1. SİSTEMİN TEMEL BİLEŞENİ: ESNEKLİK MODÜLÜ

Bu simülasyonda her oyuncu farklı bir karakterle başlar. Karşınıza çıkan bir sorunu çözmek için bazen geri adım atmalı bazen de stratejinizi değiştirmelisiniz. İşte buna "esneklik" diyoruz. Esneklik, sabit fikirlerin duvarına çarpmak yerine, bir su damlası gibi engellerin etrafından süzülmektir. Su, girdiği kabın şeklini alır ama özünü kaybetmez. Esnek birey de farklı fikirlere uyum sağlar ancak kendi değerlerini korur. Ancak esneklik tek başına yeterli değildir. Bu bileşenin sağlıklı çalışması için sistemin bir diğer kritik protokolüne de ihtiyaç vardır.

2. GÜVENLİK PROTOKOLÜ: MAHREMİYET DUVARI

Yazılımın en hassas kısmı mahremiyet protokolüdür. Mahremiyet; bireyin kendi özel alanını, düşüncelerini ve dijital verilerini koruma hakkıdır. Simülasyon kurallarına göre bir başkasının "özel veri odasına" izinsiz girmek, sistemin çökmesine neden olan bir siber saldırı gibidir. Bu sınırlara saygı göstermek bir kuralın çok ötesinde, her oyuncunun üstlenmesi gereken en büyük sorumluluktur. Güvenlik duvarı kurulduktan sonra oyuncular, simülasyonun en gelişmiş ve en insani aracına geçiş yapabilir.

3. EVRENSEL ÇEVİRİCİ: EMPATİ GÖZLÜĞÜ

Simülasyonun en gelişmiş aracı ise "empati gözlüğü"dür. Bu gözlük, karşıdaki karakterin sözlerinin yanı sıra o anki duygu seviyesini de çözümler. Empati, bir başkasının hislerini kendi kalbinde canlandırabilmektir. Eğer takım arkadaşınızın enerjisi düşükse ona öz güvenini artıracak bir destek paketi göndermek gerçek bir liderlik göstergesidir.

SONUÇ: SİMÜLASYONU KAZANANLAR

İnsanlık Simülasyonu v6.0'ı tamamlayanlar, bir oyunun sınırlarını aşarak birlikte yaşama sanatını öğrenmiş olurlar. Esneklik modülü bize değişime açık olmayı, mahremiyet duvarı başkalarının sınırlarına saygı göstermeyi, empati gözlüğü ise bir başkasının dünyasına adım atabilmeyi öğretir. Bu üç bileşen bir araya geldiğinde ortaya yalnızca başarılı bir oyuncu yerine daha iyi bir insan çıkar. Çünkü gerçek hayatta asıl kazanan; en çok puanı toplayan değil, etrafındaki insanlarla en güçlü bağı kurandır.

Komisyon

a. Aşağıdaki tabloyu metindeki ipuçlarından yararlanarak doldurunuz.

Metindeki ifade	Seçtiğim bağlam ipucu	Gerçek hayatta simgelediği davranış/değer
Esneklik Modülü		
Mahremiyet Duvarı		
Empati Gözlüğü		

b. Sonuç bölümündeki "gerçek hayatta asıl kazanan" ifadesinden ve yukarıdaki üç modülden hareketle metnin derin anlamını yazınız.

.....

.....

.....

.....

c. Bu çıkarımınızı konuya ilişkin ön bilginiz, gözleminiz veya uygun bir deneyiminizle ilişkilendiriniz.

.....

.....

.....

.....

EK-2 CEVAP ANAHTARI

a.

İfade	Örnek ipucu	Çıkarılabilecek anlam
Esneklik Modülü	"Su, girdiği kabın şeklini alır ama özünü kaybetmez."	Farklı fikirlere ve koşullara uyum sağlarken temel değerleri koruma.
Mahremiyet Duvarı	"Bir başkasının özel veri odasına izinsiz girmek ... siber saldırı gibidir."	Başkalarının özel alanına ve sınırlarına saygı gösterme.
Empati Gözlüğü	"Karşıdaki karakterin ... duygu seviyesini de çözümler."	Karşıdakinin duygusunu anlamaya çalışma ve uygun destek verme.

b. Örnek derin anlam: İnsanlarla sağlıklı ve güçlü ilişkiler kurabilmek için değişime açık olmak, başkalarının sınırlarına saygı göstermek ve empati kurmak gerekir; gerçek başarı yalnız puan veya bireysel kazanım değil, birlikte yaşama becerisidir.

c. Öğrencinin verdiği örnek kişisel olmak zorunda değildir. Sınıf, aile, arkadaşlık veya toplum yaşamından metindeki değerlerle anlamlı biçimde ilişkilendirilen bir ön bilgi, gözlem veya örnek kabul edilir.

EK-3 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Metnin bütünündeki bağlam ipuçlarını bulabilir.
- İpuçlarını ön bilgi/gözlemle ilişkilendirebilir.
- Bu kanıtlardan hareketle metnin derin anlamını belirleyebilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Bağlama dair ipuçlarını bulma	Metnin bütünündeki başlık, benzetme ve açıklayıcı cümlelerden ilgili ipuçlarını seçer, ipucunu temsil ettiği değerle doğru ilişkilendirir.	Üç modülden ikisinde uygun bağlam ipucunu seçer ve gerçek yaşam karşılığını açıklar, bir modülde ipucu-değer bağlantısı eksik kalır.	Yönlendirmeyle bir modüle ilişkin belirgin bir ipucu seçer ve temel anlamını ifade eder.	Bağlam ipuçlarına ilişkin değerlendirilebilir bir kanıt bulunmaz.
Ön bilgi ve ipuçlarını ilişkilendirme	Seçtiği ipuçlarını uygun ön bilgi, gözlem veya deneyimle açık ve anlamlı biçimde ilişkilendirir.	İpuçlarıyla genel bir ön bilgi veya gözlem arasında bağlantı kurar, ilişkinin açıklaması sınırlıdır.	Yönlendirici soruyla bir ipucunu günlük yaşamdaki basit bir örnekle ilişkilendirir.	Ön bilgi/ipuçları ilişkisine ilişkin değerlendirilebilir bir açıklama bulunmaz.
Derin anlamı belirleme	Üç modül ve sonuç bölümünü bir araya getirerek metinde doğrudan söylenmeyen mesajı metne dayalı biçimde ifade eder.	Üç modül ve sonuç bölümünden hareketle ulaşılması gereken mesaja modüllerden birinin katkısı görülmez.	Verilen cümle başlangıcıyla metnin temel mesajına yakın sınırlı bir çıkarım oluşturur.	Derin anlama ilişkin değerlendirilebilir bir çıkarım bulunmaz.

Toplam Puan	..... / 9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

15. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	4. Tema: İletişim ve Sosyal İlişkiler-Konuşma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.K.6.12. Konuşmasında sınıflandırma yapabilme *a) Sınıflandırma ölçütüne karar verir.* *b) Konuşma içeriğindeki unsurları ölçüte göre ayırır.* *c) Unsurları ayırt edici özelliklerinden hareketle gruplandırır.* *ç) Gruplamaları adlandırarak konuşmasında sınıflandırmaya yer verir.*

Etkinlik Adı: Sosyal Ortamlara ve Kişilere Göre Değişen İletişim Biçimlerimiz

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-2)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-2'deki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. İletişim örneklerinin hangi tek ölçüte göre sınıflandırılabileceğine karar verilmesi istenir.
3. Örneklerin seçilen ölçüte göre ayrılması, ortak özelliklerinden hareketle gruplandırılması ve her gruba açıklayıcı bir ad verilmesi sağlanır.
4. Oluşturulan sınıflandırma konuşma planına dönüştürülür. Konuşmada ölçütün açıkça belirtilmesi, grupların adlarıyla tanıtılması ve her grup için uygun örnek verilmesi beklenir.
5. Kısa hazırlıklı konuşma gerçekleştirilir. Hazırlık ve konuşma kanıtları Ek-2'deki analitik dereceli puanlama anahtarına göre birlikte değerlendirilir.
6. Kanıta dayalı geri bildirimden sonra sınıflandırmada en az açık olan grup adının veya yanlış yerleştirilen bir örneğin düzeltilmesine ve ilgili konuşma bölümünün kısa biçimde yeniden sunulmasına fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışma kâğıdı ve konuşma kanıtına göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin çalışma kanıtı
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü olarak verilir, öğrenciye ilgili sınıflandırmayı düzeltme ve kısa biçimde yeniden sunma fırsatı sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Açık bir sınıflandırma ölçütü seçtin, örnekleri bu ölçüte göre tutarlı gruplandırdın ve grup adlarını konuşmanda anlaşılır biçimde kullandın. Sonraki çalışmada aynı örnekleri farklı bir ölçütle yeniden sınıflandırıp iki yapının farkını açıklayabilirsin.
Gelişmekte	Sınıflandırma yapın genel olarak anlaşılır. Ancak bir örneğin grubu veya bir grup adı ölçütünle tam örtüşmüyor. Yeniden denemede bu örneğin ayırt edici özelliğini söyleyebilir ve uygun gruba yerleştirebilirsin.
Başlangıç	Bir sınıflandırma fikrin var ancak ölçüt ile gruplar arasındaki ilişki henüz tutarlı değil. Önce tek bir ölçüt seç, her örnek için "Bu ölçüte göre hangi ortak özelliği taşıyor?" sorusunu cevapla ve iki grubu yeniden adlandır.
Performans Gözlenmedi	Çalışma kâğıdında veya konuşmada sınıflandırmaya ilişkin değerlendirilebilir bir kanıt bulunmamaktadır. İki iletişim örneği ve tek bir ölçüt üzerinden kısa bir sınıflandırma örneği gösterildikten sonra öğrencinin kendi ölçütünü belirleyip bir grubu adlandırmasına ve kısa yeniden sunum yapmasına fırsat verilebilir.

Eksik veya yanlış öğrenmeleri bulunan öğrencilere aşağıdaki öneriler verilebilir:

Sınıflandırma yapın genel olarak anlaşılır. Ancak bir örneğin grubu veya bir grup adı ölçütünle tam örtüşmüyor. Yeniden denemede bu örneğin ayırt edici özelliğini söyle ve uygun gruba yerleştir.

Öğretmen, öğrencinin yalnız geliştireceği tek performans kanıtına odaklanır; doğru cevabı doğrudan vermek yerine kısa bir ipucu ve yeniden deneme fırsatı sağlar.

Farklılaştırma

Destekleme

- Öğrenciye iki olası ölçüt sunulur (örn. "resmî–samimi" veya "yüz yüze–dijital"). Önce dört örnekle küçük bir sınıflandırma yapılır, grup adları için cümle başlangıçları verilir.

Zenginleştirme

- Aynı iletişim örneklerini ikinci bir ölçütle yeniden sınıflandırır ve iki sınıflandırmanın hangi durumlarda daha işlevsel olduğunu kısa konuşmayla karşılaştırır.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

SOSYAL İLETİŞİM ÇEMBERİ

İçten Dışa Doğru Sosyal Alanlarımız

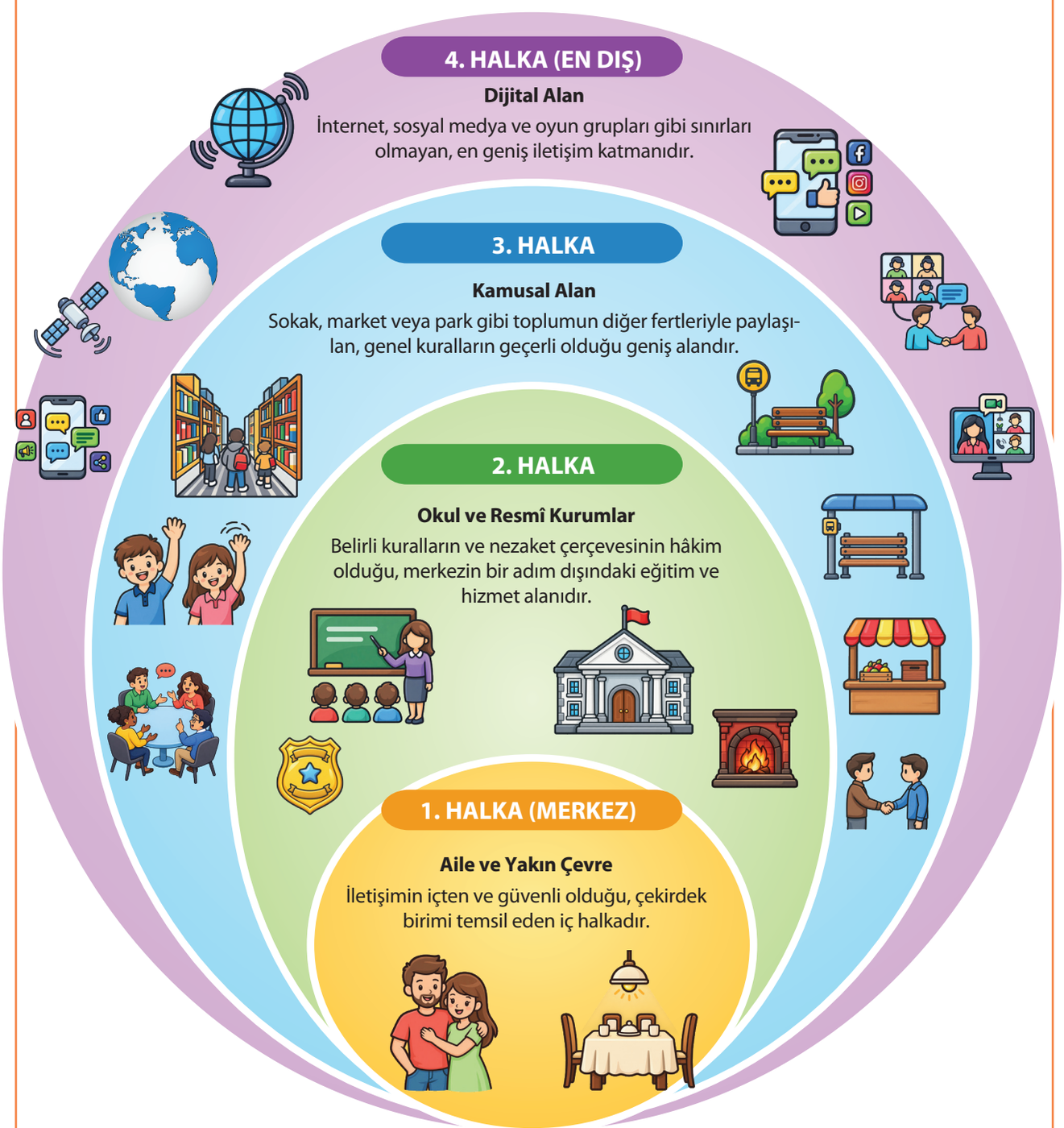

1. Sınıflandırma ölçütüm:

.....

Örnek / iletişim biçimi	Ayırt edici özelliği	Yerleştirdiğim grup

2. Grup adlarım ve ortak özellikleri:

.....

.....

.....

.....

3. Konuşma planım: ölçütünü söyle → 1. grubu tanıt ve örnek ver → 2. grubu tanıt ve örnek ver → kısa sonuç.

Geri bildirim sonrası yeniden deneme:	
Düzelteceğim grup adı / örnek yerleştirmesi:	.....
Yeni hâli:	.....

ÖĞRETMEN İÇİN KABUL EDİLEBİLİR KANITLAR / CEVAP REHBERİ

- Tek bir doğru sınıflandırma ölçütü yoktur. Ölçüt açık, uygulanabilir ve tüm örneklere tutarlı biçimde uygulanabiliyorsa kabul edilir.
- Grup adlarının ölçütü ve grubun ortak özelliğini yansıtması beklenir.
- Konuşmada ölçüt ve grup adlarının dinleyici tarafından izlenebilir biçimde görünür olması beklenir.

EK-2 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Performans düzeyleri: 3 Yetkin – 2 Gelişmekte – 1 Başlangıç – 0 Performans Gözlenmedi. 0 düzeyi yalnızca ölçüte ilişkin değerlendirilebilir performans kanıtı bulunmadığında kullanılır.

Başarı Ölçütleri:

- İletişim biçimlerini sınıflandırmak için açık ve uygulanabilir bir ölçüt belirleyebilir.
- Konuşma içeriğindeki örnekleri seçtiği ölçüte göre ayırabilir.
- Benzer ayırt edici özellikleri olan örnekleri tutarlı gruplarda toplayabilir.
- Grupları ölçütü yansıtacak biçimde adlandırıp sınıflandırmayı konuşmasında kullanabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Sınıflandırma ölçütüne karar verme	İletişim biçimlerini sınıflandırmaya elverişli, açık ve tek bir ölçüt belirler.	Ölçüt iletişim örneklerini ayırmaya uygundur ancak ölçütün hangi özelliğe dayandığı açıklamada tam görünür değildir.	Yönlendirmeyle iletişim örneklerini ayırabilecek bir ölçüt belirler, ölçütü bütün örneklere uygulamak için desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir performans kanıtı bulunmamaktadır.
İçerikteki unsurları ölçüte göre ayırma	Örnekleri belirlediği ölçüte göre doğru ve tutarlı ayırır.	Örnekleri seçtiği ölçüte göre ayırır, bir veya iki yerleştirme ölçütün ayırıcı özelliğiyle açıklanamaz.	Yönlendirmeyle iki örneği seçtiği ölçüte göre doğru ayırır, aynı ölçütü diğer örneklere uygulamakta desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir performans kanıtı bulunmamaktadır.
Unsurları ayırt edici özelliklerine göre gruplandırma	Benzer ayırt edici özellikleri olan unsurları anlamlı gruplarda toplar.	Grupları ortak özelliklere göre oluşturur, gruplardan birinde yer alan bir örneğin ortak özellikle ilişkisi açık değildir.	Yönlendirmeyle iki örneği ortak özelliğine göre aynı grupta toplar, diğer gruplarda aynı ölçütü sürdürmek için desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir performans kanıtı bulunmamaktadır.
Grupları adlandırarak konuşmada sınıflandırmaya yer verme	Gruplara ölçütle uyumlu adlar verir, ölçütü ve grupları konuşmasında açık ve düzenli biçimde kullanır.	Gruplara içerikle ilişkili adlar verir ve konuşmada kullanır, adlardan biri seçilen ölçütün ayırıcı özelliğini tam yansıtmaz.	Yönlendirmeyle bir grubu ölçüte uygun adlandırır ve konuşmasında kullanır; diğer grupları adlandırmak için desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir performans kanıtı bulunmamaktadır.

Toplam Puan	..... /12			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	10-12 Yetkin | 6-9 Gelişmekte | 1-5 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. Bir ölçütte 0 puan yalnız o ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığını gösterir, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa kullanılır.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

16. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	5. Tema: Bilim ve Teknoloji-Okuma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.O.6.9. Üst düzey çıkarımlar yoluyla metnin derin anlamını belirleyebilme *a) Metnin bütününden ve varsa görselden yararlanarak bağlama dair ipuçlarını bulur.* *b) Ön bilgileri ve ipuçlarından hareketle anlamı belirler.*

Etkinlik Adı: Dijital Teknolojiler Bağımlılık mı, Gereklilik mi?

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Cevap Anahtarı (Ek-2), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-3)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-3'teki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır ve metin sessiz olarak okunur.
3. Metnin bütününde tekrar eden "dijital teknoloji", "bilgiye ulaşma", "iletişim", "öğrenme" gibi kavramlar ve yazarın vurguladığı ifadeler bağlam ipucu olarak işaretlenir.
4. Her paragrafın mesajı, seçilen ipuçlarından hareketle kısa bir cümleyle belirlenir.
5. Paragraf mesajlarının ortak yönü bulunarak metinde doğrudan söylenmeyen derin anlam/ana düşünce oluşturulur.
6. Derin anlam en az iki metin ipucuyla ve konuya ilişkin ön bilgi, gözlem veya uygun bir deneyimle ilişkilendirilerek gerekçelendirilir.
7. Çalışma Ek-2'den yararlanılarak Ek-3'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir, geri bildirimden sonra eksik ölçüt için ilgili paragraf yeniden okunarak düzeltme yapılır.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Dört paragraftaki anahtar kavramları doğru seçmiş ve her paragrafın mesajını metne dayalı biçimde belirlemişsin. Bu mesajları birleştirerek dijital teknolojilerin günlük yaşam, bilgiye erişim, iletişim ve öğrenme biçimlerini dönüştüren önemli bir unsur olduğu çıkarımına ulaşmışsın. Ayrıca bunu kendi gözleminle ilişkilendirmişsin. Bir sonraki adımda "gereklilik" ile "etki" arasındaki ayrımı bir cümleyle daha açık hâle getirmen yorumunu keskinleştirebilir.
Gelişmekte	Paragraf mesajlarının çoğunu doğru belirlemiş ve metnin genel yönünü fark etmişsin. Derin anlamın doğru yönde ancak gerekçende yalnız bir paragraf ipucu kullanmışsın. Bir sonraki adım olarak farklı bir paragraftan ikinci bir ipucu seçip bu iki kanıtın ortak yönünü açıklaman uygun olabilir.
Başlangıç	Metindeki "dijital yerliler" ve "bilgiye ulaşma" gibi bir-iki önemli ifadeyi fark etmişsin. Paragraf mesajlarını bir araya getirerek derin anlama ulaşmada desteğe ihtiyaç duyuyorsun. Önce her paragraf için "Bu paragraf dijital teknolojilerin hangi etkisini anlatıyor?" sorusuna tek cümleyle cevap verip ardından ortak yönü yazman uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Metindeki bağlam ipuçları veya derin anlama ilişkin değerlendirilebilir bir yanıt bulunmamaktadır. İlk paragrafta tekrar eden bir kavram işaretlenerek o paragrafın ne anlattığı sözlü olarak ifade ettirilebilir ve çalışma buradan yeniden başlatılabilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Bağlam ipucu bulmakta zorlanan öğrenciler için ilk iki paragraftaki "dijital araçlar", "bilgiye ulaşma", "gençler", "dijital yerliler" ve "öğrenme" ifadeleri işaretletilebilir.
- Her paragraf için tek cümlelik mesaj yazdırılabilir.
- Derin anlam için "Bu dört paragrafın ortak olarak söylediği şey ..." cümle başlangıcı verilebilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden derin anlamlarını destekleyen en güçlü iki paragrafı seçmeleri, neden diğer paragraflardan daha güçlü kanıt sunduğunu açıklamaları ve aynı çıkarımı farklı bir ön bilgi veya gözlemle yeniden gerekçelendirmeleri istenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

DİJİTAL TEKNOLOJİLER BAĞIMLILIK MI, GEREKLİLİK Mİ?

Hızla değişen ve yayılan bilgiyi takip etmek isteyenler için internete bağlı bilgisayar, mobil telefon ve tablet, giyilebilir teknoloji ürünü cihazlar gibi yeni medya araçları vazgeçilmez bir ihtiyaç hâline geldi. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler yaşam biçimimizi geri dönülmez şekilde değiştiriyor. Dijital cihazlar gündelik hayatımızın her alanına yayılmış durumda. Hızla değişen ve yayılan bilgiyi takip etmek isteyenler için internete bağlı bilgisayar, mobil telefon ve tablet, giyilebilir teknoloji ürünü cihazlar gibi yeni medya araçları vazgeçilmez bir ihtiyaç hâline geldi. Bu cihazları en aktif şekilde kullanan gençler ise bu yeni teknolojiler ile büyüyen ilk nesil.

ABD'li eğitimci Mark Prensky bu nesli "dijital yerliler" olarak adlandırıyor. Bilgisayarların, internetin ve video oyunlarının "dijital dili" gençlerin ana dillerinden biri. Dolayısıyla dijital medya cihazlarını aktif bir şekilde kullanan bugünün gençlerinin eğitiminde daha önceki nesillerin eğitim sisteminin kullanılması yetersiz kalıyor. Örneğin günümüzde gençler yeni bir şey öğrenirken yazılardan önce görsellere odaklanıyor. Artık mobil cihazlarımızda inanılmaz büyüklükte bir kütüphane taşıyabiliyor, anlık iletilerle dünyada neler olup bittiğini eş zamanlı olarak öğrenebiliyor ve değişen bilgiye hızla ulaşabiliyoruz.

Günlük yaşamımızın her anında internete bağlı olmak hayli önemli. Çevirim içi (online) bilgisayar oyunları, sosyal medya ve anlık mesajlaşma uygulamalarıyla sürekli başka insanlarla etkileşim hâlindeyiz. Televizyon, gazete, dergi gibi geleneksel kitle iletişim araçları günümüzde çoğunlukla dijital ortamda takip ediliyor. Artık internet üzerinden televizyon izliyor, radyo dinliyor, basılı yayınları okuyor, dizileri ve sinema filmlerini seyrediyoruz. Yani bütün iletişim ağı internet üzerinde toplanmış durumda. Bu nedenle "dijital dil" dünya genelinde yaygınlaşarak evrensel bir dil hâline geldi.

Bilişim teknolojilerini aktif olarak kullanarak büyüyen "dijital yerlilerin" beyinleri de farklı çalışıyor. ABD'li psikiyatr Dr. Bruce D. Perry'nin yaşadığımız deneyimlerin beynin çalışma şeklini etkilediğini ortaya koyan çalışmaları var. Dolayısıyla dijital teknoloji dünyasında edindiğimiz deneyimler de düşünme, algılama ve öğrenme biçimlerini ve yöntemlerini değiştiriyor olabilir. (…)

Gamze Yılmaz Güntay

(Kısaltılmıştır.)

KAYNAKÇA: https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/dijital-teknolojiler-bagimlilik-mi-gereklilik-mi

a. Her paragrafta anlam kurmanıza yardımcı olan anahtar kelime/ifadeleri yazınız ve paragrafın mesajını belirleyiniz.

Paragraf	Bağlam ipuçlarım	Paragrafın mesajı
1		
2		
3		
4		

b. Paragraf mesajlarının ortak yönünden hareketle metinde doğrudan belirtilmeyen derin anlamı yazınız. En az iki metin ipucuyla gerekçelendiriniz.

.....

.....

.....

.....

c. Derin anlamınızı konuya ilişkin ön bilginiz, gözleminiz veya uygun bir deneyiminizle ilişkilendiriniz.

.....

.....

.....

.....

EK-2 CEVAP ANAHTARI

1. paragraf: Dijital cihazlar günlük yaşamın önemli bir parçası ve bilgiye erişim için ihtiyaç hâline gelmiştir, gençler bu teknolojileri yoğun kullanmaktadır.

2. paragraf: Dijital teknolojilerle büyüyen gençlerin öğrenme biçimleri önceki nesillerden farklılaşmakta, eğitim anlayışının da buna göre değişmesi gerekebilmektedir.

3. paragraf: İnternet ve dijital teknolojiler iletişim, bilgiye ulaşma ve medya kullanımını dönüştürmüş; çok sayıda iletişim işlevini aynı ağda toplamıştır.

4. paragraf: Dijital deneyimler insanların düşünme, algılama ve öğrenme biçimlerini etkileyebilmektedir.

b. Örnek derin anlam: Dijital teknolojiler yalnızca kullanılan araçları değil; insanların bilgiye ulaşma, iletişim kurma, öğrenme ve düşünme biçimlerini de dönüştüren, günlük yaşamın önemli bir parçası hâline gelmiştir. Öğrencinin metnin bütününü yansıtan anlamca eş değer çıkarımları kabul edilir.

c. Ön bilgi, gözlem veya deneyim metnin mesajıyla anlamlı biçimde ilişkilendirilmelidir; kişisel bilgi açıklama zorunluluğu yoktur.

EK-3 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Metnin bütününden bağlama dair ipuçlarını bulabilir.
- Ipuçlarını ön bilgi/gözlemle ilişkilendirebilir.
- Paragraf mesajlarını bütünleştirerek derin anlamı belirleyebilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Bağlama dair ipuçlarını bulma	Metnin bütünündeki tekrar eden kavramları, anahtar kelimeleri ve yazarın vurgularını seçer; bu ipuçlarından hareketle paragraf mesajlarını doğru belirler.	Dört paragraftan üçünde anlam kurmaya yarayan uygun ipuçlarını seçer ve paragraf mesajını doğru belirler, bir paragrafta ipucu-mesaj bağlantısı eksik kalır.	Yönlendirmeyle bir veya iki paragrafta belirgin anahtar ifadeyi seçer ve temel mesajı söyler.	Bağlam ipuçlarına ilişkin değerlendirilebilir bir kanıt bulunmaz.
Ön bilgi ve ipuçlarını ilişkilendirme	Derin anlamını en az iki uygun metin ipucuyla ve konuya ilişkin ön bilgi/gözlemle açık, tutarlı biçimde ilişkilendirir.	Metin ipucuyla doğru bir gerekçe kurar ve ön bilgiye değinir, kanıt çeşitliliği veya ilişki açıklaması sınırlıdır.	Yönlendirici soruyla bir metin ipucunu konuya ilişkin temel bir bilgi veya gözlemle ilişkilendirir.	Ön bilgi ve ipuçlarını ilişkilendirmeye ilişkin değerlendirilebilir bir açıklama bulunmaz.
Derin anlamı belirleme	Paragraf mesajlarını bütünleştirerek metinde doğrudan söylenmeyen, metnin tamamıyla tutarlı derin anlamı açık biçimde ifade eder.	Metnin genel mesajını doğru yönde belirler, ifade yüzeysel kalır veya bir önemli boyutu dışarıda bırakır.	Verilen cümle başlangıcıyla metnin genel yönüne yakın sınırlı ama anlamlı bir çıkarım oluşturur.	Derin anlama ilişkin değerlendirilebilir bir çıkarım bulunmaz.

Toplam Puan	..... /9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

17. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	5. Tema: Bilim ve Teknoloji-Okuma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.O.6.12. Metni yorumlayabilme *a) Metindeki olay, bilgi, durum vb.ni inceler.* *b) Metindeki olay, bilgi, durum vb.ni yazarın, okurun veya bunların dışında bir başkasının bakış açısını dikkate alıp genişleterek veya daraltarak dönüştürür.* *c) Metindeki olay, bilgi, durum vb.ni seçilen bakış açısıyla kendine özgü bir biçimde yeniden ifade eder.*

Etkinlik Adı:Dijital Teknolojiler Bağımlılık mı, Gereklilik mi?

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Cevap Anahtarı (Ek-2), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-3)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-3'deki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır ve metin sessiz olarak okunur.
3. Metindeki dijital teknolojilerle ilgili temel bilgi ve durumların belirlenmesi için çalışma kâğıdının ilgili bölümü doldurulur.
4. Metni yorumlamak üzere yazar, okuyucu, Mark Prensky veya anne/baba bakış açılarından biri seçilir.
5. Seçilen bakış açısından hangi bilginin genişletileceğine ve hangi ayrıntıların genellenerek daraltılacağına karar verilmesi için kısa bir plan hazırlanır.
6. Kaynak metindeki bilgi ve durumlar seçilen bakış açısına göre dönüştürülerek öğrencinin kendi cümleleriyle yeniden ifade edilir.
7. Çalışma Ek-2'deki örnek yanıtlardan yararlanılarak Ek-3'teki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir. Geri bildirimden sonra gerekli bölümün gözden geçirilmesi ve yeniden yazılması için fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Metindeki temel bilgi ve durumları doğru seçmiş, okuyucu bakış açısını yazının genelinde korumuş ve bilgiye ulaşma örneğini kendi yaşantından yararlanarak genişletmişsin. Daralttığın bölümde ise çok sayıdaki dijital aracı tek bir genel ifadede toplamışsın. Bir sonraki adımda dönüşüm kararlarından birinin bakış açınla neden uyumlu olduğunu bir cümleyle daha belirginleştirmen uygun olabilir.
Gelişmekte	Metindeki temel bilgileri belirlemiş ve anne/baba bakış açısını seçmişsin. Ancak bazı cümleler kaynak metne çok yakın kalmış ve genişletme-daraltma kararı yazının tamamında görünür değil. Bir sonraki adım olarak bir bilgiyi seçip "Bu bakış açısından bunu neden daha ayrıntılı anlatırım?" sorusuna göre yeniden yazman metni güçlendirebilir.
Başlangıç	Metinden dijital araçlarla ilgili bir bilgiyi fark etmişsin. Seçtiğin bakış açısının yazıya nasıl yansıyacağı ve hangi bilginin dönüştürüleceği henüz açık değil. Önce çalışma kâğıdındaki "öne çıkaracağım bilgi" satırını tamamlayıp yalnız o bilgiyi kendi cümlelerinle genişleterek yeniden denemen uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Çalışmada metni inceleme ve seçilen bakış açısıyla yeniden ifade etmeye ilişkin değerlendirilebilir bir ürün bulunmamaktadır. Metinden bir temel bilgi seçilmesi, bir bakış açısının işaretlenmesi ve kısa bir cümle başlangıcıyla yeniden yazmaya başlanması desteklenebilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Birinci ölçütte desteğe ihtiyaç duyan öğrenciler için metindeki "bilgiye ulaşma", "iletişim", "öğrenme" ve "dijital araçlar" ifadeleri işaretletilebilir.
- İkinci ölçüt için tek bir bakış açısı verilerek "Bu kişi hangi bilgiyi daha önemli bulur?" sorusu kullanılabilir. Üçüncü ölçüt için kısa cümle başlangıçları ve bir paragrafla sınırlı yeniden yazma uygulanabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden aynı bilgi grubunu iki farklı bakış açısından kısa biçimde yeniden ifade etmeleri, hangi bilgiyi birinci metinde genişletip ikinci metinde daralttıklarını ve bunun bakış açısını nasıl değiştirdiğini açıklamaları istenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki metni okuyunuz.

DİJİTAL TEKNOLOJİLER BAĞIMLILIK MI, GEREKLİLİK Mİ?

ABD'li eğitimci Mark Prensky (Mark Prenski) bu nesli "dijital yerliler" olarak adlandırıyor. Bilgisayarların, internetin ve video oyunlarının "dijital dili" gençlerin ana dillerinden biri. Dolayısıyla dijital medya cihazlarını aktif bir şekilde kullanan bugünün gençlerinin eğitiminde daha önceki nesillerin eğitim sisteminin kullanılması yetersiz kalıyor. Örneğin günümüzde gençler yeni bir şey öğrenirken yazılardan önce görsellere odaklanıyor. Artık mobil cihazlarımızda inanılmaz büyüklükte bir kütüphane taşıyabiliyor, anlık iletilerle dünyada neler olup bittiğini eş zamanlı olarak öğrenebiliyor ve değişen bilgiye hızla ulaşabiliyoruz.

Günlük yaşamımızın her anında internete bağlı olmak hayli önemli. Çevirim içi (online) bilgisayar oyunları, sosyal medya ve anlık mesajlaşma uygulamalarıyla sürekli başka insanlarla etkileşim hâlindeyiz. Televizyon, gazete, dergi gibi geleneksel kitle iletişim araçları günümüzde çoğunlukla dijital ortamda takip ediliyor. Artık internet üzerinden televizyon izliyor, radyo dinliyor, basılı yayınları okuyor, dizileri ve sinema filmlerini seyrediyoruz. Yani bütün iletişim ağı internet üzerinde toplanmış durumda. Bu nedenle "dijital dil" dünya genelinde yaygınlaşarak evrensel bir dil hâline geldi.

Bilişim teknolojilerini aktif olarak kullanarak büyüyen "dijital yerlilerin" beyinleri de farklı çalışıyor. ABD'li psikiyatr Dr. Bruce D. Perry'nin (Brus Peri) yaşadığımız deneyimlerin beynin çalışma şeklini etkilediğini ortaya koyan çalışmaları var. Dolayısıyla dijital teknoloji dünyasında edindiğimiz deneyimler de düşünme, algılama ve öğrenme biçimlerini ve yöntemlerini değiştiriyor olabilir. (…)

Gamze Yılmaz Güntay

(Kısaltılmıştır.)

KAYNAKÇA:

Güntay, G. Y. (2019). Dijital Teknolojiler Bağımlılık mı, Gereklilik mi? https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/dijital-teknolojiler-bagimlilik-mi-gereklilik-mi adresinden 05.06.2026 tarihinde erişilmiştir.

a. Metindeki dijital teknolojilerle ilgili üç temel bilgi veya durumu kısa ifadelerle yazınız.

	Metindeki temel bilgi / durum
1	
2	
3	

b. Metni yorumlamak için bir bakış açısı seçiniz:

Yazar	☐
Okuyucu (siz)	☐
Mark Prensky	☐
Anne veya baba	☐

c. Yeniden yazmadan önce dönüşüm planınızı tamamlayınız.

Seçtiğim bakış açısı	
Bu bakış açısından özellikle genişleteceğim / ayrıntılandıracağım bilgi	
Genelleyerek daraltacağım bilgi veya ayrıntılar	
Bu iki tercihin bakış açımla ilişkisi	

ç. Seçtiğiniz bakış açısından hareketle metindeki bilgi ve durumları kendi ifadelerinizle yeniden yazınız. Planladığınız genişletme veya daraltmayı metninizde görünür hâle getiriniz.

.....

.....

.....

.....

a. Örnek temel bilgiler: Dijital cihazlar günlük yaşamın birçok alanında kullanılmaktadır, gençler dijital teknolojilerle büyüyen ilk nesildir, dijital araçlar bilgiye erişimi ve iletişimi hızlandırmaktadır, dijital deneyimler öğrenme ve algılama biçimlerini etkileyebilmektedir. Anlamca eş değer ve metne dayalı farklı ifadeler kabul edilir.

b-c-ç. Tek bir doğru metin beklenmez. Öğrencinin seçtiği bakış açısını yazı boyunca tutarlı biçimde yansıtması, metindeki bilgileri bu bakış açısından amaçlı biçimde genişletmesi veya daraltması ve kaynak metni kopyalamadan kendi cümleleriyle yeniden ifade etmesi beklenir.

Bakış açısı	Kısa örnek yaklaşım
Yazar	Dijital teknolojilerin günlük yaşam, bilgiye erişim ve öğrenme üzerindeki dönüştürücü etkisini açıklayan; kaynak metindeki temel düşünce çizgisini koruyan bir anlatım.
Okuyucu	Kaynak metindeki bilgileri kendi gözlem veya deneyimiyle genişleten, bazı ayrıntıları "günlük yaşamda dijital araç kullanımı" gibi daha genel bir ifadede toplayan bir anlatım.
Mark Prensky	"Dijital yerliler" kavramını ve gençlerin öğrenme biçimlerini öne çıkarıp bu bilgileri genişleten, diğer ayrıntıları bu bakış açısına göre daraltan bir anlatım.
Anne veya baba	Dijital araçların çocukların öğrenme ve iletişimindeki yerini öne çıkaran, kaynak metindeki bilgileri ebeveyn bakış açısından yeniden düzenleyen bir anlatım.

EK-2 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Metindeki temel bilgi ve durumları inceleyebilir.
- Seçilen bakış açısına göre bilgiyi genişletebilir/daraltabilir.
- Kendi ifadeleriyle yeniden yazabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Metindeki bilgi ve durumları inceleme	Kaynak metindeki temel bilgi ve durumları ayırt eder, yeniden yazacağı içeriği metnin bütününe uygun seçer.	Metindeki temel bilgilerden ikisini doğru seçer, önemli bilgi ile ayrıntıyı ayırmada bir seçim yeniden gözden geçirilmelidir.	Yönlendirmeyle metinden en az bir ilgili bilgi veya durumu seçer, bağımsız incelemede desteğe ihtiyaç duyar.	Metni incelemeye ilişkin değerlendirilebilir bir seçim veya not bulunmaz.
Bakış açısına göre dönüştürme	Seçtiği bakış açısını tutarlı biçimde kullanır, bilgiyi bu bakış açısına göre amaçlı olarak genişletir ve/veya genelleyerek daraltır.	Seçilen bakış açısı yazının ana bölümünde korunur, genişletilen veya daraltılan bilgilerden biri bu bakış açısıyla tam uyumlu değildir.	Verilen soru veya cümle başlangıçlarıyla bir bilgiyi seçilen bakış açısından sınırlı biçimde genişletir veya daraltır.	Bakış açısına göre dönüştürmeye ilişkin değerlendirilebilir bir ürün bulunmaz.
Kendine özgü yeniden ifade etme	Bilgi ve durumları kendi cümleleriyle, seçilen bakış açısına uygun ve anlam bütünlüğünü koruyan özgün bir anlatımla yeniden ifade eder.	Metindeki temel bilgileri kendi cümleleriyle yeniden ifade eder, bir veya iki cümle kaynak metne yakın kalır veya düşünce akışında kopukluk görülür.	Yönlendirmeyle bir veya iki bilgiyi kendi cümlesiyle yeniden kurar, diğer bilgileri dönüştürmek için desteğe ihtiyaç duyar.	Kendine özgü yeniden ifadeye ilişkin değerlendirilebilir bir metin bulunmaz.

Toplam Puan	..... /9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

18. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	5. Tema: Bilim ve Teknoloji-Konuşma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.K.6.4. İletişimi sürdürmek amacıyla soru sorabilme *a) Bağlamdaki olay, bilgi, durumu belirler.* *b) Bağlamı ve karşısındakini dikkate alarak soru sorar.*

Etkinlik Adı: Yapay Zekâ

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), İzleme Metni (kaynak bağlantısı)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-2)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-2'deki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki Soru Zinciri adlı çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Kaynak video iki kez izletilir; ilk izlemede genel bağlama, ikinci izlemede soru sormaya temel olacak olay, bilgi veya duruma odaklanılması beklenir.
3. İzlenen içerikten hareketle Robot Asel'e yöneltilecek ilk soru hazırlanır. Sorunun bağlamla doğrudan ilişkili olması, karşıdaki kişiyi dikkate alması ve gerçek bir bilgi ihtiyacına yönelmesi beklenir.
4. İkili uygulamada ilk soru Robot Asel rolündeki öğrenciye sözlü olarak yöneltilir. Karşıdaki öğrenci kısa bir cevap verir ve bu cevap çalışma kâğıdına kaydedilir.
5. Verilen cevap dinlenerek cevaptaki bir bilgi veya ayrıntıdan hareketle iletişimi sürdüren bir takip sorusu oluşturulur. Böylece önceden yazılmış bir sorudan farklı olarak cevaba bağlı soru üretme performansı gözlenir.
6. Performans Ek-2'deki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir. Ölçüt profiline dayalı geri bildirimden sonra ilk sorunun veya takip sorusunun aynı bağlamda yeniden kurulmasına fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin performans kanıtına göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin çalışma kanıtı
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü olarak verilir, ilgili performansın yeniden denenmesine fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	İzlediğin bağlamdaki temel bilgiyi açıkça belirlemiş, ilk sorunu hem bağlama hem de Robot Asel'e uygun kurmuşsun. Partnerinin cevabındaki belirli bir bilgiden hareketle yeni bir takip sorusu sorarak iletişimi sürdürmüşsün. Sonraki adım olarak takip sorunu daha ayrıntılı bir açıklama isteyecek biçimde derinleştirebilirsin.
Gelişmekte	Bağlamdaki temel durumu ve ilk soruyu uygun kurmuşsun. Takip sorun konuşmayı sürdürüyor ancak partnerinin verdiği cevaptaki belirli bir ayrıntıyla bağlantısı tam değil. Yeniden denemede cevaptan bir anahtar kelime seçip yeni sorunu doğrudan onun üzerinden kurman uygun olabilir.
Başlangıç	Bağlamdan konuyla ilgili bir bilgi belirlemiş ve bir soru üretmişsin ancak soru ile karşıdaki kişinin cevabı arasındaki bağlantı sınırlı. Önce "Ne öğrendim, şimdi neyi öğrenmek istiyorum?" sorularını yanıtlayıp tek bir açık ilk soru ve cevaba bağlı bir takip sorusu kurman uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Bu etkinliğin ölçütlerine ilişkin değerlendirilebilir bir soru sorma performansı bulunmamaktadır. Videodan tek bir temel bilgi birlikte belirlenebilir, bu bilgiye yönelik bir ilk soru ve örnek bir kısa cevaptan hareketle takip sorusu oluşturması için öğrenciye yeniden fırsat verilebilir.

Eksik veya yanlış öğrenmeleri bulunan öğrencilere aşağıdaki öneriler verilebilir:

Bağlamı ve ilk soruyu büyük ölçüde doğru kurdun. Takip sorun iletişimi sürdürüyor ancak partnerinin verdiği cevaptaki belirli bir ayrıntıya daha açık bağlanabilir. Yeniden denemede cevaptan bir anahtar kelime seç ve sorunu onun üzerinden kur.

Öğretmen, öğrencinin yalnız geliştireceği tek performans kanıtına odaklanır; doğru cevabı doğrudan vermek yerine kısa bir ipucu ve yeniden deneme fırsatı sağlar.

Farklılaştırma

Destekleme

- "Ne biliyorum? - Ne öğrenmek istiyorum? - Karşımdaki kim?" kartı kullanılabilir.
- Takip soruları için "Bunu biraz daha açıklar mısın?", "Bunun nedeni nedir?", "Buna bir örnek verebilir misin?" gibi başlangıçlar sunulabilir.

Zenginleştirme

- Aynı cevaptan hareketle bilgi edinme, gerekçe isteme ve karşılaştırma amaçlı üç farklı takip sorusu üretmeleri; hangi sorunun iletişimin yönünü nasıl değiştirdiğini açıklamaları istenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

Bağlantı: ASEL Cevaplıyor-5. Bölüm Yapay Zekâ Nedir?
SORU ZİNCİRİ

1. İzlediğiniz bağlamda temel olarak ne oluyor / hangi bilgi veya durum öne çıkıyor?

.....

.....

2. Robot Asel'e ilk sorum:

.....

.....

3. Partnerimin / Robot Asel'in kısa cevabı:

.....

.....

4. Bu cevaptan hareketle iletişimi sürdüren takip sorum:

.....

.....

Takip sorusu için düşün:	Cevaptaki hangi kelime veya bilgi yeni sorunu doğurdu? .....
Geri bildirim sonrası yeniden deneme:	Geliştireceğim soru: ☐ İlk soru ☐ Takip sorusu. Yeni hâli: .....

ÖĞRETMEN İÇİN KABUL EDİLEBİLİR KANITLAR / CEVAP REHBERİ

- Bağlam yanıtı, videoda öne çıkan olay/bilgi/durumu doğru yansıttığı sürece farklı biçimlerde kabul edilir.
- İlk soru bağlama ve Robot Asel'e uygun olmalıdır.
- Takip sorusu, partnerin verdiği cevaptaki bir bilgiye dayanmalı ve yeni açıklama/ayrıntı elde etmeye hizmet etmelidir. Cevap alma amacı taşımayan sözde soru zorunlu değildir.

EK-2 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- İzlediği bağlamdaki temel olay, bilgi veya durumu belirleyebilir.
- Bağlamı ve karşımdaki kişiyi dikkate alarak bilgi ihtiyacımı karşılayan açık bir ilk soru sorabilir.
- Verilen cevaptaki bir bilgi veya ayrıntıdan hareketle iletişimi sürdüren bir takip sorusu sorabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Bağlamdaki olay, bilgi veya durumu belirleme	İzleme içeriğinde öne çıkan temel olay, bilgi veya durumu açıkça belirler; soracağı soruya temel olacak ilgili ayrıntıyı da ayırt eder.	Temel olay, bilgi veya durumu doğru belirler; soru sormaya temel olacak ilgili ayrıntı açıklamasında eksiklik bulunur.	Konuyla ilgili bir bilgi veya durumu belirtir; bağlamdaki temel unsuru ayırt etmek için kısa bir yönlendirmeye ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir bağlam kanıtı bulunmaz.
Bağlama ve karşıdakine uygun ilk soru sorma	Bağlamla doğrudan ilişkili, Robot Asel'i ve bilgi ihtiyacını dikkate alan, cevap almaya yönelik açık bir soru sorar.	Soru bağlamla ilişkilidir ve Robot Asel'e yöneliktir ancak bilgi ihtiyacı çok geniş kaldığı için sorunun odağı açıklanmaya ihtiyaç duyar.	Soru konuyla kısmen ilişkilidir, karşıdaki kişiyi veya bilgi ihtiyacını dikkate alacak biçimde yeniden kurmak için desteğe ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir ilk soru bulunmaz.
Cevaba bağlı, iletişimi sürdüren takip sorusu sorma	Karşıdakinin cevabındaki belirli bir bilgi veya ayrıntıyı kullanarak yeni açıklama veya ayrıntı isteyen ve iletişimi doğal biçimde sürdüren bir takip sorusu sorar.	Takip sorusu cevabın konusu ile ilişkilidir ancak cevaptaki belirli bir ayrıntıyı kullanmadığı için bağlantı yüzeysel kalır.	Aynı tema hakkında yeni bir soru sorar, soruyu verilen cevaptaki bilgiye bağlamak için yönlendirmeye ihtiyaç duyar.	Bu ölçüte ilişkin değerlendirilebilir takip sorusu bulunmaz.

Toplam Puan	..... **/9**			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. Bir ölçütte 0 puan yalnız o ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığını gösterir, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa kullanılır.			

19. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	5. Tema: Bilim ve Teknoloji-Yazma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.Y.6.9. Yorumunu yazılı olarak ifade edebilme *a) Yorumlayacağı olay, bilgi, durum vb.ni inceler.* *b) Olay, bilgi, durum vb.ni bağlamdan kopmadan, farklı bakış açısıyla, genişleterek veya daraltarak dönüştürür.* *c) Olay, bilgi, durum vb.ni belirlenen bakış açısıyla kendine özgü biçimde yazısında yeniden ifade eder.* T.Y.6.17. Uygun bağlantı ifadelerini kullanabilme

Etkinlik Adı: Yapay Zekânın Duyguları Olabilir mi?

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1)

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-2)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-2'deki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Metin sessiz olarak okunur.
3. Yapay zekânın insan duygularını hangi yollarla tespit edebildiği ve bu tespitin hangi durumda sınırlı kalabildiği kısa notlarla belirlenir.
4. Öğrenci, öğrenci/öğretmen/ebeveyn/geliştirici/kullanıcı bakış açılarından birini seçer ve bu bakış açısından öne çıkaracağı bilgiyi belirler.
5. Seçilen bilgi bağlamı korunarak gerektiğinde örneklendirilip genişletilir veya temel anlamı korunarak sadeleştirilir. Yorum, öğrencinin kendi cümleleriyle yazılır.
6. Yazıda yorum bildiren dil yapıları ile en az iki farklı anlam ilişkisi kuran uygun bağlantı ifadelerine yer verilir.
7. Ürün Ek-2'deki analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Geri bildirimden sonra yalnız geliştirilmesi gereken bölümün gözden geçirilmesi ve yeniden yazılması için fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Metindeki duygu tespit yolları ile yüz ifadelerinin sınırlılığına ilişkin bilgiyi doğru seçmiş, kullanıcı bakış açısını yazı boyunca korumuş ve bilgiyi kendi örneğinle genişletmişsin. “Ancak” ve “eğer” ifadeleri düşünceler arasındaki ilişkiyi açıklığa kavuşturmuş. Bir sonraki adımda yorumunun sonucunu tek cümlede daha belirginleştirmen uygun olabilir.
Gelişmekte	Metindeki temel bilgiyi doğru yakalamış ve bir bakış açısı seçmişsin. Ancak bazı cümleler kaynak metne çok yakın kalmış, bağlantı ifadeleri de aynı anlam ilişkisini tekrar etmiş. Bir bilgiyi kendi örneğinle yeniden kurup ikinci bir bağlantı türü eklemen yazını güçlendirebilir.
Başlangıç	Yüz ifadelerinin yapay zekâ için bir ipucu olduğunu fark etmişsin. Seçtiğin bakış açısı ve kendi yorumun henüz yazıda yeterince görünür değil. Önce “Ben bir ... olarak bu bilgiden ... sonucunu çıkarıyorum.” cümlesindeki boşlukları tamamlayıp ardından “ancak” cümlesi ekleyerek yeniden denemen uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Yorum yazısına ilişkin değerlendirilebilir bir ürün bulunmamaktadır. Metinden bir duygu tespit yolu ve bir sınırlılık seçilmesi, tek bir bakış açısının işaretlenmesi ve kısa bir cümle başlangıcıyla yazmaya başlanması desteklenebilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Metni incelemede desteğe ihtiyaç görülen öğrenciler için "yürüyüş-ses-yüz ifadesi" ve "sınırlılık" başlıklı iki kutu kullanılabilir.
- Bakış açısı öğretmen tarafından tek seçenek olarak verilebilir, "Bana göre…" ve "Ancak…" cümle başlangıçlarıyla bir paragraf tamamlatılabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden aynı bilgiyi iki farklı bakış açısıyla kısa biçimde yeniden yazmaları ve hangi ayrıntıyı neden genişlettiklerini karşılaştırmaları istenebilir.
- Bağlantı ifadelerinin kurduğu anlam ilişkilerini metin üzerinde göstermeleri sağlanabilir.

EK-1: ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki metni okuyunuz.

YAPAY ZEKÂNIN DUYGULARI OLABİLİR Mİ?

Makineler insanların zekâlarını kullanarak yaptıkları işleri benzer şekilde yerine getirebilir mi?" sorusuyla başlayan yapay zekâ çalışmaları 1950'lerden beri popülerliğini artırarak devam ediyor. Yapay zekâ teknolojileri geçmişte yaşamımızı ve işlerimizi kolaylaştıracak çeşitli programlar ile -mesajlaşma ve veri paylaşma gibi- basit ve sınırlı işlemleri gerçekleştirebiliyordu. Ancak şu an bizimle sohbet edebiliyor, önerilerde bulunabiliyor hatta duygularımızı bile tespit edebiliyor.

Günlük yaşamda birçok duygu deneyimleyebiliyoruz. Ancak uzmanlar genel olarak yedi temel duygu olduğunu söylüyor: korku, öfke, üzüntü, mutluluk, şaşkınlık, iğrenme ve kıskançlık. Dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan birçok topluluktan insanlar bu duyguları benzer yüz ifadeleri ile yansıtıyor. Bu süreç beyinde şu şekilde gerçekleşiyor: İç ve dış uyaranlar, sinir ağları aracılığıyla beyni uyarıyor ve böylece yüz ifadesi, bedensel hareketler ve ses tonu gibi tepkiler ortaya çıkıyor.

Günümüzdeki yapay zekâ teknolojileri duygularımızı belirli özelliklere göre tespit edebiliyor. North Carolina ve Maryland üniversitelerinden araştırmacıların geliştirdiği bir algoritma, insanların yürüyüş şekillerine göre duygularını %80 oranında doğru tahmin edebiliyor. Bazı yapay zekâ teknolojileri kullanıcıların duygularını anlamak için seslerine ihtiyaç duyuyor. Üzerinde en çok çalışılan konu ise yapay zekânın yüz ifadelerindeki çok küçük değişimleri analiz ederek duyguları belirleyebilmesi.

Yapay zekâ yüz ifadelerini kendisine öğretildiği şekilde algılar. Ancak biz duygularımızı her zaman en uygun şekilde ifade edemeyebiliriz. Örneğin hem bir şeye odaklandığımızda hem de bir yerimiz ağrıdığında kaşlarımızı çatabiliyoruz. Ya da mutlu bir haber alınca gülmek yerine ağlayabiliyoruz. Bu nedenle sadece yüz ifadeleri yapay zekânın duyguları tespit etmesinde tek başına yeterli olmayabilir. Araştırmalar yapay zekâ teknolojilerinin karmaşık yüz ifadelerini tanıma konusunda biraz daha gelişmesi gerektiğini gösteriyor.(…)

Mine İmren

(Kısaltılmıştır.)

Kaynakça: Genç, M. (2020). Yapay zekânın duyguları olabilir mi? https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/yapay-zekanin-duygulari-olabilir-mi? adresinden 11.06.2026 tarihinde erişilmiştir.

a. Metindeki bilgileri inceleyiniz ve aşağıdaki kısa notları tamamlayınız.

Yapay zekânın duyguları tespit etme yollarından iki örnek	
Duygu tespitindeki bir sınırlılık	
Seçtiğim bakış açısı	☐ Öğrenci ☐ Öğretmen ☐ Ebeveyn ☐ Geliştirici ☐ Kullanıcı
Bu bakış açısından özellikle vurgulayacağım bilgi	

b. Seçtiğiniz bakış açısından yapay zekânın insan duygularını tespit etmesi hakkındaki yorumunuzu yazınız. Metindeki temel bilgiyi koruyunuz, en az bir bilgiyi örnekle genişletiniz veya sadeleştiriniz. Yorum bildiren ifadeler ve en az iki farklı anlam ilişkisi kuran bağlantı ifadesi kullanınız.

Yorum yazım

EK-2 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Metni inceleyebilir.
- Seçilen bakış açısıyla bilgiyi dönüştürebilir.
- Kendine özgü yorum yazabilir.
- Yorum dili ve uygun bağlantı ifadelerini kullanabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Bilgiyi inceleme	Duygu tespit yollarını ve en az bir sınırlılığı metne uygun biçimde ayırt eder, yorumunda kullanacağı bilgiyi doğru seçer.	Duygu tespit yollarından birini ve sınırlılığı doğru belirler, ikinci tespit yolunu ayırmada eksiklik bulunur.	Yönlendirmeyle metinden en az bir ilgili bilgi seçer, bilgileri ayırt etmede desteğe ihtiyaç duyar.	Metni incelemeye ilişkin değerlendirilebilir not veya seçim bulunmaz.
Bakış açısıyla dönüştürme	Seçtiği bakış açısını tutarlı biçimde sürdürür, bilgiyi bağlamı koruyarak amaçlı biçimde genişletir ve/veya sadeleştirir.	Seçilen bakış açısı yazının ana bölümünde korunur, dönüştürülen bilgilerden biri bu bakış açısıyla tam uyumlu değildir.	Yönlendirmeyle bir bilgiyi seçilen bakış açısından sınırlı biçimde dönüştürür.	Bakış açısıyla dönüştürmeye ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmaz.
Kendine özgü yeniden ifade ve yorum	Bilgiyi kendi cümleleriyle yeniden kurar; kişisel yorumunu açıkça belirtip metindeki bir bilgi, örnek veya gerekçeyle destekler.	Yazının ana düşüncesi kendi cümleleriyle ifade edilir ve yorum vardır fakat sınırlıdır, bir bölüm kaynak metne yakın kalır veya yorum metin kanıtıyla yeterince desteklenmez.	Yönlendirmeyle kısa bir kişisel görüş ve sınırlı yeniden ifade üretir.	Kendine özgü ifade veya yorum kanıtı bulunmaz.
Yorum bildiren dil yapıları	Yorum bildiren dil yapılarını düşüncesini görünür kılacak biçimde doğru ve işlevsel kullanır.	En az bir uygun yorum ifadesi kullanır, kullanım çeşitliliği veya işlevi sınırlıdır.	Verilen cümle başlangıcıyla bir yorum ifadesini kullanır.	Yorum bildiren dil yapısına ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmaz.
Bağlantı ifadeleri	En az iki farklı anlam ilişkisi kuran bağlantı ifadesini doğru ve işlevsel kullanır.	En az iki bağlantı ifadesi kullanır, ifadelerden biri aynı anlam ilişkisini tekrarlar veya bağlama uygun kullanılmaz.	Yönlendirmeyle bir bağlantı ifadesini doğru kullanır.	Bağlantı ifadesi kullanımına ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmaz.

Toplam Puan	..... /15			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	3-15 Yetkin | 8-12 Gelişmekte | 1-7 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

TÜRKÇE / 6. SINIF

20. ETKİNLİK

Tema-Beceri	5. Tema: Bilim ve Teknoloji-Yazma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.Y.6.16. Yazısında açık ve örtük ifadeleri kullanabilme *a) Kullanacağı örtük ileti unsurlarını (söz sanatları, mecaz, deyim, atasözü ve diğer söz varlığı unsurları) belirler.* *b) Yazısında açık ve örtük iletilere bağlama uygun şekilde yer verir.*

Etkinlik Adı: Azı Karar, Çoğu Zarar

Kullanılacak Materyaller	Ölçme ve Değerlendirme Araçları
Çalışma Kâğıdı (Ek-1)	Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-2)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-2'deki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Düzeylerin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Yazının konusu ve açık-örtük ileti arasındaki fark bir örnek üzerinden hatırlatılır.
3. Öğrenciden yazısında kullanacağı en az iki farklı örtük ileti unsurunu seçmesi ve bunları konuya uygun kendi cümleleriyle planlaması istenir.
4. Teknolojinin sağladığı kolaylıklar ve bilinçli kullanımın önemi açık ifadelerle anlatılır, seçilen örtük ileti unsurları bu açık iletileri destekleyecek biçimde yazıya yerleştirilir.
5. Yazı tamamlandıktan sonra öğrenci, hazır örnekleri doğrudan kopyalamadan kullandığını ve örtük ifadelerin bağlama uyduğunu kontrol eder.
6. Ürün Ek-2'deki analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Geri bildirimden sonra uygun olmayan örtük ifade yeniden düzenlenir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Yazında teknoloji kullanımına ilişkin açık iletiler anlaşılır, seçtiğin benzetme ve deyim bu iletileri doğal biçimde destekliyor. Örtük ifadeleri hazır örneklerden kopyalamadan kendi cümlelerinle kurmuşsun. Bir sonraki adımda örtük iletilerden birinin yazının hangi açık düşüncesini güçlendirdiğini metin üzerinde göstermen uygun olabilir.
Gelişmekte	Açık iletiler konuya uygun ve iki örtük unsur seçmişsin. Ancak örtük ifadelerden biri yazının bağlamına tam oturmuyor veya örnek cümleye çok yakın kalıyor. Aynı düşünceyi kendi yaşantından bir durumla yeniden kurman yazını daha doğal hâle getirebilir.
Başlangıç	Teknolojinin bilinçli kullanılması gerektiğini açıkça ifade etmişsin. Örtük ileti unsurunu seçme ve yazıya yerleştirme aşamasında desteğe ihtiyaç duyuyorsun. Önce bir deyim veya benzetme seçip "Bu ifade hangi açık düşüncemi destekliyor?" sorusuna göre tek cümle yazman uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Açık ve örtük ileti kullanımına ilişkin değerlendirilebilir bir yazı bulunmamaktadır. Konuya ilişkin bir açık cümle kurulduktan sonra, öğretmen tarafından verilen iki örtük unsurdan biri seçilerek bu cümleyi destekleyen ikinci cümle oluşturulabilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Öğrencilere iki açık ileti cümlesi verilebilir ve bunları desteklemek üzere deyim/benzetme seçeneklerinden biri seçtirilebilir.
- Hazır örneğin doğrudan kopyalanmaması için "aynı düşünceyi başka sözcüklerle söyle" yönlendirmesi kullanılabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden aynı açık iletiyi iki farklı örtük ileti unsuruyla yeniden ifade etmeleri ve hangi kullanımın bağlama daha uygun olduğunu kısa bir gerekçeyle karşılaştırmaları istenebilir.

EK-1: ÇALIŞMA KÂĞIDI

Konu: "Teknoloji, yaşamımızı pek çok yönden kolaylaştırır. Ancak bilinçsiz kullanıldığında zaman kaybına, sağlık sorunlarına ve iletişim problemlerine yol açabilir." Teknolojinin sağladığı kolaylıkları ve bilinçli kullanımın önemini anlatan kısa bir yazı yazınız.

a. Yazınızda kullanacağınız <u>en az</u> iki farklı örtük ileti unsurunu seçiniz ve kendi cümlenizi planlayınız.

Seçtiğim örtük ileti unsuru	Kendi cümlem	Desteklediği açık düşünce
☐ Benzetme ☐ Karşıtlık ☐ Kişileştirme ☐ Konuşturma ☐ Mecaz ☐ Deyim ☐ Atasözü ☐ Abartma		
☐ Benzetme ☐ Karşıtlık ☐ Kişileştirme ☐ Konuşturma ☐ Mecaz ☐ Deyim ☐ Atasözü ☐ Abartma		

Esin kaynağı
Örnekler yalnızca düşünme desteğidir: "İnternet, bilgiye açılan bir kapıdır." (mecaz), "Her şeyin azı karar, çoğu zarar." (atasözü), "Telefonum bana biraz dinlenmemi hatırlattı." (konuşturma). Bu cümleler doğrudan kopyalanmaz, öğrencinin kendi cümlesi oluşturulur.

b. Yazınızı oluşturunuz. Açık iletileriniz anlaşılır olsun, seçtiğiniz örtük ifadeler açık düşüncelerinizi bağlama uygun biçimde desteklesin.

Yazım

EK-2 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Örtük ileti unsurlarını bağlama uygun belirleyebilir.
- Açık ve örtük iletileri yazıda birbirini destekleyecek biçimde kullanabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Örtük ileti unsurlarını belirleme	Yazının konusuna ve vermek istediği açık iletilere uygun en az iki farklı örtük ileti unsurunu amaçlı biçimde seçer ve kendi cümlesiyle planlar.	Uygun örtük ileti unsurları seçer, seçimlerden biri bağlamla sınırlı uyum gösterir veya planı eksiktir.	Yönlendirmeyle bir uygun örtük ileti unsuru seçer ve kısa bir cümle oluşturur.	Örtük ileti unsuru seçimine ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmaz.
Açık ve örtük iletileri bağlama uygun kullanma	Açık iletileri anlaşılır biçimde verir; örtük ifadeleri bu iletileri doğal, özgün ve anlamı güçlendiren biçimde destekleyecek şekilde kullanır.	Açık ve örtük ifadelere yer verir, örtük kullanımlardan biri bağlama tam oturmaz veya özgünlük sınırlıdır.	Yönlendirmeyle bir açık ileti ve onu destekleyen sınırlı bir örtük ifade kullanır.	Açık ve örtük ileti kullanımına ilişkin değerlendirilebilir bir yazı bulunmaz.

Toplam Puan	..... /**6**			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	5-6 Yetkin | 3-4 Gelişmekte | 1-2 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

21. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	6. Tema: Lider Ruhlar-Dinleme/İzleme
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.D.6.12. Bilgilendirici metinde metin yapılarından hareketle önemli bilgileri belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme *a) Metin yapısından hareketle önemli bilgileri belirler.* *b) Bilgiler arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.*

Etkinlik Adı: Leyla Gencer

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Dinleme/İzleme Metni (Ek-2), "Tarihimizin Gizli Kahramanları 13. Bölüm (Leyla Gencer)" QR kod ve bağlantı

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Cevap Anahtarı (Ek-3), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-4)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-4'teki başarı ölçütlerindeki performans düzeylerinin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Çalışma kâğıdının b, c ve ç bölümlerinin nasıl doldurulacağı kısaca açıklanır.
3. Öğrencilere Leyla Gencer'in yaşamını konu alan bilgilendirici metnin izleneceği veya dinleneceği belirtilir. Dinleme/izleme sırasında öğrencilerden metindeki tarih yıl, önce-sonra ilişkisi ve yaşamın birbirini izleyen aşamalarına dikkat etmeleri istenir.
4. "Tarihimizin Gizli Kahramanları 13. Bölüm (Leyla Gencer)" videosu QR kod veya bağlantı üzerinden izletilir. İnternet erişiminin uygun olmadığı durumlarda Ek-2'deki metin doğal konuşma hızında sesli okunabilir.
5. Dinleme/izleme sırasında önemli görülen bilgiler kısa notlarla kaydedilir. Gerektiğinde metin ikinci kez izletilir veya dinletilir, öğrencilerin notlarını tamamlamalarına zaman verilir.
6. Ek-1'in b bölümünde, önemli bilgileri belirlemeyi kolaylaştıran metin yapısı açıklanır ve bilgiler metindeki zaman/sıra ipuçlarıyla desteklenir.
7. Ek-1'in c bölümünde, metin yapısından yararlanılarak Leyla Gencer'in yaşamındaki önemli bilgiler belirlenir. Başarı ölçütlerindeki performans düzeylerinin ne anlama geldiği açıklanır.

8. Ek-1'in ç bölümünde, öğrenciden belirlenen önemli bilgilerden ikisini seçmesi ve bu bilgiler arasındaki zaman, aşama veya neden-sonuç ilşikisini açıklaması beklenir.
9. Çalışma kâğıtları Ek-3'teki cevap anahtarı dikkate alınarak incelenir ve performans Ek-4'teki analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir.
10. Değerlendirme sonucunda öğrenciye ölçüt profiline dayalı sözlü geri bildirim verilir. Gelişim ihtiyacı görülen ölçüte ilişkin öğrencinin kısa bir düzeltme yapması veya yeniden denemesine olanak sağlanır.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışma kâğıdındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin çalışma kanıtı
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü olarak verilir, gerekli durumda çalışma kâğıdına kısa bir not eklenebilir.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Metni "sıralı-kronolojik" olarak belirlemen ve kararını yıllarla/zaman sırasıyla desteklemen güçlü bir kanıt oluşturuyor. Seçtiğin bilgiler çocukluk, eğitim ve uluslararası kariyer gibi farklı yaşam aşamalarını temsil ediyor. İlişki açıklamasında yalnız sıra değil, seçtiğin iki aşama arasındaki etkiyi de görünür kılman çalışmayı daha da derinleştirebilir.
Gelişmekte	Metindeki zaman sırasını fark etmiş ve önemli bilgilerden bir bölümünü doğru seçmişsin. Ancak çalışma kâğıdında bazı ayrıntılar temel aşamalarla aynı düzeyde ele alınmış. Bir sonraki denemede her bilgi için "Bu bilgi çıkarılırsa Leyla Gencer'in yaşamındaki önemli bir aşama eksik kalır mı?" sorusu kullanılabilir.
Başlangıç	Çalışmanda en az uygun bir ipucu ve Leyla Gencer'in yaşamına ilişkin temel bir bilgi bulunuyor. Bilgiler arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğu henüz açık değil. Metnin iki kısa bölümü yeniden dinlenerek önce hangi olayın gerçekleştiği ve ikinci olayın bununla nasıl bağlantılı olduğu sözlü olarak açıklanabilir.
Performans Gözlenmedi	Çalışma kâğıdında değerlendirilebilir cevap bulunmadığı için bu etkinlikte performans düzeyi belirlenemedi. Metnin kısa bir bölümü yeniden dinletilebilir, bir zaman ifadesi ve buna bağlı önemli bilgi birlikte örneklendirildikten sonra öğrenciye benzer bir bilgiyi seçmesi için yeniden fırsat verilebilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Dinleme/izleme metni kısa bölümlere ayrılabilir.
- 1928, 1949-1950, 1953, 1957 ve 1985 gibi zaman işaretleri görünür bir sıra şablonuna yerleştirilebilir; öğrenciden her zaman işaretinin karşısına metindeki temel gelişmeyi yazması istenebilir.
- Önemli bilgi ile ayrıntı arasındaki fark bir örnek üzerinden modellenebilir.
- İlişki kurmakta zorlanan öğrenciler için "önce-sonra", "bu gelişmenin ardından" veya "bu deneyim ... sürecine zemin hazırladı" gibi cümle başlangıçları sunulabilir.
- Ardından aynı çalışma daha az ipucuyla yeniden yapılabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden aynı önemli bilgiler arasından iki farklı ilişki türü seçmeleri istenebilir: örneğin bir çift bilgiyi kronolojik ardışıklık, başka bir çift bilgiyi neden-sonuç/etki açısından açıklayabilirler.
- Ardından bu ilişkileri kısa bir zaman çizelgesi veya kavram haritasında gösterebilir ve hangi gösterimin metindeki önemli bilgileri daha açık ortaya koyduğunu gerekçelendirebilirler.
- Çalışma yeni bir öğrenme hedefi eklemeden aynı çözümleme becerisini derinleştirmeleri istenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

a. "Tarihimizin Gizli Kahramanları | 13. Bölüm (Leyla Gencer)" adlı içeriği izleyiniz/dinleyiniz..

b. İzlediğiniz/dinlediğiniz metinde önemli bilgileri belirlemenize yardımcı olan metin yapısı nedir? Kararınızı metindeki zaman veya sıra bildiren ifadelerle açıklayınız.

Metin yapısı:

.....

Kararımı destekleyen zaman/sıra ipuçları:

.....

Açıklamam:

.....

c. Metin yapısından yararlanarak Leyla Gencer'in yaşamındaki önemli bilgileri yazınız. Temel yaşam aşamalarını gösteren bilgileri ayrıntılardan ayırınız.

Sıra	Önemli bilgi
1	
2	
3	
4	
5	
6	

ç. Yukarıdaki bilgilerden ikisini seçiniz ve aralarındaki ilişkiyi açıklayınız. İlişki; zaman sırası, aşamalar arasındaki bağlantı veya neden-sonuç biçiminde açıklanabilir.

Seçtiğim ilk bilgi:

.....

Seçtiğim ikinci bilgi:

.....

İki bilgi arasındaki ilişki:

.....

.....

EK-2 DİNLEME / İZLEME METNİ

TARİHİN GİZLİ KAHRAMANLARI – LEYLA GENCER

Ne zaman bir gösteri izleyecek olsam sahneye çıkmayı bekleyen sanatçının neler hissettiğini merak ederim. Heyecan, endişe, coşku, cesaret… Hele bir de binlerce seyirci onu bekliyorsa!.. İsmi tüm dünyada Diva sıfatıyla anılıyordu. Yeteneği, tutkusu ve azmi ile müzik dünyasında bir ekole dönüşmüşse, bu sanatçı Leyla Gencer ise, sahne öncesinde kalbi nasıl çarpıyordu diye düşünürüm.

1928 yılında İstanbul Polonezköy'de Polonyalı bir anne ve Safranbolulu bir babanın kızı olarak dünyaya gelir. Edebiyata, tiyatro ve müziğe büyük merakı olan bir çocuktur. "Ben 9 yaşımdan beri bir sesim olduğunu biliyordum, her zaman şarkı söylerdim." diyen Leyla Gencer, okuduğu bazı tiyatro oyunlarının tüm rollerini ezberleyerek, evde çalan plaklardaki aryaları söyleyerek büyür. Bugün İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı olarak bilinen, o zamanın İstanbul Belediye Konservatuarında eğitim almaya başlar. O yıl kendisine bir hedef belirler. La Scala Operası'nda söyleyecektir.

Ren Jolen Bevy, Muhittin Sadak ve Cemal Reşit Rey'den müzik dersleri alır. Ünlü soprano Giannina Arangi-Lombardi'nin İstanbul'u ziyaret ettiğini öğrenen Leyla sınıf arkadaşıyla birlikte onun kaldığı evin adresini bulur. Lombardi; bu genç, davetsiz misafirleri dinlemeyi kabul eder. Leyla'nın söylediği aryadan etkilenen ünlü soprano ona şan dersleri vermeye ikna olmuştur. Bu derslerin sonunda Lombardi, genç Leyla'ya bir gün La Scala'nın büyük kapısının ona açılacağını müjdeler. Lombardi, onu biraz daha çalışmak için Ankara'ya davet eder. Gencer ise hiç tereddüt etmeden bu teklifi kabul eder ve konservatuvarı bırakarak 1949 yılında Ankara'ya gider. 1950'de ilk kez sahneye çıkar.

O sırada, Devlet Operası ve Tiyatrosunun başında olan Muhsin Ertuğrul ona en çok inanan kişilerin başında gelecek, 8 yıl sonra La Scala sahnesine çıkacağı ilk gece göndereceği bir mektupla Leyla Gencer'e güç verecektir. Gencer 1953 yılında, Roma'da bir resital vermesi için görevlendirilir. Henüz 20'li yaşlarında verdiği ve İtalyan radyosunda canlı yayınlanan bu konser bittiğinde radyonun telefonları kilitlenir. Dinleyiciler bu muhteşem sopranonun kim olduğunu öğrenmek istemektedir. Ertesi gün Napoli'ye giderek San Carlo Operası'nın seçmelerine katılır. Aryasını bitirdiğinde opera yöneticisinin onun için bir teklifi vardır: Yakında sahnelenecek bir operada başrol oynaması. Ancak bütün rolü İtalyanca olarak ezberlemesi gerekecektir. Dört gün kapanarak gece gündüz çalıştıktan sonra 10.000 kişi önünde sahneye çıkar ve seyirciyi öyle büyüler ki bu temsilden sonra başrol teklifleri ardı ardına gelir. 1957 yılında "Bir gün ya orada söylerim ya da ölürüm." dediği La Scala'dan beklediği haber gelir. "Şu Türk soprano gelsin, dinleyelim." Böylece genç bir kız iken kurduğu hayal gerçekleşir. Opera dünyasının mabedi sayılan, kendi deyişiyle tılsımlı La Scala'nın kapıları Leyla Gencer'e açılır.

Baştan beri kaderi olduğuna inandığı La Scala'daki ilk gecesinde korku içinde sahneye çıkmayı beklerken Muhsin Ertuğrul'un mektubu gelir. "Senin muvaffak olman bizim için dünya sanat tarihinde bir dönüm noktası olacak. Asırlardır bize kapalı olan büyük bir sanat mabedinin ulu kapısı ilk defa bize açılacak." Leyla Gencer o gece temsil bittiğinde alkıştan inleyen salonda 25 yıl boyunca "Prima donna"* olarak söyler. Eleştirmenlerin "O, yeryüzündeki tüm duyguları ifade edebilecek bir sese sahip." dediği Leyla Gencer olağanüstü dramatik gücü, geniş ses yelpazesi, usta tekniği ve yorumuyla dünya seyircisini derinden sarsar. 23 bestecinin 72 eserini kapsayan Gencer'in repertuarı dünyada rekor sayılabilecek bir sayıdadır.

1985'te opera sahneleriyle vedalaşır. 1981 yılından sonra La Scala'nın akademisinde sanat yönetmenliği ve eğitmenlik yaparak geleceğin sanatçılarını yetiştirme görevi üstlenir.

Milano'da yaşayan Gencer, ismini değiştirmeyi ve İtalyan vatandaşlığına geçmeyi hiçbir zaman kabul etmez. Yer aldığı her afişte, her röportajda Ankara Devlet Opera sanatçısı olduğunun belirtilmesini şart koyar. Köklerine duyduğu bağı hiçbir zaman koparmaz. Temsiller, konserler ve seminerler için ne zaman kendisine ihtiyaç duyulsa ülkesine gelir.

20. yüzyıl opera dünyasına damgasını vuran Leyla Gencer, dünyanın onu tanıdığı ismiyle La Diva Turca bugün de mucize sesi, yorumu, çalışkanlığı ve kendine olan inancıyla geleceğin sanatına ve sanatçılarına ışık tutmaya devam ediyor.

*Prima donna: İtalyanca kökenli bir terim olup opera ve tiyatroda baş kadın şarkıcı veya oyuncu anlamına gelir.

Kaynakça: Tarihimizin Gizli Kahramanları | 13. Bölüm (LEYLA GENCER)

EK-3 CEVAP ANAHTARI

b. Metin yapısı ve gerekçe

Beklenen yanıt: Metin sıralı-kronolojik yapıdadır. Leyla Gencer'in yaşamı çocukluk yıllarından eğitimine, sahneye çıkışından uluslararası başarılarına ve sonraki mesleki dönemine doğru zaman sırasıyla aktarılır. 1928, 1949, 1950, 1953, 1957 ve 1985 gibi tarihler; "o yıl", "ertesi gün", "8 yıl sonra", "sonra" gibi ifadeler bu yapıyı görünür kılar.

Not: Öğrencinin "kronolojik/sıralı yapı" anlamını doğru kurması ve kararını metindeki uygun zaman/sıra ipuçlarıyla desteklemesi yeterlidir; örnek ifadelerle birebir aynı cümleleri kullanması beklenmez.

c. Önemli bilgiler

• 1928'de İstanbul Polonezköy'de dünyaya geldi ve çocukluk yıllarında müzik/tiyatroya ilgi duydu.

• İstanbul Belediye Konservatuvarında eğitim almaya başladı ve La Scala'da sahne alma hedefini belirledi.

• Giannina Arangi-Lombardi ile çalışması eğitiminde önemli bir aşama oldu; 1949'da Ankara'ya gitti.

• 1950'de ilk kez sahneye çıktı; 1953'te Roma'daki resitali ve San Carlo Operası süreci uluslararası kariyerini güçlendirdi.

• 1957'de La Scala'ya davet edildi ve uzun yıllar uluslararası opera sahnelerinde yer aldı.

• 1981 sonrasında La Scala akademisinde sanat yönetmenliği/eğitmenlik yaptı; 1985'te opera sahnelerine veda etti.

Değerlendirme notu: Öğrencinin seçtiği bilgiler yukarıdaki örneklerle birebir aynı olmak zorunda değildir. Temel ölçüt, seçilen bilgilerin Leyla Gencer'in yaşamındaki önemli aşamaları temsil etmesi ve metnin kronolojik yapısıyla ilişkilendirilebilmesidir. Ebeveyn kökeni, tek bir anekdot veya ikincil betimlemeler tek başına "önemli bilgi" sayılmaz.

ç. Bilgiler arasındaki ilişki

Örnek bilgi çifti	İlişki açıklaması
Lombardi'den ders alması → La Scala'ya davet edilmesi	Müzik eğitimindeki bu gelişim, uluslararası sahnelere hazırlanmasına ve La Scala hedefinin gerçekleşmesine zemin hazırlayan aşamalardan biridir.
1949'da Ankara'ya gitmesi → 1950'de ilk kez sahneye çıkması	Bu iki bilgi birbirini zaman bakımından izleyen kariyer aşamalarıdır; Ankara'ya geçişinin ardından profesyonel sahne deneyimi başlar.
1953 Roma/San Carlo deneyimi → 1957 La Scala	İtalya'daki görünürlüğünün ve başrol deneyimlerinin artması, La Scala'ya uzanan uluslararası kariyer sürecinin önemli aşamalarını oluşturur.

Not: Farklı fakat metinle tutarlı bilgi çiftleri ve ilişki açıklamaları kabul edilir. Puanlama cevap anahtarındaki örneklerin sayısına göre değil, Ek-4'teki performans betimlemelerine göre yapılır

EK-4 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Dinlediğim/izlediğim bilgilendirici metnin yapısını zaman ve sıra ipuçlarından yararlanarak belirleyebilirim.
- Metin yapısından yararlanarak Leyla Gencer'in yaşamındaki önemli bilgileri ayrıntılardan ayırabilirim.
- Seçtiğim önemli bilgiler arasındaki zaman, aşama veya neden-sonuç ilişkisini açıklayabilirim.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Başlangıç düzeyi sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnızca ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Değerlendirme ölçütü	3 Yetkin	2 Gelişmekte	1 Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
1. Metin yapısından yararlanarak çözümleme	Metni sıralı-kronolojik yapı olarak doğru çözümler; kararını metindeki tarih, zaman veya ardışıklık ipuçlarıyla tutarlı biçimde gerekçelendirir ve bu yapıyı önemli bilgileri seçerken kullanır.	Metnin kronolojik düzenini doğru fark eder ve uygun bir zaman/sıra ipucuyla ilişkilendirir; yapıyı önemli bilgileri seçmede genel olarak kullanır ancak gerekçe veya bağlantı tam açıklık kazanmaz.	Yönlendirmeyle olayların zaman sırasına göre düzenlendiğini fark eder; metinden uygun bir zaman ipucu gösterebilir fakat bunun önemli bilgileri belirlemeye nasıl yardım ettiğini açıklamakta zorlanır.	Metin yapısından yararlanmaya ilişkin değerlendirilebilir yanıt veya çalışma kanıtı bulunmaz.
2. Önemli bilgileri belirleme	Çocukluk/eğitim, kariyer başlangıcı, uluslararası başarı ve sonraki mesleki dönem gibi farklı temel aşamaları temsil eden bilgileri seçer; anekdot ve ikincil ayrıntıları temel bilgilerden ayırır.	Metnin birden fazla temel aşamasına ilişkin doğru bilgiler seçer; buna karşın bir temel aşamayı atlayabilir veya bir ikincil ayrıntıyı önemli bilgiyle aynı düzeyde ele alabilir.	Yönlendirmeyle metindeki bir temel yaşam aşamasına ilişkin doğru bilgi seçer; seçimin geri kalanında ayrıntı ile önemli bilgi ayrımı belirgin değildir.	Metindeki önemli bilgileri belirlemeye ilişkin değerlendirilebilir yanıt veya çalışma kanıtı bulunmaz.
3. Bilgiler arasındaki ilişkiyi ortaya koyma	Seçtiği iki önemli bilgi arasındaki kronolojik, aşamalı veya neden-sonuç bağlantısını açıklar; ilişkinin yönünü metindeki gelişmelerle tutarlı biçimde gösterir.	Seçtiği iki önemli bilgi arasında uygun bir ilişki kurar; ilişkinin yönü doğrudur ancak açıklama, bağlantının nasıl oluştuğunu tam olarak ortaya koymaz.	Yönlendirmeyle iki önemli bilgi arasında önce-sonra ya da temel bir bağlantı kurar; ilişkinin niteliğini açıklaması sınırlı kalır.	Bilgiler arasındaki ilişkiye ilişkin değerlendirilebilir yanıt veya çalışma kanıtı bulunmaz.

Toplam Puan	..... /9			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	8-9 Yetkin | 5-7 Gelişmekte | 1-4 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde değerlendirilebilir kanıt yoksa)			
Kullanım Notu	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme, izleme ve yeniden deneme kararları toplam puandan çok ölçüt profiline göre verilir.			

22. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	6. Tema: Lider Ruhlar-Konuşma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.K.6.18. Hazırlıklı konuşmasını yapılandırabilme *a) Konuşma sürecini planlar.* *b) Plana uygun hazırlık yapar.* *c) Konuşma içeriğine yönelik metin veya taslak hazırlar.* *ç) Dinleyici/izleyici kitlesinden gelebilecek sorulara yönelik tahminde bulunur.* *d) Konuşmasını yapar.* T.K.6.23. Konuşmasında beden dilini kullanabilme *a) Dinleyicilerle/izleyicilerle göz teması kurar.* *b) Baş, el, kol, bacak ve bedenin genel duruşunu içeriğe uygun kullanır.* *c) İçeriğe uygun olarak yaygın yüz ifadelerini kullanır.*

Etkinlik Adı: İsmini Tarihe Yazdıranlar

Kullanılacak Materyaller	Ölçme ve Değerlendirme Araçları
Öğrenci Hazırlık ve Konuşma Planı (Ek-1), konuşma kürsüsü (varsa), öğrencinin hazırladığı görseller	Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-2)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-2'deki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Başarı ölçütlerindeki performans düzeylerinin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Cahit Arf, Naim Süleymanoğlu veya Sabiha Gökçen'den biri seçilir ve seçilen kişi hakkında güvenilir kaynaklardan araştırma yapılır.
3. Ek-1 kullanılarak konuşmanın amacı, hedef kitlesi, yaklaşık süresi, anahtar kelimeleri ve kullanılacak destekleyici görseller planlanır.
4. Araştırmadan seçilen bilgiler sıraya konur; giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini içeren kısa bir konuşma taslağı hazırlanır.
5. Dinleyicilerden gelebilecek en az iki soru tahmin edilir ve bu sorulara ilişkin kısa hazırlık notları oluşturulur.

6. Konuşma öncesinde öğrencilere göz teması, beden duruşu, el-kol hareketleri ve yüz ifadelerinin içeriğe uygun kullanımı hatırlatılır; konuşma mekânında konum ve sesin duyulabilirliği kontrol edilir.
7. Öğrenci yaklaşık iki dakikalık hazırlıklı konuşmasını, taslağından ve kısa notlarından yararlanarak yapar. Konuşma sonunda dinleyicilerden gelebilecek sorular için kısa bir etkileşim alanı sağlanır.
8. Planlama belgeleri ile konuşma performansı birlikte Ek-2'deki analitik dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir. Geri bildirimden sonra öğrenciye seçilen bir ölçüt üzerinde kısa bir yeniden deneme fırsatı verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:

- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Konuşma planında amaç, hedef kitle ve akışı açık biçimde belirlemiş; giriş-gelişme-sonuç taslağını bu plana uygun hazırlamışsın. Konuşma sırasında göz temasını korumuş ve el-kol hareketlerini vurguladığın bilgilerle uyumlu kullanmışsın. Bir sonraki adımda tahmin ettiğin sorulardan birine vereceğin yanıtı daha kısa ve doğrudan hâle getirmen etkileşimi güçlendirebilir.
Gelişmekte	Araştırma notların ve konuşma taslağın hazır, konuşmanın genel yapısı anlaşılır. Ancak hedef kitleyi planına nasıl yansıttığın ve yüz ifadelerini içerikle nasıl eşleştirdiğin her bölümde belirgin değil. Bir sonraki denemede sonuç bölümündeki ana mesajı hedef kitlene yönelik tek bir cümleyle planlaman ve bu cümleyi söylerken göz teması kurman uygun olabilir.
Başlangıç	Seçtiğin kişiyle ilgili bazı bilgiler toplamışsın ve konuşmaya başlamışsın. Plan, taslak ve soru tahmini henüz konuşmayı yeterince desteklemiyor. Önce Ek-1'deki "Girişte söyleyeceğim" ve "Gelebilecek soru" alanlarını birer kısa cümleyle tamamlayıp yalnız giriş bölümünü yeniden sunman uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Planlama taslağı veya değerlendirilebilir bir konuşma performansı bulunmamaktadır. Bir kişi seçilmesi, konuşmanın amacı ve giriş cümlesinin hazırlanmasıyla başlanarak kısa bir prova yapılması desteklenebilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Planlama ölçütlerinde desteğe ihtiyaç görülen öğrenciler için Ek-1'in ilgili satırları örnek bir konuşma üzerinden birlikte doldurulabilir.
- Taslak üç kısa kutuya bölünebilir, öğrenciye anahtar sözcük kartları ve güvenilir kaynaktan seçilmiş sınırlı bilgi verilebilir.
- Beden dili için kısa model gösterme ve yalnız bir ölçüte odaklanan tekrar sunumu yapılabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden aynı konuşmayı farklı bir dinleyici kitlesi için yeniden planlamaları ve yalnız plan/taslak üzerinde hangi bilgileri öne çıkaracaklarını, hangi soruları bekleyeceklerini ve beden dilinde neyi değiştireceklerini açıklamaları istenebilir.

EK-1 ÖĞRENCİ HAZIRLIK VE KONUŞMA PLANI

a. Cahit Arf, Naim Süleymanoğlu veya Sabiha Gökçen'den birini seçiniz ve güvenilir kaynaklardan kısa bir araştırma yapınız.

Seçtiğim kişi	
Konuşmamın amacı	
Dinleyici/izleyici kitlem	
Yaklaşık konuşma sürem	Yaklaşık 2 dakika
Anahtar sözcüklerim	
Kullanacağım görsel/araç (varsa)	

b. Araştırma hazırlığınızı tamamlayınız.

Kaynağım	Bu kaynaktan aldığım temel bilgi	Konuşmada kullanacağım bölüm

c. Konuşma taslağınızı kısa notlarla hazırlayınız.

Bölüm	Kısa taslak / not
Giriş	
Gelişme	
Sonuç	

ç. Dinleyicilerden gelebilecek iki soruyu tahmin ediniz ve kısa hazırlık notu yazınız.

Tahmin ettiğim soru	Kısa hazırlık notum

d. Konuşmanızı yaparken taslağınızdan kısa notlar olarak yararlanınız, metni baştan sona okumayınız. Dinleyicilerle göz teması kurunuz, beden duruşu ve hareketlerinizi içeriğe uygun kullanınız, gerektiğinde yüz ifadelerinizden yararlanınız.

EK-2 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Hazırlıklı konuşmayı planlayabilir ve hazırlayabilir.
- Konuşma taslağı oluşturabilir.
- Olası soruları öngörebilir.
- Taslağa dayalı konuşma yapabilir.
- Göz teması, beden duruşu/hareketleri ve yüz ifadelerini içeriğe uygun kullanabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Konuşma sürecini planlama	Amaç, dinleyici kitlesi, süre, anahtar kelimeler ve konuşma akışına ilişkin kararları birbiriyle uyumlu biçimde planlar.	Planın temel öğelerini belirler; amaç, dinleyici kitlesi, süre, anahtar kelimeler veya akıştan birinin diğerleriyle bağlantısı açık değildir.	Yönlendirmeyle konuşmanın amacı ve akışına ilişkin temel kararları belirler, diğer plan öğelerini tamamlamak için desteğe ihtiyaç duyar.	Planlamaya ilişkin değerlendirilebilir bir kanıt bulunmaz.
Plana uygun hazırlık yapma	Güvenilir kaynaklardan seçtiği bilgileri plana göre sıralar, kısa not ve destekleyici araçlarını konuşmanın amacına uygun hazırlar.	Araştırma notları plana uygundur, seçilen bilgilerden biri konuşmanın amacıyla ilişkisi zayıf veya sıralamadaki yeri belirsizdir.	Yönlendirmeyle konuşmanın amacıyla ilgili iki bilgi ve kısa not hazırlar, bunları planın ilgili bölümüne yerleştirmek için desteğe ihtiyaç duyar.	Hazırlığa ilişkin değerlendirilebilir bir kanıt bulunmaz.
Konuşma taslağı hazırlama	Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri belirgin; içerik sırası ve ana mesajı açık bir taslak hazırlar.	Taslağın genel yapısı anlaşılırdır, bir bölümün işlevi veya içerik sırası yeterince belirgin değildir.	Verilen şablonla giriş, gelişme veya sonuç bölümlerinden en az ikisini kısa notlarla oluşturur.	Taslağa ilişkin değerlendirilebilir bir kanıt bulunmaz.
Gelebilecek soruları tahmin etme	Dinleyici kitlesine ve konuşma içeriğine uygun olası soruları öngörür, sorulara ilişkin kısa hazırlık notları oluşturur.	Konuşma içeriğiyle ilişkili olası soruları tahmin eder, sorulardan biri hedef kitlenin bilgi ihtiyacını tam yansıtmaz veya hazırlık notu eksik kalır.	Yönlendirmeyle konuşma içeriğine ilişkin en az bir olası soru belirler.	Soru tahminine ilişkin değerlendirilebilir bir kanıt bulunmaz.
Konuşmasını yapma	Taslağını doğal biçimde kullanarak planlı, anlaşılır ve ana mesajı belirgin bir hazırlıklı konuşma yapar; metni baştan sona okumaz.	Konuşma taslağa uygun ilerler, bir bölümde akış kopar veya öğrenci notları cümle cümle okumaya yönelir.	Kısa bir bölümde taslaktan yararlanarak anlamlı bir konuşma sürdürür, akışı korumada yönlendirmeye ihtiyaç duyar.	Değerlendirilebilir bir konuşma performansı bulunmaz.
Göz teması	Konuşmanın akışını bozmadan farklı dinleyicilerle doğal göz teması kurar.	Konuşmanın belirli bölümlerinde göz teması kurar, notlara yönelme nedeniyle göz teması kesintiye uğrar.	Kısa bir hatırlatmayla konuşmanın belirli bir bölümünde dinleyiciyle göz teması kurar; göz temasını akış boyunca sürdürmek için desteğe ihtiyaç duyar.	Göz temasına ilişkin değerlendirilebilir bir performans bulunmaz.

Beden duruşu ve hareketler	Duruşunu ve baş/el/kol hareketlerini içeriği vurgulayacak, dikkat dağıtmayacak biçimde kullanır.	Beden duruşu konuşmaya uygundur, bir hareket içeriği desteklemeyen biçimde tekrarlanır veya dikkati dağıtır.	Model gösterme veya hatırlatmayla uygun bir duruş veya hareket kullanır, süreklilik göstermez.	Beden duruşu ve hareketlere ilişkin değerlendirilebilir bir performans bulunmaz.
Yüz ifadeleri	İçeriğin duygu ve anlamına uygun yüz ifadelerini doğal biçimde kullanır.	Konuşmanın belirli bir bölümünde içeriğe uygun yüz ifadesi kullanır, diğer bölümlerde ifade ile içerik arasındaki bağ belirgin değildir.	Hatırlatmayla belirli bir bölümde içeriğe uygun yüz ifadesi kullanır.	Yüz ifadelerine ilişkin değerlendirilebilir bir performans bulunmaz.

Toplam Puan	..... **/24**			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	20-24 Yetkin | 12-19 Gelişmekte | 1-11 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

23. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	6. Tema: Lider Ruhlar-Yazma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.Y.6.10. Yazılı olarak özetleyebilme *a) Olay, bilgi, durum vb.ni çözümler.* *b) Çözümlemeden hareketle önemli ve önemsiz bilgileri sınıflandırır.* *c) Önemli bilgileri kronolojik akışa ve/veya düşünce akışına uygun olarak kendi cümleleriyle ifade eder.* T.Y.6.17. Uygun bağlantı ifadelerini kullanabilme

Etkinlik Adı: İz Bırakan Bir Yaşam

Kullanılacak Materyaller

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Çoklu Ortam İçeriği

Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-2)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Başarı ölçütlerindeki performans düzeylerinin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı dağıtılır ve Aziz Sancar'ın öğrencilik yılları ile bilimsel çalışmalarını konu alan çoklu ortam içeriği izletilir.
3. İzleme sırasında temel olay/bilgiler kısa notlarla kaydedilir. Ardından bu notlar "önemli" ve "ayrıntı" olarak sınıflandırılır.
4. Önemli bilgiler kronolojik/düşünce akışına göre sıralanır ve özet için kısa bir plan oluşturulur.
5. Önemli bilgiler kaynak cümleler kopyalanmadan, öğrencinin kendi cümleleriyle yaklaşık 70-90 kelimelik bir haber özeti hâline getirilir.
6. Özetin akışına uygun bağlantı ifadeleri kullanılır, bağlantı ifadelerinin sayısından çok bağlantı ifadesinin anlam ilişkisini bağlama uygun kullanmasına dikkat edilir.
7. Ürün Ek-2'deki analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Geri bildirimden sonra sonra öğrencilere gereksiz ayrıntı çıkarma, sıralama veya bağlantı ifadesini düzeltmesi için yeniden deneme fırsatı verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:
• Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
• Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
• Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım
Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	İzlediğin içerikteki temel bilgileri ayrıntılardan ayırmış, önemli olayları uygun sıraya koymuş ve kendi cümlelerinle bütünlüklü bir haber özeti oluşturmuşsun. Bağlantı ifadeleri olaylar arasındaki ilişkiyi destekliyor. Bir sonraki adımda özette kalması gerekmeyen ayrıntıları çıkararak anlatımı daha etkili hâle getirebilirsin.
Gelişmekte	Önemli bilgilerin çoğunu seçmiş ve genel sırayı korumuşsun. Özette bir-iki ayrıntı gereksiz, bazı bağlantı ifadeleri de akışı tam desteklemiyor. "Bu bilgi çıkarılırsa özetin temel anlamı değişir mi?" sorusuyla gereksiz ayrıntıyı belirleyip geçişi yeniden düzenlemen uygun olabilir.
Başlangıç	İçerikten birkaç önemli bilgiyi not etmişsin ancak önemli-ayrıntı ayrımı ve olay sırası henüz yeterince görünür değil. Önce üç önemli bilgiyi seçip numaralandırman, ardından bu üç bilgiyi kendi cümlelerinle birleştirmen uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Özetleme sürecine ilişkin değerlendirilebilir not, sınıflandırma veya özet bulunmamaktadır. Çoklu ortamdan üç temel bilgi birlikte seçilip "önce-sonra-son olarak" sırasıyla kısa cümlelere dönüştürülerek başlanabilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- İçerik, kısa bölümler hâlinde yeniden izletilebilir.
- Öğrenciye "Önemli bilgi / Ayrıntı" kartları verilebilir; üç önemli bilgi seçildikten sonra "önce, ardından, sonunda" gibi temel bağlantılarla kısa bir özet kurulabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden aynı içeriği daha kısa bir özet hâline getirmeleri ve tekrar oluşturdukları metinde hangi ayrıntıları neden çıkardıklarını açıklamaları istenebilir.
- Bağlantı ifadelerini farklı anlam ilişkileriyle değiştirmeleri sağlanabilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

a. İçeriği izlerken dört temel bilgi/olay not ediniz.

No	
1	
2	
3	
4	

b. Notlarınızı önemli bilgi ve ayrıntı olarak sınıflandırınız.

Önemli Bilgiler	Ayrıntılar

c. Önemli bilgileri oluş/düşünce sırasına göre numaralandırınız ve yaklaşık 70-90 kelimelik haber özetinizi kendi cümlelerinizle yazınız. Akışa uygun bağlantı ifadelerini işlevsel biçimde kullanınız.

Haber özetim

EK-2 ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- İçeriği çözümleyebilir.
- Önemli ve önemsiz bilgileri ayırabilir.
- Önemli bilgileri uygun akışta kendi cümleleriyle özetleme.
- Bağlantı ifadelerini işlevsel kullanma.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı, performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
İçeriği çözümleme	Çoklu ortam içeriğindeki temel olay, bilgi ve durumları doğru biçimde çözümler; notlarına göre anlamlı bir içerik haritası oluşturur.	Dört temel bilgi veya olaydan üçünü doğru seçer, bir önemli bilgi eksik kalır veya bir ayrıntı temel bilgi olarak öne çıkar.	Yönlendirmeyle içerikten iki temel bilgi seçer, diğer bilgileri ayırt etmek için desteğe ihtiyaç duyar.	Çözümlemeye ilişkin değerlendirilebilir not veya seçim bulunmaz.
Önemli ve önemsiz bilgileri sınıflandırma	Önemli bilgileri ayrıntılardan amaca uygun biçimde ayırır, özette gereksiz ayrıntıya yer vermez.	Notların önemli-ayrıntı ayrımını yapar, bir önemli bilgiyi ayrıntıya veya bir ayrıntıyı önemli bilgiye yerleştirir.	Yönlendirmeyle en az iki önemli bilgiyi ayrıntılardan ayırır.	Sınıflandırmaya ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmaz.
Akışa uygun kendi cümleleriyle özetleme	Önemli bilgileri kronolojik ve/veya düşünce akışına uygun, kendi cümleleriyle açık ve bütünlüklü bir özet hâline getirir.	Genel akış korunur, sıralamada sınırlı sorun veya kaynak ifadeye yakın cümleler bulunur.	Yönlendirmeyle seçtiği iki veya üç önemli bilgiyi kısa ve sıralı cümlelerle ifade eder, bütünlüklü özet kurmak için desteğe ihtiyaç duyar.	Özetlemeye ilişkin değerlendirilebilir bir metin bulunmaz.
Uygun bağlantı ifadeleri	Bağlantı ifadelerini kurdukları anlam ilişkisine uygun ve metnin akışını destekleyecek biçimde kullanır.	Bağlantı ifadelerini akışta kullanır, ifadelerden biri gereksiz tekrarlanır veya kurduğu anlam ilişkisine uymayan yerde kullanılır.	Yönlendirmeyle temel bir bağlantı ifadesini doğru kullanır.	Bağlantı ifadesi kullanımına ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmaz.

Toplam Puan	..... /12			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	10-12 Yetkin | 6-9 Gelişmekte | 1-5 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

Ortaokullarda Sınıf İçi Ölçme ve
Değerlendirme Süreçlerinde Öğretmenlerin Güçlendirilmesi

24. ETKİNLİK

TÜRKÇE / 6. SINIF

Tema-Beceri	6. Tema: Lider Ruhlar-Yazma
Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	T.Y.6.12. Yazılı üretiminde ve yazılı etkileşiminde tartışabilme *a) Düşüncelerini savunurken önermelerine yönelik mantıklı temellendirme yapar.* *b) Varsa içerikteki tutarsız, geçersiz görüş ve bilgiyi tespit eder.* *c) Doğru görüş ve bilgiyi kabul eder; tutarsız, geçersiz görüş ve bilgiyi çürütür.*

Etkinlik Adı: Cüzdanlarımızdaki Gizli Kahraman

Kullanılacak Materyaller	Ölçme ve Değerlendirme Araçları
Çalışma Kâğıdı (Ek-1)	Çalışma Kâğıdı (Ek-1), Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek-2)

Etkinlik Uygulama Yönergesi ve Aşamaları

1. Etkinliğin amacı ve Ek-2'deki başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır. Başarı ölçütlerindeki performans düzeylerinin ne anlama geldiği açıklanır.
2. Ek-1'deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır, metin sessiz olarak okunur.
3. İki görüşte yer alan iddialar metindeki bilgilerle karşılaştırılır, doğru kabul edilebilecek bilgiler ile tutarsız/geçersiz ifadeler çalışma kâğıdında ayrılır.
4. Öğrenci savunacağı görüşü belirler, görüşünü destekleyen en az iki metin kanıtı seçer ve çürüteceği en az bir iddiayı karşı kanıtla eşleştirir.
5. Görüş, gerekçe, metin kanıtı, karşı görüşe cevap ve sonuç ilişkisini içeren kısa bir tartışma paragrafı yazılır.
6. Ürün Ek-2'deki analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Geri bildirimden sonra kanıt veya çürütme bölümünün yeniden düzenlenmesine fırsat verilir.

Geri Bildirim ve Yönlendirme

Geri bildirim, hazır cümlelerin öğrenciye aynen verilmesi biçiminde kullanılmaz; öğrencinin çalışmasındaki kanıta göre uyarlanır. Her geri bildirim üç öge içerir:
- Güçlü yön ve buna ilişkin kanıt
- Gelişim ihtiyacı ve ilgili ölçüt
- Öğrencinin hemen uygulayabileceği tek ve açık sonraki adım

Geri bildirim mümkün olduğunda kısa ve sözlü verilir, öğrenciye ilgili bölümü gözden geçirip düzeltmesi veya yeniden denemesi için fırsat sağlanır.

Düzey	Göreve özgü geri bildirim örneği
Yetkin	Savunduğun görüşü iki somut metin kanıtıyla temellendirmiş, "başarısını tamamen başkalarının desteğine borçludur" ve "sadece evinde kitap yazmıştır" iddialarını karşıt bilgilerle çürütmüşsün. Paragrafın görüş-gerekçe-karşı görüş-sonuç akışı açık. Bir sonraki adımda kabul ettiğin doğru bilginin savunduğun görüşle ilişkisini tek cümlede daha görünür kılman uygun olabilir.
Gelişmekte	Savunduğun görüş ve bir metin kanıtın açık. Geçersiz iddiayı fark etmişsin ancak karşı kanıtı neden bu iddiayı çürüttüğünü tam açıklamamışsın. Bir sonraki adım olarak "Bu bilgi, ... iddiasını geçersiz kılar çünkü ..." cümlesini tamamlaman uygun olabilir.
Başlangıç	Metinden Fatma Aliye Hanım'ın kendi çabasını gösteren bir bilgiyi seçmişsin. Görüşünü gerekçelendirme ve karşı görüşü çürütme henüz sınırlı. Önce tek bir iddiayı seçip metindeki karşıt bilgiyi yanına yazman, ardından iki cümlelik gerekçe kurman uygun olabilir.
Performans Gözlenmedi	Tartışma görevine ilişkin değerlendirilebilir bir görüş, gerekçe veya kanıt bulunmamaktadır. Metinden bir iddia ve ona karşılık gelen bir bilgi seçilerek "Bu görüşe katılıyorum/katılmıyorum çünkü..." cümlesiyle başlanması desteklenebilir.

Farklılaştırma

Destekleme

- Öğrencilere "Görüş - Metinden Kanıt - Bu kanıt neyi gösterir? - Karşı görüşe cevap" başlıklı dört kutulu bir plan verilebilir.
- Geçersiz iddialardan biri öğretmen tarafından seçilebilir ve ilgili karşı kanıtın bulunduğu paragraf yeniden okutulabilir.

Zenginleştirme

- Öğrencilerden iki görüşteki doğru ve sorunlu unsurları birlikte değerlendirerek daha dengeli üçüncü bir görüş oluşturmaları ve bu görüşü yalnız metindeki kanıtlara dayanarak savunmaları istenebilir.

EK-1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki metni okuyunuz.

CÜZDANLARIMIZDAKİ GİZLİ KAHRAMAN

Her gün alışveriş yaparken elimize geçen 50 liranın arkasındaki kadının kim olduğunu hiç düşündünüz mü? O kişi, Türk tarih ve edebiyatında adını ilklerin arasına yazdıran Fatma Aliye Hanım'dır.

22 Ekim 1862'de İstanbul'da doğan Fatma Aliye Hanım, ünlü devlet adamı ve tarihçi Ahmet Cevdet Paşa ile Adviye Rabia Hanım'ın kızıdır. Onun döneminde kız çocuklarının okula gitmesi oldukça zordu. Ancak o, ağabeyinin evdeki derslerini kapı arkasından gizlice dinleyerek Fransızcayı kendi kendine öğrendi. Bu azmi gören babası ona özel hocalar tuttu.

Edebiyat dünyasına adım attığında takvimler 1889'u gösteriyordu. Fransızca bir romanı Türkçeye çevirmek istediğinde bazı kişiler "Bir kadının başka bir dilden çeviri yapması çok zor." dediler. Fatma Aliye Hanım ise bu ön yargılı ve temelsiz iddialara muhteşem çevirisiyle en güzel cevabı verdi. Yine de dönemin baskıları yüzünden eserine kendi adı yerine "Bir Kadın" imzasını attı. Onun bu yeteneğini gören ünlü yazar Ahmet Mithat Efendi ona akıl hocalığı yaptı ve onun hakkında Türk tarihinin ilk kadın biyografi kitabını yazdı. O, Amerika'daki Şikago Kitap Fuarı'na kadar davet edilerek eserleri yabancı dillere çevrilen ilk Türk kadını oldu. Eserlerinde hep kendi ayakları üzerinde duran kadınları anlattı. Ona göre kadınların kurtuluşu diplomalı birer öğretmen olmalarından ve kendi paralarını kazanmalarından geçiyordu. Ayrıca zorlu tarih ve felsefe konularında da kitaplar yazarak ülkemizin "ilk kadın tarihçisi" ve "ilk kadın felsefecisi" ünvanlarını kazandı.

1899'daki Türk-Yunan Savaşı sırasında ise masa başından kalkıp cephedeki asker aileleri için Cemiyet-i İmdadiye derneğini kurdu. Bu dernek, Osmanlıda üyelerinin tamamı kadınlardan oluşan ilk sivil toplum örgütü olarak tarihe geçti. 13 Temmuz 1936'da vefat eden Fatma Aliye Hanım, kadınların hayatını aydınlatan sönmez bir meşale gibi yolumuzu aydınlatmaya devam ediyor.

Komisyon

a. Aşağıdaki iki görüşü metindeki bilgilerle karşılaştırınız.

1. Görüş: Fatma Aliye Hanım, karşısına çıkan eğitim engellerini azmiyle aşmış; edebiyatın yanında tarih, felsefe ve toplumsal alanlarda da çalışmış ilham verici bir kişidir.

2. Görüş: Fatma Aliye Hanım'ın başarısı tamamen babasının ve Ahmet Mithat Efendi'nin desteğine bağlıdır, toplumsal hayata karışamamış, yalnızca evinde kitap yazmıştır.

İddia / bilgi	Kararım	Metinden kanıt ve kısa açıklamam
Fatma Aliye Hanım'ın kendi çabası ve azmi başarılarında etkilidir.	☐ Geçerli / doğru ☐ Tutarsız / geçersiz	
Başarısını tamamen başkalarının desteğine borçludur.	☐ Geçerli / doğru ☐ Tutarsız / geçersiz	
Toplumsal hayata karışamamış, yalnızca evinde kitap yazmıştır.	☐ Geçerli / doğru ☐ Tutarsız / geçersiz	

b. Savunacağınız görüşü seçiniz ve tartışma paragrafınızı yazınız. Paragrafınızda görüşünüzü mantıklı gerekçelerle temellendiriniz, en az iki metin kanıtına yer veriniz, en az bir tutarsız/geçersiz iddiayı karşı kanıtla çürütünüz ve sonucu açıkça belirtiniz.

Tartışma paragrafım

EK-2: ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Başarı Ölçütleri:

- Görüşünü mantıklı bir şekilde temellendirebilir.
- Metindeki doğru bilgiyi kanıt olarak kullanabilir.
- Tutarsız/geçersiz görüşü tespit edip çürütebilir.
- Tartışma paragrafını yapılandırabilir.

Başarı ölçütleri uygulama öncesinde öğrencilerle paylaşılır.

Performans düzeyleri en yüksekten en düşüğe sıralanmıştır. Başlangıç sınırlı fakat anlamlı performansı; performans gözlenmedi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmamasını gösterir.

Ölçüt	3 - Yetkin	2 - Gelişmekte	1 - Başlangıç	0 - Performans Gözlenmedi
Mantıklı temellendirme	Savunduğu görüşü açıkça belirtir, birbiriyle tutarlı ve görüşle doğrudan ilişkili gerekçelerle temellendirir.	Görüş ve gerekçe vardır, gerekçelerden biri yüzeysel veya görüşle zayıf bağlantılıdır.	Yönlendirmeyle bir görüş ve ona ilişkin sınırlı bir gerekçe yazar.	Görüş veya gerekçeye ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmaz.
Metin kanıtını kullanma ve doğru bilgiyi kabul etme	Metindeki doğru bilgileri seçer, en az iki somut kanıtı görüşüyle açıkça ilişkilendirir.	Metinden doğru bilgi kullanır, kanıtın görüşü nasıl desteklediğini kısmen açıklar.	Yönlendirmeyle metinden bir doğru bilgiyi seçer ancak ilişkilendirmesi sınırlıdır.	Metin kanıtına ilişkin değerlendirilebilir kullanım bulunmaz.
Tutarsız/geçersiz görüşü tespit ve çürütme	En az bir tutarsız/geçersiz iddiayı açıkça belirler ve metindeki karşıt bilgiyle neden geçersiz olduğunu göstererek çürütür.	Sorunlu iddiayı fark eder, karşı kanıtı veya çürütme açıklamasını eksik bırakır.	Yönlendirmeyle sorunlu bir iddiayı işaretler veya karşı kanıtı seçer, çürütmeyi tamamlamakta desteğe ihtiyaç duyar.	Tutarsız/geçersiz görüşü tespit veya çürütmeye ilişkin kanıt bulunmaz.
Tartışma paragrafını yapılandırma	Görüş, gerekçe/kanıt, karşı görüşe cevap ve sonuç arasında açık, tutarlı bir düşünce akışı kurar.	Görüş, gerekçe veya kanıt ve sonuç bölümleri vardır; karşı görüşe cevap veya bu bölümler arasındaki geçişlerden biri eksik kalır.	Yönlendirmeyle iki-üç cümlelik sınırlı bir görüş-gerekçe bağlantısı kurar.	Tartışma paragrafına ilişkin değerlendirilebilir bir yapı bulunmaz.

Toplam Puan	..... /12			
Genel Düzey	☐ Yetkin	☐ Gelişmekte	☐ Başlangıç	☐ Performans Gözlenmedi
Önerilen Puan Aralıkları	10-12 Yetkin | 6-9 Gelişmekte | 1-5 Başlangıç | 0 Performans Gözlenmedi (yalnızca bütün ölçütlerde kanıt yoksa)			
Açıklama:	Toplam puan genel bir görünüm sağlar. Geri bildirim, destekleme ve izleme kararları ölçüt profiline göre verilir. 0 düzeyi yalnız ilgili ölçüte ilişkin değerlendirilebilir kanıt bulunmadığında kullanılır, genel 0 düzeyi yalnız bütün ölçütlerde kanıt yoksa verilir.			

YAZILI PUSULASI

Çözümlere buradan ulaş

6. Sınıf Türkçe Ölçme ve Değerlendirme Kılavuz Kitapları (2026-2027)

Telefonunun kamerasıyla ilgili QR kodunu okut.
Ekrandan okuyorsan QR koduna dokunabilirsin.

CEVAP VE ÇÖZÜMLER

Yazılı cevaplar ve çözüm sayfası
Ücretsiz erişim

VİDEO ÇÖZÜMÜ

Bu PDF’nin ilgili videosu ve durumu
Premium videolar uygulamada açılır

Video henüz eklenmediyse sağdaki sayfada belirtilir.
Video sonradan eklendiğinde aynı QR kodu kullanılabilir.

Bu erişim kartı Yazılı Pusulası tarafından eklenmiştir.
Önceki soru ve cevap sayfaları değiştirilmemiştir.
kaynaklar.net